Přílohy

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1a: Otázky pro rozhovor: Anna-Riitta Vuorikoski (finská verze) ….. 70
Příloha č. 1b: Otázky pro rozhovor: Anna-Riitta Vuorikoski (česká verze) ….. 72
Příloha č. 2a: Transkript rozhovoru: Anna-Riitta Vuorikoski, 4. 3. 2020 (finská verze) …….. 74
Příloha č. 2b: Transkript rozhovoru: Anna-Ritta Vuorikoski, 4. 3. 2020 (česká verze) …… 95
Příloha č. 3a: Otázky pro rozhovor: Veijo Kruth (finská verze) …… 116
Příloha č. 3b: Otázky pro rozhovor: Veijo Kruth (česká verze) …… 118
Příloha č. 4a: Transkript rozhovoru: Veijo Kruth, 12. 3. 2020 (finská verze) ... 120
Příloha č. 4b: Transkript rozhovoru: Veijo Kruth, 12. 3. 2020 (česká verze) … 128
Příloha č. 5a: E-mailová komunikace s Kati Revell-Nielsen, 10. 4.–12. 5. 2020 (finská verze) …….. 135
Příloha č. 5b: E-mailová komunikace s Kati Revell-Nielsen, 10. 4.–12. 5. 2020 (česká verze) …….. 137
Příloha č. 6: E-mailová komunikace s Lenkou Fárovou, 17.–23. 4. 2020 …… 139
Příloha č. 7a: Dotazníkové šetření č. 1 (finská verze) ……... 141
Příloha č. 7b: Dotazníkové šetření č. 1 (česká verze) …… 144
Příloha č. 8a: Dotazníkové šetření č. 2 (finská verze) ……... 147
Příloha č. 8b: Dotazníkové šetření č. 2 (česká verze) …… 149
Příloha č. 9: Zpráva o stavu finské tlumočnické kabiny v DG SCIC za období 2017–2019 …….. 151

Příloha č. 1a:
Otázky pro rozhovor s Annou-Rittou Vuorikoski
(finská verze)

Kaarlen yliopisto, Praha
Filosofian tiedekunta
Käännöstieteen laitos

Pro gradu -työn haastattelu
Tulkkauksen kehitys Suomessa
Esimerkkina konferenssitulkkaus Euroopan unionin instituutuoissa

Ivona Mendelová
Tulkkaus: tšekki – saksa
Suomen filologia
Ohjaaja: PhDr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

Pro gradu -työni tavoitteena on kartoittaa suomen kielen konferenssitulkkauksen kehitystä ja nykyistä tilannetta sekä Suomessa että Euroopan unionissa. Ennen kaikkea pyrin työssäni hahmottamaan muutokset, jotka tulivat Suomen tulkkausalaan vuonna 1995 Suomen liityttyä Euroopan unioniin. Työni pohjautuu seuraaviin hypoteesiin:

- Suomen liityttyä EU:hin on tapahtunut muutoksia tulkkauksen alalla, koska siihen aikaan ei ollut riittävästi hyvin suomean osaavia tulkkeja.
- Sen takia tulkkien ja erityisesti konferenssitulkkien koulutus Suomessa lisääntyi ja tehostui.
- Nykyään, globaalimaailmassa, jossa kaikki puhuvat englantia myös EU:n instituutiossa, puute ei enää ole niin huomattava. Sen seurauksena konferenssitulkkien koulutus Suomessa ei enää toimi yliopiston tasolla (EMCI:n kurssin muodolla).

Työni on teoreettinen ja deskriptiivinen. Haluaisin saada muun muassa henkilökohtaisten haastattelujen avulla selville, miten konferenssitulkkausta Suomessa on opetettu yliopiston tasolla, millainen tilanne sekä oli että on ollut Euroopan unionin instituutioissa ja miltä suomalaisten tulkkien työskentely siellä näyttää nyt.

Kysymykset on pyritty muodostaa näin, että ne olisivat mahdollisimman vapaita. Haastattelu on siis puolistrukturoitu.
Kiitos! 😊

Yleiset kysymykset

1. Miksi valitsit uraksesi konferenssitulkin työn?
2. Mikä on sinun kielikombinaatiosi?
3. Oletko työskentelyt Euroopan unionin instituutioissa? Jos kyllä, miten kauan ja missä?

Suomen kielen tulkkauksen kehitys EU:ssa

4. Aloitko toimintasi Euroopan unioin instituutioissa siihen aikaan, kun Suomesta tuli jäsen?
5. Oletko huomannut muutoksia tulkkausmarkkinoilla ja tulkkien koulutuksessa Suomen liityttyä Euroopan unioniin? Jos kyllä, niin minkälaisia?
6. Miten sinä itse henkilökohtaisesti näet suomen kielen ja suomalaisten tulkkien tulevaisuutta EU:ssa?

Koulutus ja opetus

7. Voisitko lyhyesti kertoa omasta koulutuksestasi?
8. Miten tulkkausta opetettiin siellä, missä sinä opiskelit? (kielet, kurssit, työpajat ja niiden valikoima(t), simultaani- versus konsekutiivitulkkaus, konferenssi-, oikeus- ja asioimistulkkaus, muita käytännön harjoituskursseja...)
9. Kiinnitettiinkö mielestäsi erityistä huomiota siihen, miten muut kielet eroavat rakenteellisesti suomen kielestä? Jos kyllä, miten?

Konferenssitulkkien erikoiskoulutus Turun yliopistossa

10. Voisitko kertoa konferenssitulkkien opetuksesta Turun yliopistossa?
11. Millaiset periaatteet yritettiin noudattaa koulutuksen perustaessa?
12. Oliko erikoiskoulutuksella pedagogisia tai muita ominaispiirteitä?
13. Miltä näytti opetus?
14. Toimitko itse erikoiskoulutuksen opettajana?
15. Miten itse henkilökohtaisesti näet koulutuksen vaikutukset tulkkausmarkkinoille ja tulkkausalalle? Onnistuiko tämä ohjelma mielestäsi tehtävässään?
16. Miksi koulutus myöhemmin lopetettiin?

17. Onko sinulla vielä jotain, mitä haluaisit kertoa tai kommentoida?

Příloha č. 1b:
Otázky pro rozhovor s Annou-Rittou Vuorikoski
(česká verze)

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav translatologie

Rozhovor pro diplomovou práci
Vývoj tlumočení ve Finsku
Na příkladu konferenčního tlumočení v institucích Evropské unie

Ivona Mendelová
Tlumočení: čeština – němčina
Finská filologie
Vedoucí: PhDr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

Cílem této diplomové práce je nastínit vývoj finského konferenčního tlumočení a jeho současnou situaci jak ve Finsku, tak v Evropské unii. Především se v práci chci pokusit zachytit změny v oblasti tlumočení, ke kterým ve Finsku došlo v roce 1995, kdy země vstoupila do Evropské unie. Tato práce se zakládá na následujících výzkumných otázkách:

- Vstup Finska do Evropské unie přinesl na pole finského tlumočení změny, protože chyběli tlumočníci, kteří by dostatečně dobře ovládali finštinu.
    - Proto se výuka tlumočníků, a zejména konferenčních, ve Finsku zintenzivnila.
- V dnešním globálním světě, v němž se mluví téměř výlučně anglicky také v evropských institucích, nedostatek tlumočníků již není tak patrný. Důsledkem toho se konferenční tlumočení ve Finsku již nevyučuje na univerzitní úrovni (v rámci modulu EMCI).

Práce je teoretická a deskriptivní. Ráda bych zjistila, jak se konferenční tlumočení ve Finsku vyučovalo na univerzitní úrovni, jaká je a byla situace v institucích Evropské unie a jak v nich práce finských tlumočníků vypadá dnes.

Otázky jsou formulovány tak, aby byly pokud možno co nejvolnější. Jedná se tedy o polostrukturovaný rozhovor.
Děkuji! 😊

Obecné otázky

1. Proč jste se rozhodla pro dráhu konferenční tlumočnice?
2. Jaká je vaše jazyková kombinace?
3. Pracovala jste v institucích Evropské unie? Pokud ano, jak dlouho a kde?

Vývoj finského tlumočení v EU

4. Působila jste již jako tlumočnice, když Finsko vstoupilo do Evropské unie? Byla jste u procesu změn?
5. Všimla jste si změn na tlumočnickém trhu a ve výuce tlumočení po vstupu do EU? Pokud ano, jakých?
6. Jak vy osobně vidíte budoucnost finských tlumočníků v EU?

Vzdělání a kvalifikace

7. Mohla byste ve zkratce říct něco o svém vzdělání?
8. Jak se tlumočení vyučovalo tam, kde jste studoval/studovala? (jazyky, výběr kurzů a seminářů, simultánní tlumočení versus konsekutivní, konferenční, soudní, komunitní tlumočení, jiná praktická cvičení…)
9. Byla dle Vašeho názoru ve výuce zvláštní pozornost věnována syntaktickým odlišnostem finštiny od jiných jazyků EU? Pokud ano, jak?

Speciální výuka konferenčního tlumočení na Univerzitě v Turku

10. Mohla byste v krátkosti pohovořit o výuce konferenčního tlumočení na Univerzitě v Turku?
11. Jaké principy výuky byly u zakládání rozhodující?
12. Vyznačovala se výuka pedagogickými nebo jinými specifiky?
13. Jak vypadala výuka?
14. Působila jste jako vyučující v rámci výuky konferenčního tlumočení?
15. Jak Vy osobně vnímáte vliv speciální výuky na finský tlumočnický trh a na obor tlumočení? Byl tento program podle Vás úspěšný?
16. Proč byla výuka později ukončena?

17. Chtěla byste ještě něco dodat nebo okomentovat?

Příloha č. 2a:
Transkript rozhovoru: Anna-Riitta Vuorikoski, 4. 3. 2020
(finská verze)

I: Hei!
AR: Hei!
I: Haittaisiko, jos nauhoittaisin sen haastattelun? Minun täytyy sitten kirjoittaa koko juttu.
AR: Ei, ei, ehdottomasti.
I: No hyvä, aloitetaan nyt! Toivottavasti puhutaan suomea koko ajan, koska mä olen vähän hermostunut ja en puhunut suomea aika pitkään aikaan.
AR: Mutta ihan hyvin se sinulta sujuu.
I: Oletko siis nyt Tampereella vai jossain matkalla?
AR: Mä asun siis Tamperella. Viime viikolla olin vielä poissa, mutta nyt olen kotona.
I: Kotona. Mä olin viime vuonna Tampereella kaks kuukautta.
AR: Tampere on aivan ihana kaupinki.
I: Niin. Itse asiassa halusin tehdä haastattelun jo silloin, kun olin Tampereella, sinun kanssasi, mutta jotenkin en löytänyt mitään osoitetta, niin kuin sähköpostiosoitetta ja, niin, sitten se vaan ei tapahtunut.
AR: Sä olit siis Tampereella jo viime vuonna, opiskelitko siellä? Sinulla on siis aika pitkä projekti meneillä.
I: Siis, joo, aika pitkä. En tiedä, ehkä tiedät siitä, että OPH tarjoaa maisteriopiskelijoille ulkomailla apurahaa, jotta he voisivat tulla Suomeen ja tehdä sitten maisterityötä siellä, eli pro gradua esimerkiksi, tai materiaalin keräämiseen ja niin pois päin. Ja sitten, siksi mä olin Tampereella. Mulla oli myöskin, niin kuin vastuuhenkilö Tampereen yliopistossa. Ehkä tunnet hänet – Anu Viljanmaa.
AR: Kyllä tunnen hänet, hän on todella kiva ihminen.
I: Joo, hän oli tosi kiva ja auttoi minua tosi paljon. No, mutta – joo, en haluaa tuhlata aikaasi, eli ehkä voidaan jo sitten aloittaa.
AR: Miksi sitten et kirjoittanut tutkimustasi Tampereella?
I: Koska se koko projekti on vähän muuttunut. Itse asiassa ihan alussa halusin vain kirjoittaa niin kuin yleisesti Suomen tulkkauksen alasta, niin kuin millaisia järjestöjä on olemassa, miten tulkit niin kuin toimii markkinoilla ja niin pois päin, mutta sitten... sitten ajattelin, että se ehkä voisi olla liian paljon vain pro gradua varten. Niin kuin pitää keskittyä yhteen asiaan. Ja koska Prahassa on nyt juuri tämä *European Master Programme* -juttu juuri niin kuin tänä vuonna ja minäkin olen siellä, sitten ajattelin, että voisi olla hyvä ajatus keskittyä vaan tähän konferenssitulkkauksen alaan. Ja sen takia se toinen idea tai toinen ajattelutapa ja nyt ollaan täällä siis.
AR: Olin Prahassa Erasmus-vaihdossa ja olin myös siellä Kaarlen yliopistossa, siellä tulkkauksen laitoksella. Sain seurata tulkkauksen opetusta ja tapasin myös Ivana Čeňkován, hän toimi silloin siellä.
I: Joo, itse asiassa Ivana Čeňková on vieläkin meidän johtajamme, niin sanotusti, laitoksella. Ja hän itse asiassa laitoi viestin minulle ja hän lähetti minulle sähköpostiosoitteesi. Eli hän oli se ihminen. Koska niin kuin sanoin, Tampereella en löytänyt mitään...
AR: On erittäin hyvä, että teillä on siellä niin taitava ihminen kun Ivana Čeňková. Harmi, että emme tavanneet Tampereella.
I: Okei, no, niin kuin sanoin, en tiedä, paljonko aikaa sinulla on.

AR: Olen tänään iltapäivällä vapaa. Nyt kun aloitetaan neljältä, niin suurin piirtein kuuteen asti.
I: Okei. Voidaan sitten ehkä aloittaa juuri siitä, niin kuin sinun itsestäsi, koska minä haluan myös tietää vähän niin kuin sinusta itse. Esimerkiksi kiinnostaisi minua, miksi halusit olla tulkki. Miksi se oli sinun... Tai oliko se sinun unelma vai ei?
AR: No kyllä se oli. Siel on nyt joku kaiku, häiritseekö se sua?
I: No, ei, siis se on taas minun vikani, koska minun täytyy nauhoittaa se koko juttu ja sen takia.
AR: Joo.
I: Koska mä ajattelin ihan alusta, että se ehkä olisi mahdollista myös Skypen avulla, nauhoittaa se koko juttu, mutta jotenkin en löytänyt mitään, eli käytän vain puhelintani.
AR: Se on ihan hyvä sitten. Tosiaan täällä Suomessa on ollut aikaisemmin yliopistossa vain filologian opetusta, perinteistä filologiaa. Sitten kuuskymmentäseitsemän varmaan, 1967 – todennäköisesti, mä voin vielä tsekata ne luvut – Tampereelle ja Turkuun ja Kouvolaan ja Savonlinnaan perustettiin Kieli-instituutit. Kieli-instituutti oli ollut toiminnassa vasta yhden vuoden kun pyrin sinne. Kurssi kesti silloin vain kaksi vuotta, ja oli lähinnä kääntämistä. Opetuksen tarkoituksena oli antaa käytännön kielen taidot ja kurssiohjelma oli ihan erilaista kuin filologia.
Kieli-instituutissa sain yllättäin palautetta joiltakin ulkomaalaisiltakin alan ihmisiltä, jotka vierailivat siellä luennoimassa. Aivan kurssin loppuvaiheessa saatiin yhteen luokkaan tulkkikopit, joita mekin muutaman kerran saimme kokeilla. Vierailevan luennoitsijan mielestä mulla oli lahjoja tulkiksi. Tartuin siihen ja sain joitakin konferenssitulkin tehtäviä heti kahden vuoden opiskelun jälkeen. Silloin heti ymmärsin, että eihän meitä oltu tällaiseen koulutettu ollenkaan! Olen usein sanonut, että olen saanut tulkin koulutuksen ihan kuulijoiden kustannuksella, mutta se oli kuitenkin hauskaa ja kiinnostavaa. Sain aina uusia töitä.
Olisikohan se ollut tuhatyhdeksänsataaseitsemänkymmentäkolme tai -neljä kun Suomeen tuli Kati Revell-Nielsen, joka oli käynyt Geneven tulkkikoulun. Hän otti yhteyttä kaikkiin niihin, jotka olivat toimineet konferenssitulkkeina. Hän toi meille Genevestä sitten tiedon, miten AIIC on tulkkien työtä säädellyt ja minkälaisten sopimusten mukaan tehdään töitä ja se oli jotain ihan uutta Suomessa. Suomessa oli Kääntäjien liitto, jonka jäsen olin jo silloin. Jäsenkuntaan kuului myös ammattiyhdistystulkkeja. Heidän työnsä oli vähän toisenlaista kuin konferenssitulkkien työ. He olivat useissa tapauksissa ammattiliittojen työntekijöitä ja toimivat vakinaisina kääntäjinä ja tulkkeina. He kulkivat delegaatioiden mukana; jos oli kansainvälisiä kokouksia, ehkä he siellä toimivat myös simultaanitulkkeina, mutta he toimivat ihan erilaisilla ehdoilla, ihan erilaisella pohjalla kuin freelance-konferenssitulkit.
Kääntäjien liittoon perustettiin seitsemänkytluvulla tulkkijaosto, jolloin nimikin muuttui, se on nyt Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, SKTL. Tulkkijaosto sai oman puheenjohtajan ja sihteerin, ja minäkin toimin sihteerinä joitakin vuosia. Oleellinen tehtävä oli laatia AIIC:in sopimuksen rinnalle suomenkielinen tulkkisopimus, niin että kaikki alkaisivat toimia samoilla periaatteilla: on samat palkkiot, samat työehdot, muun muassa jokaista koppia kohden kaksi tulkkia. Kansainvälisissä konferensseissa pyrittiin noudattamaan periaatetta, että tulkataan vain äidinkieleen. Ammattiyhdistytulkit ja neuvottelutulkit todennäköisesti tulkkasivat sekä äidinkieleen että vieraaseen kieleen.
Helsingissä, Hanasaaressa, oli perustettu Ruotsin kulttuurikeskus, koska Suomessa ruotsi on toinen virallinen kieli. Suomessa on paljon täysin kaksikielisiä kääntäjiä

ja tulkkeja, jotka ovat varttuneet kaksikielisessä perheessä ja ympäristössä. Hanasaaren kulttuurikeskuksessa järjestettiin konferenssitulkkauskoulutus Suomessa asuville kaksikielisille (ruotsi-suomi) tulkeille. Tietääkseni ajatuksena oli silloin, että Eduskunnassa tarvittaisiin tulkkausta suomen ja ruotsin välillä. Se toimi jonkin aikaa, mutta sitten siitä luovuttiin, että ehkä se ei vastannut odotuksia? Koska varsinaista konferenssitulkkauksen koulutusta ei ollut tarjolla Kieli-instituuteissakaan, näissä oppilaitoksissa järjestettiin muutama yhden viikonlopun kestävä simultaanitulkkauskoulutus. Järjestäjinä olivat Kääntäjien ja tulkkien liitto ja oppilaitos. Minäkin osallistuin niihin, koska tuntui tärkeältä tavata toisia, jotka myös halusivat konferenssitulkiksi. Ensimmäisellä viikonloppukurssilla huomasin kuitenkin, etteivät opettajat tienneet oikeasta tulkkauksesta juuri mitään. Olin itse tuolloin jo toiminut konferenssitulkkina. Niinpä tulkkijaostossa ehdotin, että järjestetään simuloitu konferenssi, ikään kuin oikea konferenssi; se järjestettiin Turun kieli-instituutissa ja siellä harjoiteltiin oikein kunnolla, oikeissa tulkkikopeissa simultaanitulkkausta. Joukossamme oli yksi tulkki, jolla oli valtavan pitkä kokemus kääntäjänä, nimenomaan tieteellisten tekstien kääntäjänä. Hänen nimensä oli Uljas Attila. Hän innostui tulkin työstä myös todella paljon. Hän oli todellinen luonnonlahjakkuus, hänellä oli valtava sanavarasto englannin ja saksan kielessä ja hän alkoi myös järjestää tulkkausharjoituksia viikonloppusin Teknillisen korkeakoulun auditoriossa, jossa oli oikeat tulkin kopit ja tulkkauslaitteet. Kääntäjien ja tulkkien liitolla on Uljas Attila -palkinto, joka annetaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan tulkkijaoston valitsemalle henkilölle tai taholle kiitokseksi ja tunnustukseksi työstä, jota palkinnon saaja on tehnyt tulkkauksen hyväksi.
Itse olen työn mukana oppinut konferenssitulkiksi. Sain valtavasti apua siitä, että pääsin kansainvälisiin koferensseihin, joissa oli ammattinsa osaavia kansainvälisiä AIIC:in tulkkeja ja sain seurata, miten he työskentelevät. Suomessa oli 1970-luvulta 1990-luvun loppuun aika vähän aktiivisia konferenssitulkkeja. Heistä monet olivat pohjoismaisten kielten tulkkeja. Niinpä minullekin tarjoutui simultaanitulkin töitä paljon ja sain nuo AIIC:in jäsenyyteen tarvittavat 200 päivää täyteen aika nopeasti.
Toimin siinä rinnalla myös tuntiopettajana täällä Tampereella, ensin Kieli-instituutissa ja kun se liitettiin Tampereen yliopistoon, jatkoin yliopistossa tuntiopettajana. Opetin kääntämistä ja konsekutiivitulkkauksen perusteita. Kääntämisestä ja kääntämisen opetuksesta oli mielestäni hyötyä tulkin työssä. Siinä oppi ilmauksia ja erikoisalojen ammattikieltä – kaikkea, mitä tarvitsee juuri tulkin työssä.
I: Joo. Milloin siis olit siellä Tampereen yliopistossa? Oliko se sitten vielä niin kuin yhdeksänkytluvulla vai...
AR: Ensin olin sijaisena Kieli-instituutissa jo 1974. Muutettuamme Helsingistä Tampereelle minua pyydettiin tuntiopettajaksi 1980. Ohessa tein käännöksiä ja sain tehdä myös tulkin töitä. Usein konferenssitulkin työt osuivat kevääseen ja kesään,jotka olivat tyypillistä suurten kansainvälisten konferenssien aikaa. Kun Suomessa yliopiston lukukausi loppuu oikeastaan jo toukokuun alkuun, niin en kauhein usein joutunut pyytämään vapaata töistä. Joskus sovittiin näin, että joku toinen hoitaa tunnit, jos olin lukukauden aikana tulkkina. Mutta ei se ollut koskaan mikään ongelma. Sitä pidettiin hyvänä, että on opettajakunnassa on joku, joka tekee näitä tulkin töitä ja sitten pystyy tietysti oppilaille välittämään ammatin todellisuutta.

I: Niin. Minusta samaa mieltä ollaan täällä Prahassa, että yritetään löytää sellaisia opettajia, jotka... joilla olisi sitten kokemuksia ja sama periaate on sitten tämä

European Masters -ohjelmassa, että niin kuin... Minusta siellä on edes... Niin kuin minusta siellä on pakko olla...
AR: Joo. Turussa oli kans... Turkuhan oli mukana tässä European Masters -ohjelmassa ja siellä oli pari kollegaa, joiden kanssa tehtiin usein yhdessä tulkin töitä. Kieli-instituuttien ja sitten yliopistojen kännöstieteen laitosten opettajakunnassa ei ollut montakaan aktiivitulkkia. Monet niistä, jotka toimivat tulkkina, olivat vakinaisessa työssä, esimerkiksi Kati Revell-Nielsen oli Ulkoministeriössä kääntäjänä ja jotkut olivat jossain isossa firmassa kääntäjänä ja sihteerinä ja saivat sitten vapaata, aina päivän silloin, toisen tällöin, että voivat toimia konferensseissa tulkkina.
I: Uhm. Oletko sitten sinä itse... Olitko perustamassa sitä ohjelmaa sitten Turkuun?
AR: Kyllä olin.
I: Joo, olit. Mä luin artikkelin, Marianna Sunnarin kirjoittaman artikkelin tästä Turun ohjelmasta. Niin, eli tiedän jo jonkin verran siitä, mutta se julkaistiin tuhat... kaksituhattakuusi, muistaakseni, eli se on jo jonkin aikaa sitten, eli mulla ei oo ne tuoreimmat tiedot siitä. Mutta se on myös ala, joka... tai, joo, asia, joka kiinnostaa minua, koska nyt meillä on Prahassa sama juttu. Ja minä ajattelin, että voisin ehkä vähän verrata ne kaksi ohjelmaa. Mä sain jo tietoja siitä artikkelista, mutta ehkä olisi kivaa kulla myös niin kuin henkilökohtaisia kokemuksia tai henkilökohtaisia näkökulmia. Voisimmeko me tehdä näin, että nyt puhuttais vähän tästä Turun...
AR: Se oli aika mielenkiintoista. Meillähän oli sellainen tilanne, että sitten kun Suomessa päätettiin liittyä EU:hun, nähtiin, että ei ole tarpeeksi tulkkeja.
I: Joo.
AR: Ennen kuin Suomi liittyi vuoden alusta, tuhatyhdeksänsataayhdeksänkytviis EU:hun, niin olin syksyn 1994 Brysselissä, Euroopan parlamentissa kouluttamassa suomalaisia tulkkeja. Kurssin suunnittelijat ja toteuttajat, joista toinen oli Tanskan kopin päällikkö ja toinen englantilainen virkamiestulkki, jolla oli ruotsi yhtenä kielenä, he olivat ideoineet, että pohjoismaisten kielten tulkeille pitäisi järjestää simutaanitulkkauskoulutusta sekä tutustumista EU:n toimintaan ja siten varautua Pohjoismaitten mahdolliseen liittymiseen EU:hun. Norja oli silloin myös mukana yhtenä kielenä. Tanskahan oli silloin jo EU:ssa.
En ollut mukana valitsemassa koulutettavia, sinne valittiin kielitaidon perusteella jo ammatissa olevia henkilöitä, joista ajateltiin, että heistä voitaisiin kolmen kuukauden aikana kouluttaa konferenssitulkkeja EU:hun. Noin kuukauden kuluttua nähtiin, ettei aika taida riittää. Niinpä syystauon aikana koulutukseen värvättiin uusia harjoittelijoita, jolla oli jo kääntäjän ja tulkin koulutusta; he olivat innostuneita ja motivoituneita ja moni saikin joko vakinaisen viran tai freelance-statuksen EU:n instituutioissa.
I: Joo.
AR: Totesin, että Euroopan parlamentin ja Komission tulkkaus on ihan erilaista kuin tulkkaus kansainvälisissä kokouksissa. Käsitellään yhtäkkiä jotain asiaa; on lyhyitä puheenvuoroja kaikilla EU:n kielillä. Ajattelin silloin, että tällainen kokoustyyppi on ehkä tutumpi ammattiyhdistysliikkeen tulkkeille. Heitäkin tuli sinne sitten aika monta. Heillä lähtivät työt siellä sujumaan hyvin, he olivat tottuneet sellaiseen diskurssiin.
I: Joo.
AR: Kaikille EU-tulkiksi haluaville oli testit. Testiin kuului ensin konsekutiiviosio ja sitten simultaanitulkkaus. Jos ei konsekutiivissa onnistunut, testi pysähtyi siihen ja toivotettiin tulemaan myöhemmin uudestaan.
Koska suomen kielen tulkkeja oli vähän, ajattelin, että Suomessa täytyisi järjestää kunnollinen konferenssitulkkikoulutus. Tampereella ei oltu erillisen

konferenssitulkkauskoulutuksen järjestämisestä silloin kiinnostuneita, mutta Turussa oli henkilökuntaa, jolle simultaanitulkkaus oli tuttua. Ehdotin, että järjestetään konferenssi, jossa vakuutetaan kaikki, Opetusministeriö ja yliopistot siitä, että kyllä tulkkeja täytyy kouluttaa, että kyllä siihen tarvitaan ihan oikeaa koulutusta – onhan kyse sen verran vaativasta ja vastuullisesta työstä. Konferenssi sitten järjestettin Turussa, Turun yliopistossa. Sinne tuli EU:sta muutamia puhujia, muun muassa yksi virkamiestulkki, freelancetulkki ja Tanskan kopin päällikkö. Opetusministeriössä tosiaan tehtiin sitten päätös, että Turun yliopistolle annetaan määrärahat, jotka ihan korvamerkittiin kahdeksan kuukauden tulkkikoulutukseen. Olin mukana, kun ensimmäiset opiskelijat valittiin. Se oli huolellinen testi. Kyllä sinne oli tulokkaita. Tietysti se kiinnosti. Koulutettavat saivat jopa korvausta tältä ajalta, eräänlaista palkkaa. Taustoista muistan, että jotkut olivat olleett kielen opettajia tai kääntäjiä tai toimittajia. Joku oli kirjaston hoitaja ja hänellä oli hyvä yleissivistys. Ensimmäinen ryhmä oli tosi vahva. Luulisin, että heistä kaikki läpäisivät lopputestin ja EU:n testit, jotkut saivat tulkin viran enemmin tai myöhemmin ja joillekin sopi paremmin toimia freelancetulkkina. Freelancetulkkeja oli sitten paljon. Siihen aikaan vielä oltiin valmiit maksaaman matkat Suomeen. Jotkut Suomen kopin freelancetulkeista asuivat Saksassa, jotkut Tanskassa tai Ruotsissa, mutta silloin oltiin valmiit maksaamaan matkat ja maksettiin jopa bisnesluokan liput ja... (nauru)
I: Eli, tarkoitat, että ei tarvinnut asua sitten niin kuin... siis Brysselissä. Ei, niin, joo.
AR: Ei silloin. Ne, joista tuli vakinaisia tulkkeja, niin niiden tietysti täytyi asua siellä ja siellä on paljon suomalaisiakin, jotka siellä asuu – mutta sitten oli niitäkin, jotka eivät halunneet jäädä sinne asumaan vakinaiseks ja mieluummin toimivat freelancereina.
I: Joo.
AR: Mutta kylhän nyt siellä on käytäntönä, että tulkit haravoidaan mahdollisimman läheltä, eli jos haluaa toimia tulkkina, niin melkein kannattaa asettua jonnekin sinne lähimaastoon, jos ei ihan Brysseliin.
I: Joo. Miten kauan olit sitten siellä konferenssitulkkauksen opetuksessa? Siis sä itse toimit opettajana, eikö vaan?
AR: Se järjetettiin sillä lailla, että vaikka ensiksi oli se ajatus, että minusta tulisi kurssin vetäjä, mutta minulla oli perhe, joten ei ollut sitten kuitenkaan intoa muuttaa Turkuun. tehtävään löytyi Johanna – nyt en muista hänen sukunimeään tällä hetkellä, mutta hän oli oikein hyvä siihen, hän oli Turusta ja... ja hän veti kurssit niin kauan kuin niitä järjestettiin.
I: Voiko olla, että hänen nimensä on Johanna Mäkinen?
AR: Kyllä. Ja hänen tehtävänsä oli värvätä opettajiksi ammattitulkkeja, jotka kävivät siellä pitämässä opetusta, sekä muualta kuin Turusta, mutta Turusta tietysti myös. Minäkin olin yhtenä kesänä, ennen kuin kurssi alkoi, niin olin suunnittelemassa kurssin sisältöä. En kuitenkaan siis jäänyt Turkuun. Kävin siellä muutaman kerran pitämässä opetusta, mutta sinne saatiin järjestettyä vakitulkit, Helsingistä kai lähinnä, jotka siellä kävivät turkulaisten lisäksi opettamassa.
I: Okei. Koska mä halusin kysyä myös ehkä vähän siitä, miten se toimi tai miltä se naytti, se koulutus, mutta jos, niin kuin sanot, et ollut aina paikalla, sitten on ehkä vähän turhaa kysyä.
AR: Kielet olivat ranska, englanti ja saksa ja tietysti suomi. Mä en muista, oliko venäjäkin. Ei ollut, koska ei oo EU:ssa Venäjää, ei se ollu siellä. Englanti ja saksa ja ranska. Kyl siinä oli aika paljon...
Opetus toimi paljolti niin, että ne tulkit pitivät puheita, jotka sitten tulkattiin.
Minä nauhotin opetusaineistoksi oikeita konferensseja – sain luvan

konferenssijärjestäjiltä, että ne nauhoitetaan – tämmöistä aitoa konferenssimateriaalia saatiin, ja sen lähetin sitten Turkuun. Ongelmana oli, että EU-tulkkaus on erilaista. Itse pidin sellaisen opetuksen, että kuunneltiin joku nauhoitettu puhe, kun silloin vielä ei ollut internetyhteyksiä, minkä jälkeen opiskelijoiden tehtävänä oli poimia puheesta oleelliset asiat, ja tehdä siitä referaatti. Ajattelin, että ymmärtää, mitä puhutaan ja mitä on sanottu, ja ymmärtää asian ytimen, sen tapaisia harjoituksia pitäisi myös olla. Kokemukseni mukaan tulkin onglema siellä EU:ssa on aika paljon siinä, että ylipäätään ymmärtää, mistä siellä puhutaan.
I: Joo. Se on aika usein ongelmana, ei vain EU:ssa, mutta...
AR: Joo.
I: Kun se on simultaanitulkkaus, sitten se on aika... aika hankala.
AR: Kyllä. Keskustelujen pohjana oli mepin laatima raportti, jota oli käsitelty jossain valiokunnassa, ja sitten täysistunnossa käsiteltiin raporttia. Ja sitten tekstiin esitettiin muutoksia, tulkeille heitettiin koppeihin paperit, joissa oli tää kohta, joka haluttiin muuttaa... Se oli aika erikoista työtä kyllä siellä, tulkin kannalta. Toimin sielä vuoteen yhdeksänkyt...seitsemän, yhdeksänkytkahdeksan. Silloin keräsin samalla materiaalia mun väitöskirjaan. Ja sitten jäin sieltä pois kirjoittamaan väitöskirjaa. Totesin, että siellä pitäisi käydä jatkuvasti, että pysyisi ajan tasalla ja ymmärtäisi, mistä siellä puhutaan ja pysyisi siinä rytmissä mukana ja...
I: Olitko sitten itse töissä Euroopan unionissa? Paitsi siis tätä... Sä puhuit siis tästä koulutuksesta, tästä Brysselin koulutuksesta, mutta olitko sitten itse...
AR: Kyllä olin, kolme vuotta kävin niissä kokouksissa, joo... Alkaen tammikuusta 1995, jolloin Suomi liittyi EU:hun. Kävin ensin pelkästään Parlamentin istunnoissa... ihan kaikissa Strasbourgin täysistunnoissa silloin alussa, kun Suomi liittyi. Ja sitten vähän myöhemmin mä olin myös Komission kokouksissa. Vuonna 1998 lopetin Parlamentissa tulkkaamisen ja tulkkasin pelkästään Komission kokouksissa.
I: Uhm. Joskus sanotaan, että se työ Komissiossa on vähän parempi kuin Parlamentissa, koska se ei oo niin vaativa. Tai niin kuin... meille sanottiin, kun oltiin Brysselissä viime vuonna vain niin kuin retkellä. Se oli yliopiston järjestämä retki ja se oli juuri tämän *European Masters* -ohjelman takia.
AR: Joo.
I: Ja silloin niin kuin sanottiin – ehkä ei niin suoraan, mutta vähän niin kuin epäsuoraan – että se on ehkä parempi olla sitten Komissiossa, koska... joo, se ei oo niin kiireistä siellä ehkä. Mutta joo, voi olla, että tilanne on erilainen tänään kuin se oli silloin, en tiedä.
AR: No, Komissiossa mielestäni oli se hyvä puoli… että siellä oli asiantuntijakokouksia. Ja siellä keskityttiin yhteen asiaan joskus koko päivän ajan, joskus useammankin päivän ajan, kun taas Parlamentissa oli poliittista keskustelua. Jos oli tulkkina jossain Parlamentin valiokunnassa, niin sielläkin käsiteltiin mietintöä. Tulkin työn kannalta valiokunnan keskustelu oli aivan erilaista, kun puhuttiin yhdestä asiasta. Mutta silloin kun oltiin täysistunnossa, niin koko ajan aiheet vaihtuivat; kyllä sinne koppiin tuotiin pino niitä asiakirjoija ja mietintöjä, joita käsiteltiin, mutta ei ollut mitään mahdollisuutta tutustua niihin etukäteen eikä aika riittänyt mitenkään. Monesti yritin, mutta useimmiten kokousasiakirjat eivät olleet vielä valmiita. Tämä oli mielestäni vastoin kaikkea sitä, mitä tulkkauksen teorioissa sanotaan valmistautumisesta tehtävään.
I: Niin, joo. Eli sä olit siellä töissä kolme vuotta, sanoit, joo?
AR: Joo.
I: Eli oliko se ihan alussa, tuhatyhdeksänsataayhdeksänkymmentä...

AR: ...viisi. Joo.
I: Okei. Eli sä olit siinä niin kuin ensimmäisten tulkkien joukossa, eikö vaan?
AR: Joo. Just näin. Joo.
I: Miksi sitten lähdit? Etkö ollut tyytyväinen? Tämä on ehkä vähän henkilökohtainen kysymys.
AR: Sain siellä kerättyä aineiston väitöskirjaan ja sitten väitöskirjan ohjaaja järjesti rahoituksen, sain siis apurahan, Suomen akatemian apurahan, joten ajattelin, ett minun täytyy nyt keskittyä tähän. Tein väitöskirjan. Väittelin vuonna 2004. Mutta en tiedä, oletko nähnyt mun väitöskirjaa?
I: Mä tiedän, että se on olemassa, mutta en vielä nähnyt sitä.
AR: No se on netissä.
I: Onko? Koska mä en...
AR: Joo, se on siis Tampereen yliopiston julkaisuja... ja se on sähköinen versio, se on netissä tota kaikille avoin. Kuka tahansa voi ladata sen sieltä.
I: No koska mä löysin yhden sivuston, mutta sieltä niin kuin en päässyt kauempaa.
AR: Joo.
I: Joo. Mutta voin vielä tehdä vähän tutkimusta netissä.
AR: Mulla on niitä kyllä täällä. Mä joskus ajattelinkin, että lähettäisinkö mä yhden kappaleen Ivana Čeňkoválle, mä voisin sinne yliopistolle lähettää, tota yliopiston kirjastolle. Mut mä voisin lähettää sulle. Mulla on tosiaan niitä täällä, mitä mä turhaan niitä tuolla hyllyssä pidän, täällä on niitä hyllyssä. Mä mielelläni lähetän niitä sulle, jos saan sun kotiosoitteen tai postiosoitteen, niin mä voin lähettää. Mä voin panna vaikka kaks kappaletta, että toinen on sinne vaikka Ivana Čeňkoválle ja toinen on sulle.
I: Okei. Joo.
AR: Mulla oli se ajatus siinä, että halusin todistaa, että tulkkauksen laatu ei johdu pelkästään tulkin taidosta, vaan johtuu myös siitä, millainen tulkattava puhe on. Näinhän kaikki aina sanoo, mutta halusin todistaa sen Parlamentin kontekstista nauhoitetulla aineistolla, että kun kaikki tulkit on samojen testien kautta valittu sinne, niin kaikki tulkit ovat suunnilleen yhtä osaavia silloin – niin paljon kuin nyt voidaan sanoa. Aineiston kielet ovat englanti, saksa, ruotsi ja suomi. Tämmöset kielet, joita osasin. Puheet ovat näillä kielillä ja tulkkaus kustakin kielestä kolmelle muulle kielelle. Halusin katsoa, mitä tapahtuu, kun saman puheen tulkkaa kolme tulkkia, jotka ovat suunnilleen yhtä hyviä; hypoteesini oli, että jos kaikilla tulkeilla on [ongelmia samassa kohdassa puhetta], jos rupeaa takkuilemaan jossain kohtaa ja on vaikeuksia jonkun asian kanssa, niin silloin täytyy kyllä olla syynä se, miten puhuja puhuu tai se asia, josta puhutaan, eikä tulkin taidot.
I: Joo.
AR: Tämän halusin väitöskirjassani todistaa. Väitöskirjan mukana CD, jossa on näytteet, niin että voi kuunnella alkuperäistä puhujaa ja kolmea tulkkia. Sanon esimerkiksi, että puhuja puhuu nopeasti. Luettuani tämmöisiä artikkeleita, joissa on litteroitua puhetta ja sitten sanotaan, et tää merkki tarkottaa tätä ja tää merkkki tarkoittaa tätä, kaks pistettä on puoli... pieni tauko ja kolme pistettä, ei se oo tauko... (nauru) Ajattelin, että on hirveen vaikee loppujen lopuks päätellä, mikä puheen nopeus on ja miltä se kuulostaa. Halusin väitöskirjaani ihan oikeita näytteitä, niin että jos haluaa, voi kuunnella, miltä alkuperäinen puhe kuulosti ja miltä se tulkin puhe kuulostaa.
I: Olisin tosi kiitollinen, jos saisin sen, ja tietysti myös Ivana Čeňková olisi varmaan kiitollinen siitä. Koska sitten meillä olisi se yksi kappale kirjastossa, meillä on semmonen pieni laitoksen kirjasto Käännösviestinnän laitoksessa.
AR: Joo. Mulle tuli silloin lopussa semmonen tilanne, joka kaikille tulee, että oli

sovittu jo, koska se pitää olla painettu ja koska on väitöstilaisuus; Mirjam Shlesinger oli vastaväittäjänä, josta mä olin kauhean onnellinen. Hän on hirveen hieno mun mielestä, ja inspiroi mua paljon, hänen kirjat, mitä hän puhuu tulkkauksen laadusta, ovat todenmukaisia. Nyt tekisin sen paremmin, toisella lailla, ja kirjoittaisin sen toisella lailla. Mutta siihen meni aikaa. Puheen litterointi on hidasta eikä mulla ollut silloin mitään ohjelmaa, joka olisi sen tehnyt, mutta se oli hauskaa. Mä tykkäsin siitä. Ja mulla meni siinä tosiaan niin paljon aikaa, että en enää ottanut tulkin töitä, vaan keskityin väitöskirjaan. Saatuani väitöskirjan valmiiksi alkoi olla [kaikenlaisia muita kokouksia eri puolilla Eurooppaa, joissa tarvittiin suomen koppiin tulkkia], esimerkiksi Eurooppalaisia yritysneuvostoja. Onko teillä puhuttu niistä siellä Prahassa?
I: Nyt en ole varmaa, että ymmärrän, mitä tarkoitat, mutta ehkä ymmärrän sitten myöhemmin.
AR: European Works Council.
I: Okei. En... en tiedä siitä niin paljon, en.
AR: EU:ssa laadittiin direktiivi, että jos jollain yrityksellä tai konsernilla on useammassa Euroopan maassa toimintaa, tehtaita, toimistoja, niin niiden pitää järjestää Eurooppalainen yritysneuvosto. Eurooppalaisessa yritysneuvostossa, niiden kokouksissa, on työntekijöiden edustajat, jotka kunkin maan työntekijät saavat itse valita, kuka heitä edustaa. Yrityksen ylin johto, siis pääjohtaja tai toimitusjohtaja, talouden... talouspäälikkö ja henkilöstöpäälikkö, siis todella korkean tason edustus yrityksestä on myös paikalla. Näitä alkoi olla Euroopassa. Olen ollut Prahassakin EWC -kokouksissa, pari kolme kertaa! Nää oli semmosia pari-kolmepäiväsiä kokouksia, missä työntekijöille kerrottiin yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja milloin mistäkin aiheesta ja lisäksi työntekijöille oli jotain koulutusta ja ne sai itse pitää omia kokouksia ja puhua ongelmistaan ja... Ne oli mun mielestä todella mielenkiintoisia ja ne oli semmosia kokouksia, jonne halusin mennä töihin, ehkä jo väitöskirjan tehdessä, mutta varsinkin sen valmistuttua.
I: Mä ehkä vielä palaisin siihen tulkkaukseen Euroopan unionissa, koska sinä mainitsit, ihan alussa, että huomattiin, että ei ole riittävästi tulkkeja Suomessa, juuri tähän tehtävään. Mä kysyisin ehkä vähän niin kuin epämukavasti näin, että oliko se niin kuin huomattava juuri silloin niissä instituutioissa, että ne tulkit eivät ehkä olleet jo valmiina siihen tehtävään, et niin kuin... Oliko siellä ehkä joku ero suomalasiten tulkkien ja muiden tulkkien välillä vai menikö se sitten ihan nopeasti ja kaikki vain sitten... no, sopeutui siihen?
AR: Ymmärrän tämän kysymyksen. Se oli tosiaan näin, että suomalaiset tulkit testattiin myös, ja ne, jotka sinne alkuun otettiin töihin olivat kaikki todella kokeneita tulkkeja. He oli vat sekä ammattiyhdistysliikkeen puolelta että sitten niitä, jotka opettivat yliopistossa, niin kuin Marianna Sunnari, ja sitten niitä, jotka olivat jo pitkään toimineet konfrenssitulkkeina jonkin muun ammatin ohella, esimerkiksi toimittajina sanomalehdissä tai radiossa. He olivat todella kokeneita ja ammattitaitoisia. Kun kuuntelin nauhoittamaani materiaalia, myös suomalaisia tulkkeja, niin huomasin, et meidän vähemmän kokemusta saanut ranskan tulkki ei välttämättä tulkannut oikein. Ymmärrän ranskaa kirjoitettuna, ja näin ranskankielisen puheen Parlamentin sanatarkoista raporteista, ja kun sitten kuuntelen tulkkia, niin pystyin vertaamaan, menikö tulkkaus oikein. Mutta yleisesti ottaen en seurannut ranskaa. Mut nää, jotka oli nää englannin, saksan, ruotsin tulkit, ne oli kaikki todella hyviä. Suomeen tulkkaavia ranskan tulkkeja oli silloin todella vähän. Ranskaa kuten monia muitakin EU:n virallisia kieliä tulkattiin releen kautta.
I: Okei.

AR: Ongelmana oli silloin Suomen jäsenyyden alkuaikoina, että kun kokouksia oli niin paljon, niin kuin täysistunto Strasbourgissa, kysymys oli, riittääkö kaikkiin täysistuntoviikon kokouksiin tulkkeja. Sitten oli tietenkin retourtulkkaus. Siihen alkuun Suomen kopin retourkieli oli saksa. Meillä oli eniten kokeneita tulkkeja juuri suomesta saksaan päin. Aluksi saksa oli retourkieli kaikissa kokouksissa. Kun Suomi liittyi EU:hun muiden kielten tulkkien oli vaikea ymmärtää, että on tulkkeja, joilla ei ole kielivalikoimassa ranskaa.
I: Joo.
AR: ”Toi sano, että se on konferenssitulkki, eikä sillä ole ranskaa kieliyhdistelmässä...” Sittenhän sinne rupesi tulemaan myös ranskan kielen tulkkeja. Ruotsin tulkeissakin oli näitä, joilla ei ollut ranskaa, ja sitten tuli Tšekeistä ja Unkarista ja muistakin uusista jäsenmaista tulkkeja, jotka teki retourin englantiin päin. Suomen kopistakin alettiin tehdä retouria muihinkin kieliin kuin Saksaan, esimerkiksi juuri ranskaan ja italiaan. Teknikoille vain ilmoitettiin, mikä on retourkieli. Myöhemmin retour suomesta jollekin toiselle EU:n kielelle tehtiin aina kahdesta kopista, siis rinnakkain esimerkiksi saksa ja englanti.
I: Joo. Minulla on itse saksa B-kielenä, eli...
AR: Aa! Joo. Anuhan on just saksan tulkki täällä Tampereella.
I: No sen takia, kun olin Tampereella, mä halusin... no, nyt en muista sitä sanaa enää, mut niin kuin mä valitsin Anu Viljanmaan, koska hänellä oli saksa niin kuin kielikombinaatiossa ja sen takia.
AR: Joo.
I: Koska ajattelin, että se olis hyvä, jos se olis, jos se henkilö olis samassa laitoksessa esimerkiks, tai lähes samassa, koska Prahassa se tomii vähän eri tavalla, tietysti, kuin Suomessa, mutta... mutta joo, se oli se perusajatus.
AR: Joo.
I: Mutta tämä on todella mielenkiitnotinen asia minulle, kun ne ensimmäiset tulkit olivat niin kuin kokeneet tulkit, koska nyt se ohjelma Prahassa toimii vähän eri tavalla. Koska nyt se on maisteriopintojen osana ja se tarkoittaa, että ne opiskelijat ovat yliopiston opiskelijoita. Ja meillä ei oo kokemuksiakaan konferenssitulkkauksesta. Meillä on kokemuksia, totta kai, mutta vain täällä markkinoilla Tšekissä tai sitten, no, yliopistosta, mutta kukaan meistä itse asiassa oo.. niin kuin työskennellyt jossain, en tiedä, yrityksessä tai jotain sellaista.
AR: Niin.
I: Eli nyt se asia tai tilanne on aivan erilainen, sanoisin.
AR: Niin. Silloin meilläkin tosiaan kaikki ihan kokeneetkin tulkit olivat kyllä jossain muussa työssä, ettei pelkällä tulkin työllä tullut toimeen. 1980- ja 90-luvuilla Suomessakin järjestettiin vielä paljon konferensseja ja seminaareja, koulutustilaisuuksia, missä oli tulkkaus. Ei enää. Kun sä kysyit tossa sun paperissa oli tää, mikä nyt on tilanne. Nyt niin kuin lähdetään siitä, että kaikki osaa englantia.
I: Se oli myöskin yksi asia, joka kiinnostaa minua, koska... siis niin kuin yksi niistä hypoteeseista, jotka minulla on, on, että nykyään ehkä ei enää kouluteta niin paljon tulkkeja, koska niin kuin ei tarvi enää. Koska ajatellaan, että kaikki puhuu vain englantia.
AR: Joo.
I: Ja Suomessa se onkin totta. Aika paljon... aika moni suomalainen puhuu englantia ja sitten ehkä... ja myös... on sitten myös totta, että esimerkiksi Vaasan yliopistossa ei enää voi opiskella tulkkausta ja oli mahdollista vielä niin kuin parikolme vuotta sitten.
AR: Joo.
I: Ja nykyään se on muistaakseni mahdollista vain Turussa, Helsingissä ja

Tampereella, eikö vaan?
AR: Joo. Ja just se, että... Mä paan tän valon tohon...
I: Joo, sitten on mukavampi... mukavampi olo.
AR: Niin, rupee hämärtymään. Se on nyt samalla lailla niin kuin teilläkin, tulkkaukseen liittyvät opinnot ovat nyt osa maisteriopintoja. Tarjolla ei ole enää pelkästään konferenssitulkkaukseen keskittyvää opetusta. Turun kurssi oli todella intensiivinen, kahdeksan kuukauden koulutus. Lähtökohtana oli, että kurssilaisilla oli jo korkeakoulututkinto tai vastaava; kaikilla oli jo hyvä kielitatio ja tutkinto, jostain... vaikka kauppakorkeakoulusta tai sitten kieltenopettajan kokemusta tai vastaavaa. Oli siis hyvä pohja keskittyä vain tulkkaustekniikan oppimiseen. Ammattitulkin taitojen oppiminen on kyllä mielestäni ehdottomasti sellainen asia, että koulutuksen pitäisi olla tarkkaan suunniteltu kokonaisuus, oma... ihan kunnollinen ja pitkäkestoinen jakso.
I: Hmm. Tarjotaanko nykyäänkin Suomessa jotain tällaista, jotain samankaltaista? Koska minä en kuullut siitä mitään.
AR: Ei samankaltaista kuin Turun yliopistossa. Nyt tarvitaan community interpreting -koulutusta, asioimistulkkauskoulutusta ja sitten oikeustulkkauskoulutusta. Meillä on koulu – ehkä Anukin kertoi siitä – DIAK, jossa annetaan maahanmuuttajille suunnattua asioimistulkkauskoulutusta. Turussa ja muistaakseni Helsingissä myös on jo pidempään opetettu viitomakielen tulkkausta. Minulla on tuttava, joka tulee ihan normaalisti kuulevasta perheestä eikä hän ole kotona oppinut viittomakieltä; se opetellaan tarvittaessa alusta asti.
Sitten oikeustulkkaus, siihenliittyvien periaatteiden selvittelyssä olin mukana, kun Eulita perustettiin. Olin perustamisprojektissa mukana Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton edustajana yhdessä Kaarina Hietasen kanssa. Projektin jäsenet olivat Ljubljanan yliopistosta, Puolan oikeustulkkien liitosta, Edinburghin Herriot-Watt -yliopistosta ja Antwerpenin yliopistosta perustamassa Eulitaa. Professori Erik Hertog oli projektin käynnistäjä ja avainhenkilö. Eulita, jos haluat katsoa, on todella mielenkiintoinen juttu, tämmönen, jonka tavoitteet menivät aika nopeasti perille, viesti, että oikeustulkkaus, ensin rikosasioissa, siinä täytyy olla pätevät tulkit, hyvän peruskoulutuksen saaneet tulkit.
I: Eli nykyään keskitytään oikeustulkkaukseen ja asioimistulkkaukseen eniten Suomessa.
AR: Joo.
I: Joo. Mä katsoin vähän sitä niin kuin DIAK:in sivustoa, niin kuin millaisia kieliä siellä tarjotaan ja niin pois päin. Ja se on... Ne eivät ole niin kuin ne isot kielet, kuten saksa ja englanti ja ranska ja niin pois päin. Joo, joo, joo.
AR: Ei. Siinä lähdetään siitä, että asioimistulkeiksi koulutettavat maahanmuuttajat oppivat ymmärtämään suomalaisen yhteiskunnan systeemejä ja erilaisia instituutioita ja niihin liittyviä suomalaisia käsitteitä ja termejä. Että ei enää oteta kadulta joku, joka nyt sattuu puhumaan vaikkapa farsin kieltä, vaan tosiaan täytyy olla kunnon tulkkikoulutus.
Tapasin viime viikolla Kati Revell-Nielsenin, joka oli ensimmäinen tulkki, joka palkattiin Komissioon, ensimmäinen vakinainen virkamiestulkki. Hän jäi joku vuosi sitten eläkkeelle. Puhuimme siitä, mikä on suomen kielen tulkkien työtilanne. Hänkin tapaa edelleen niitä, jotka ovat SCIC:in tulkkeja, ja hän sanoi, ettei enää sanois kenellekään Suomessa, että kannattaisi ryhtyä konferenssitulkiksi, koska kysyntä koko ajan vähenee. EU:ssa päädyttiin jossain vaiheessa (tietääkseni) sellaiseen käytäntöön, että mepit voivat itse päättää, mihin kokousmäärärahat käytetään, käytetäänkö niitä myös tulkkien palkkaamiseen vai halutaanko käyttää ne johonkin muuhun. Sekä Ruotsin mepit että Suomen mepit olivat sitä mieltä (näin

ymmärsin), että käytetään mieluummin johonkin muuhun. Luulen, että Parlamentissa on nyt yksi ainoa suomalainen meppi, joka ei ole kielitaitonen.
I: Uhm. No, mä haluan myös tehdä haastettelun Veijo Kruthin kanssa. Hän on nyt päätulkki Euroopan komissiossa ja hän kirjoitti juuri tänään minulle, että hänellä olisi aikaa, eli ehka sitten sovitaan ensi viikolle esimerkiksi...
AR: Kiva!
I: Niin, eli mä voin puhua vielä hänen kanssaan vähän siitä, miltä se nyt näyttää Komissiossa ja ylipäätään Euroopan unionin instituutioissa. Koska hän on... mä oletan, että hänellä on ne tiedot, koska hän on päätulkki siellä.
AR: Okei. Joo. Koska tosiaan silloin kun olin siellä tulkkina ja keräämässä aineistoa vaitöskirjaan, haastattelin viittä suomalaista meppiä Parlamentissa. Tein väitöskirjan siis tulkkauksesta Parlamentista, koska Parlamentin täysistuntokeskustelut ovat julkisia ja sinne saa yleisökin mennä kuuntelemaan lehtereille. Ja sen takia se oli mahdollista silloin saada aineisto sieltä. Niin haastattelin viittä meppiä ja kysyin mitä mieltä he olivat tulkkauksen toimivuudesta ja sen laadusta. He oli kaikki ihan tyytyväisiä.
Kävin myös EUROPOL:in kokouksissa tulkkina siitä lähtien kun EUROPOL perustettin. Silloin yhdeksankymmentäluvun loppupuolella. Se oli mielenkiintoista, kun EUROPOL persutettiin. Sielläkin suomalaiset puhuivat suomea ja me tulkattiin heidän puheenvuoronsa englanniksi. Minäkin tein retouria englanniksi EUROPOL:in kokouksissa samoin kuin Eurooppalaisissa yritysneuvostoissa, mutta Parlamentissa en halunnut tehdä retouria. Minusta se oli aika erikoista, että Parlamentissa ja Komissiossa kaikille maksettiin sama palkkio, teki sitten sen kahteen suuntaan vai vaan yhteen suuntaan. Minusta se oli vähän epäreilua, koska oli paljon vaativampi työ niille, jotka tekevät retourin, saksaan tai englantiin, piti aktivoida sanasto sekä suomeksi että retour-kielellä. Etenkin kun ainakin suomalaisista useimmat eivät kuitenkaan olleet selkeästi kakskielisiä. EU:n instiuutioissa oli virkamiestulkkeja, jotka alkoivat opiskella suomea voidakseen lisätä suomen passiiviseksi kieleksi. Jotkut opiskelivat Rotterdamin Suomalaisen merimieskirkon järjestämillä suomen tunneilla. Jotkut kävivät Turun yliopiston konferenssitulkkikoulutuksessa kertomassa työstä EU:ssa ja pitämässä harjoituksia. Kun juttelin heidän kanssaan, niin he totesivat, että suomen kieli on hirveän vaikea kieli oppia. En tiedä, kuinka paljon loppujen lopuksi he tulkkasivat suomesta.
I: Se on myös yksi asia, josta haluan puhua sitten Veijon kanssa, koska... niin kuin virallisesti minulla on myöskin suomen kieli kombinaatiossa, mutta yksi asia on puhua suomea, vain niin kuin nyt puhutaan, mutta toinen asia on tulkata suomeksi tai suomesta sitten muihin kieliin, ja se on ihan eri... eri asia minusta.
AR: On.
I: Kun oltiin sitten viime vuonna Brysselissä sillä retkellä, mä yritin vähän... kun niin kuin oltiin siellä kopissa, sitten halusin yrittää myöskin suomesta tšekkiin, mutta se ei ollut niin hyvää! Koska... koska ne sanat eivät vaan niin kuin tulleet päähäni. Niin kuin mä ymmärsin, mitä sanottiin, mutta... ja mä ymmärsin, mitä tarkoitettiin, mutta se koko... koko juttu ei vaan niin kuin päässyt läpi. Mä en voinut muodostaa lauseita mitenkään tšekiksi ja... Varmaan tarvitsisin enemmän harjoituksia ja niin.
AR: Niin, joo, joo.
I: Koska Prahassa... Niin kuin sanot, että alussa oli vain filologian opiskelu. Täällä Prahassa se on näin, että tulkkausta voi opiskella vain niillä isoilla kielillä, niin kuin saksa, englanti, venäjä, ranska ja espanja. Ja suomi on taas vain niin kuin filologia.
AR: Joo.
I: En halua sanoa, että se olisi liian vähän, mutta se on toinen asia kuin tulkkaus. Ja

vaikka virallisesti puhun suomea, en ehkä sanoisi, että pystyisin tulkkaamaan niin kuin suomeen tai suomesta, koska se on ihan eri maailma, sanoisin.
AR: Mullakin on paljon kokemusta saksan kielestä, ihan nuoruudesta asti. Ja mä huomasin sitten niissä eurooppalaisissa yritysneuvostoissa ja Komissiossakin, että mä ymmärrän saksalaisia, kun ne puhuu, mä ymmärrän ihan hyvin, mut sit saattaa olla just joku avainsana, jota mä en tiedä, mitä se ois tarkkaan suomeks. Kielitaito – kyllä se on hirveen tärkeä asia, se, et on laaja sanavarasto. Silloin, kun mäkin olin siellä tulkin töissä, ei ollu vielä mahdollista pitää läppäriä kopissa ja hakea termejä, mut eihän siinä, kun tulkkaa, kun ei niin hirveen hyvin ehdi, siinä voi auttaa toista, ehkä jos toinen kysyy, mikä toi on tai jotain tällaista, mut silti se peruskielitaito täytyy olla kyl kamalan vahva. Nykyisinhän läppäreiden käyttö toimii EU kokouksissa.
I: Joo, joo. No, nyt unohdin, mitä halusin sanoa. Mutta joo... Joo! Niin kuin sanotaan usein saksan kielestä, että kun pitää odottaa, että verbi tulisi lauseen lopussa. Minusta se ei ole niin hirveän vaikea, koska siihen voi... siihen voi niin kuin... sopeutua, et näin se tapahtuu ja voi... on mahdollista löytää strategioita siihen, mutta sitten suomen kielessä on taas erilaisia asioita, erilaisia rakenteita, jotka ovat aivan hankalia, sanoisin. Ja sitä mä en vielä osaa, jos pitäisi niin kuin tulkata, mutta...
AR: Mä huomasin kanssa, kun mä kuuuntelin niitä tulkkeja, jotka teki saksaa, niin tota usein... jotain vaikka englannista saksaks tai mitä vaan, niin usein ei välttämättä tätä verbii sitten kuitenkaan sanonukkaan, mutta muuten se tulisi se asia sitten. Niin kuin se verbi oli sitten joku yleinen, että ei sitä niinku aina tarvittukaan.
I: Niin.
AR: Sitten voi ympätä sinne jossain vaiheessa, sit kun se tulee, jos huomaa, et se on tarpeen.
I: Joo. Ja toinen asia on myös tässä kieliyhdistelmässä saksa ja tšekki, että ne ovat aivan samankaltaisia, rakenteellisesti nyt tarkoitan, et... Suomi on taas toinen... toinen juttu.
AR: Niin, rakenne joo. Mut mä oon monta kertaa sen sanonut, ja sanoin silloin sille opiskelijoillekn, että saksa on vaikuttanut suomen kieleen niin paljon. Ne, jotka alkoi muokata suomen kieltä, alkaen Mikael Agricolasta, joka oli Lutherin oppilaita siellä Saksassa, niin saksan ilmaukset siirrettiin suomen kieleen, on paljon samoja ilmauksia ja sanontoja. Kun mä vertaan englantiin, ranskaan tai italiaan, niin näissä kielissä ilmaukset ovat niin toisenlaisia, kun ne ovat peräisin romaanisesta kulttuurista, latinasta ja ranskasta, – kun taas ruotsin ja saksan kielten kielikuvia ja ilmauksia on omaksuttu suomen kieleen; ajattelussa ja ilamisutavassa on paljon samaa.
I: Joo.
AR: Ehkä sullekin, jos osaat hyvin saksaa, niin kuitenkin on helpompi ymmärtää suomen kieltä vaikka sitten sen kääntäminen tai tulkkaaminen on sitten eri asia.
I: No, juuri eilen mä puhuin poikaystäväni kanssa, joka on saksalainen, ja minä halusin sanoa hänelle, että teen tämän haastattelun tänään ja halusin vähän puhua niistä kysymyksistä, jotka lähetin sitten sinulle, ja tajusin, että niin kuin täytyy sitten kääntää ne kysymykset suomesta saksaan. Ja se oli sitten hauskaa, koska piti mietiä vähän enemmän niin kuin... kuin tavallisesti.
AR: Joo.
I: Mutta se kävi. Se kävi minust ihan oikein.
AR: Mut tota mä oon kirjoittamassa semmoseen Routledgiin, se tulee olemaan nimeltä *Textbook. The History of Translation*. Se tulee pari vuoden kuluttua sitten ulos, mutta siinä... mä halusin siihen yhden luvun tulkkauksesta.

I: Uhm.
AR: Olen käynyt läpi, mitä nykyisin tulkkauksesta tutkitaan, tulkkauksen laadusta varsinkin, niin näen, että usein esiin nouseva kysymys on: jos puhujat ovat non-native speakers of English, miten se vaikuttaa tulkin työhön. Suomessakin on yksi tutkija, joka on tutkinut non-native English. Kun hän alkoi tehdä tätä tutkimusta, sille oli kuulemma ihan naurettu ja sanottu, että tää nyt on ihan älytön aihe, mutta nyt, nyt ymmärretään, että ei ollenkaan. On huomattu, että kongresseissa on vaikka kuinka paljon on puhujia, jotka ovat non-native speakers of English.
I: Joo.
AR: Tämän tapaisista asioista ollaan nyt kiinnostuttu. Muualla maailmassa on vielä paljon tulkkausta. Suomessa vaikuttaa varmaan se, että meillä kuulee paljon englantia, esimerkiksi television ohjelmissa, niin kaikki kuulee englantia päivittäin, ja erilaisia tapoja puhua englantia, ja ihmisten korva on jo tottunut englantiin. Ja koulussa aloitetaan aina vaan aikaisemmin ja aikaisemmin tää kielten opetus, nimenoman englannin, jopa päiväkodissa, niin englantia osataan hyvin. Kun tein jatkotutkimuksen, se oli kyselytutkimus tulkkauksen laadusta. Tein sen yhdeksänkytluvun alussa. Kyselylomakkeessa kysyin kuulijoilta, jotka vastasivat kyselyyn, kuinka monta vuotta heillä oli ollut koulussa englantia. Yritin sit ten suhteuttaa vastaukset siihen, että minkäläinen heidän kielitaito on tulkkauksen tarpeen kannalta. Yhdeksänkytluvun alkupuolella, kun tein tutkimuksen, meillä Suomessa oli paljon semmosia seminaareja, missä oli ulkomaisia asiantuntijoita puhumassa. Ja niihin otettiin sitten tulkkaus. Ja kyllä siellä aika paljon silloin vielä kuunneltiin tulkkausta. Muistan, kun mä aloin... huolestua just silloin siitä, että ensin ihmiset pani kuulokkeet korvilleen ja sit vähän ajan kuluttua, kun päivä oli mennyt vähän pidemmälle, ne rupes ottaan kuulokkeet pois. Mieleeni nousi kysymys, että onks meidän tulkkaus niin huonoo, onks tää niin surkeeta, että ne ei enää jaksa kuunnella sitä. Ja sen takia mä halusin tehdä tän kyselytutkimuksen tulkkauksen laadusta. Raportoin tutkimustani muun muassa Amerikassa ATA:n konferenssissa. Olen huomannut, et edelleen monet löytää sen netistä, tämän konferenssijulkaisun. Kyselytutkimukseni perustuu löytämääni vastaavaan Ingrid Kurzin tutkimukseen. Niin mä ajattelin, että toistan saman tutkimuksen Suomessa. Tutkimuksessani oli samat laatukriteerit kuin Kurzilla.
Tilanne on ainakin Suomessa aika lailla muuttunut noista ajoista. Tulkkauksen tarve nostetiin esiin myös EUROPOL:issa, missä suomalaiset aina puhui suomea ja me tulkattiin englanniksi ja muut puheenvuorot tietysti suomeksi. Kun EUROPOL:ista tuli EU:n instituutio, se muuttui tosi paljon. Nostettiin taas esiin kysymys, tarvitaanko kaikkien EU:n virallisten kielten tulkkausta, vai riittäisikö tulkkaus ’pääkielillä’. Silloin suomalaisetkin käytti semmosia puheenvuoroja, että eikö me voitas vähän supistaa täysistuntojen kieliregiimiä. Sitten suomalaiset tulivat tauolla sanomaan, että: ”Älkää ajatelko, että teidän tulkkaus ei ollut hyvää. Päinvastoin, me ollaan oikein tyytyväisiä, mutta tämä on budjettikysymys.”
I: Uhm.
AR: Siellä tutustuin pariin tšekkiläiseen tulkkiin, jotka oli tosi mukavia ja toinen ainakin asuu niistä Lontoossa ja... ja musta... ja toinen varman Brysselissä. Ne kertoi mulle siitä, kun sielläkin oli erikseen tšekin tulkkien koppi ja slovakin tulkkien koppi, niin mä en voinut oikein ymmärtää tätä. Kyllä ne on alkanu eriytyä, ne kielet, että tšekissä ja slovakissa alkaa olla niin paljon semmosii, että... ei valttämättä oo niin kuin samat sanat eikä ne tarkota samaa.
I: No, itse asiassa mä en ole tšekkiläinen, vaikka opiskelen Tšekissä, mutta äidinkieleni on slovakki. Voidaan sanoa, että opiskelen nyt niin kuin kaksi B-kieltä, koska niin kuin A-kieleni on sitten slovakkia ja pitää siis koko ajan käyttää vaan

tšekkiä, koska olen tšekkiläisessä yliopistossa. Ja ne kielet ovat aika erilaisia, vaikka sitä ehkä ei niin usein tiedetä, koska niin kuin tiedetään, että me oltiin samassa valtiossa ja niin, että oltiin yksi valtio ja nyt... nykyään tilanne jo kuitenkin on erilainen. Ja ne kielet eivät ikinä olleet niin samakaltaisia kuin ajateltiin. Niin kuin, ne ovat aivan samankaltaisia, mutta se historia, tai se koko kehityshistoria on erilainen Slovakiassa ja Tšekissä. Eli tämä samankaltaisuus on siinä tietysti, mutta tämä ajattelutapa siitä, että ne ovat niin samankaltaisia, tuli vasta sitten, kun oltiin yksi valtio. Ja tietysti, niin kuin kielellisesti ne ovat aivan samankaltaisia, mutta esimerkiksi tšekissä on aika paljon vaikutuksia saksan kielestä, mutta slovakissa ei niin paljon.
AR: Joo.
I: Ja sen näen vasta nyt, kun opiskelen sitä yliopistossa ja niin kuin osaan saksaa ja osaan tšekkiä ja osaan slovakkia, mutta sitten kun olin vielä Slovakiassa, en ajatellut tällä tavalla, että ne kielet olisivat... että olisi niin paljon eroja niiden kielten välissä. Mutta on itse asiassa aika paljon eroja.
AR: Joo, joo, joo. Tosiaan siellä oli kaikille kielille oli tulkit ja totta kai se oli iso menoero kokouksissa, kun tulkit tulivat Suomesta ja kuka mistäkin. Esimerkiksi maltan kieli, se oli kans jännä. Maltan tulkkeja ei ollut montakaan. Joku Maltan tulkki tuotiin Kanadasta. Ja kuitenkin kaikki maltalaiset osaa englantia tietenki, mutta se oli semmonen periaatekysymys. Ja sit aina kun niissä EU-kokouksissa otettiin kieliregimi puheeks, se oli niin kiihkeetä ja oli niin kansallistunteet pinnalla. ”Kaikilla on oikeus omaan kieleen”! Muistan kerrankin, kun Suomi oli EU:n puheenjohtajamaa, ja aina kun suomalainen kokouksen puheenjohtaja puhui suomea, me tulkattiin se englanniksi, mutta joistakin kokousosanottajien kommenteista huomattiin, että hän kuitenkin kuunteli keskustelua englanniks eikä meidän tulkkausta. Mä olin kyllä niin onnellinen niistä eurooppalaisista yritysneuvostoista, kun siellä tarvittiin todella sitä tulkkausta, ne, jotka olivat siellä paikalla, todella tarvitsivat tulkkausta.
I: Ehkä tästä kohdasta voidaa siirtyä sitten toiseen kysymykseen: Miten sinä henikilökohtaisesti näet suomen kielen tai suomalaisten tulkkien tulevaisuutta Euroopan unionissa? Kun sanot, että nykyään kaikialla puhutaan vaan englantia, et Suomessa niin kuin ei yritetä kouluttaa niin paljon konferenssitulkkeja enää... Mitä sanoisit tästä?
AR: Olen jo niin kuin pitkään ollut poissa sieltä, tähän on vähän vaikea vastata, mut niin kuin sanoin, kun kysyin tätä tulkkiystävältäni, joka oli koko uransa siellä, niin hän oli sitä mieltä, ettei siellä pitkään enää tulkkeja tarvita. Unkarilaisten kollegan kanssa olen myös puhunut, hän on edelleen todella aktiivinen tulkki ja kääntäjä, niin hänkin sanoi, että kyllä se on kuoleva ammatti, mutta niin kuin sanottu, oikeustulkkaus ja asioimistulkkaus, niitä tarvitaan entistä enemmän.
Euroopassa ainakin laki vaatii pätevän tulkin käyttöä rikosasioissa. Suomessa, ja varmaan muuallakin pyritään siihen, että samat laatuvaatimukset pätevät myös siviilioikeudenkäynneissä. Uskoisin, että näihin tulkkauksen lajeihin kannattaa... panostaa, koulutusta pitää kehittää ja siihen Eulita juuri tähtää.
I: Joo, mä muistan, et kun mä olin Tampereella, mulla oli muutama kirja kirjastosta ja muistaakseni luin vähän tästä ohjelmasta siellä Tampereella silloin. Ja varmaan mulla on jossain... jossain tietokoneessa vielä muistiinpanoja siitä, että... mä voin katsoa sitä sitten myöhemmin tänään tai huomenna.
AR: Joo. Mut tältä minusta tuntuu, että suomen kielen kannalta konferenssitulkkien tarve vähenee. Erikseen ovat sitten muiden kuin englannin kielen diplomaattitulkit – en tiedä siitä, kuinka paljon meidän valtiomiehet ja ministerit ja tämmöset, kuinka paljon ne enää delegaatioihin ottaa englannin tulkkeja, mutta on muita kieliä, niin

silloin on tulkit mukana, kun on korkean tason vierailu esim. Ranskaan tai espanjankieliseen maahan tai portugalinkieliseen maahan.
Kati Revell-Nielsen, kun hän oli Genevessä, niin silloin kuuskyt-, seiskytluvun vaihteessa ajateltiin, että Ruotsi liittyy EU:hun tai Euroopan talousyhteisöön, tai mikä se silloin nyt olikaan. Ja sen takia siellä Genevessä oli yhtenä kielenä ruotsi. Mainitsit tästä, että teilläkään suomi ei oo siellä opetuskielenä tietenkään, et vois sillä harjoitella, niin siellä oli ruotsi yhtenä kielenä, siellä oli tulkkeja, kansainvälisiä tulkkeja opetamassa, jotka oli ruotsalaisia. Tämmösiä ruotsalais-ranskalaisia, tai jotain tällaisia yhdistelmiä. Ja sen takia Katikin oli voinut opiskella siellä, kun hän oli käynyt lapsena ruotsinkielistä koulua, näin Katilla oli ruotsin kielen taito olemassa. Mutta sitten taas, kun Ruotsi ei liittynytkään, niin sitten ruotsin kieli putosi pois Geneven kielivalikoimasta. Ruotsissa on ollu tätä tulkkikoulutusta, mutta sielläkin on enemmän tätä asiomistulkkikoulutusta, kontaktitulkkioulutusta.
I: Itse asiassa meidän opiskelija tästä Prahan Käännösviestinnän laitoksesta kirjoitti ehkä neljä tai viisi vuotta sitten myös pro gradu -työn tulkkauksesta Pohjoismaissa, eli Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa, ei Suomessa, eli tästä on jo kirjoitettu vähän jotain... ja myöskin sen takia mä ajattelin, että mä voisin kirjoittaa taas Suomesta, koska se ei ole tässä pro gradu -työssä mukana. Mut mä olen nähnyt sen ja olen lukenut vähän siitä... tai niin kuin kun halusin vähän inspiraatiota tähän... tähän projekttiin.
AR: Joo. Se on jännä. Kuuskytluvulla kuulin ensimmäistä kertaa tämmösestä ammatista kuin tulkki, kun setäni oli järjestämäss Luterilaisen maailmanneuvoston kokousta Suomessa ja hän kertoi siitä, kun istuttiin ruokapöydässä, että he valitsivat tulkkeja sinne, ja se oli ensimmäinen kerta, kun kuulin, et tämmönen ammatti on olemassa. Suomessakin se oli hyvin uutta. Mä luulen, että aikaisemmin ehkä ministeritason ja presidenttitason tilanteissa käytettiin tulkkeja, mutta sitten... ja ehkä joissakin bisnesneuvotteluissa, mut sitten seitkytluvulla... silloin kun mä aloitin, niin usein ne laitteet, tulkkauslaitteet, oli aivan onnettomia, ja ne, jotka niitä rakensi kokouspaikalle, eivät osannut laittaa niitä kunnolla. Oli semmosia kauheita tilanteita, missä tulkki ei sitten kuullutkaan, mitä puhuttiin, kun ei ne toiminut ne, ne... ne yhteydet sinne tulkkikoppiin. Ja sit tuli semmostakin, että... ihan hiljattainkin vielä, että ei ymmärretty tulkkikoppia, millainen se on, että sinne pitää mahtuu kaksi tulkkia ja siellä pitää olla ilmaakin... (nauru) Kun Tampereella esimerkiks rakennettiin Tampere-taloa – se oli yhdeksänkytluvulla varmaan – niin silloin – tai kahdeksankytluvun lopussa se kai suunniteltiin, kun siitä laadittiin arkkitehtikilpailun ohjelma, että mitä kaikkea taloon tulee. Kun ohjelmaa tehtiin, niin kaupungin johtaja tiesi, että olen tulkki. Minulle sitten soitti kokenut arkkitehti, joka laati ohjelman. Hän kysyi, mitkä ovat tulkkien tarpeet. Kun kerroin hänelle, että siinä on olemassa ISO-standardi ja että kopissa on ainakin kaksi tulkkia, mutta usein kolmekin tulkkia samassa kopissa, niin hän sanoi, että ”Hyvänen aika”. Ja se tietysti oli kiva, et Tampereelle saatiin todella hyvät konferenssitulkkitilat. Olin siellä viime keväänä tutustumiskierroksella yhdistykseni porukan kanssa, niin näki, että niitä ei enää käytetä konferenssitulkkaukseen. Ilmeisesti siellä ei juurikaan ole semmosia konferensseja, joissa olisi tulkkaus.
I: Minä ehkä palaisin vielä siihen kieliasiaan. Kun puhuttiin siitä, et niin kuin... että esimerkiksi suomi on saanut aika paljon vaikutusta saksan kielestä. Minua kiinnostaisi myös, kiinnitettiinkö myös silloin, kun sinä opiskelit, erityistä huomiota siihen, miten – rakenteellisesti esimerkiksi – suomi on erilainen kuin muut kielet. Tai kiinnititkö sinä itse huomiota siihen, kun sitten itse opetit myöhemmin.

AR: Ei oikeestaan, ei oikeestaan.
I: Okei.
AR: Loppujen lopuksi niin... semmosia, sen tapaisia tutkimuksia ei juurikaan ole tehty. Mut oikeestaan tämmöstä tutkimusta on viittomakielessä, viittomakielen rakenteesta Suomessa. Joo. Mut ei tällaisesta... ei tän tapaisia... En mä tiedä, käsiteltiinko niitä sit siellä Turun kurssilla, se olisi ihan kiva tietää, oliko sellaista opetusta, koska kyllä se varmaan meillä keskittyi... vaan siihen, että piti itse hoksata, kun mä en oo semmosta tulkkikoulutusta itte saanu. Mut en mä oon myöskään semmosia tutkimuksia Suomessa nähny. Ei meillä oo kauheen paljon tehty tulkkauksen tutkimusta kaiken kaikkiakaan. En tunne suomen kielen tutkimusta tarpeeksi enkä tiedä siitäkään, onko verrattu suomen kielen rakenteita muiden kielten rakenteisiin tulkkauksen näkökulmasta. Täytyy selvittää!
I: Okei, mutta näyttää siltä, että suomalaiset tulkit ovat olleet aika aktiivisia. Niin kuin puhuit siitä, että oli paljon konferensseja myöskin Suomessa, et oli mahdollisuuksia opetella vähitellen myös konferenssitulkkausta, niin kuin taitoja...
AR: Joo, oikeessa konferenssissa joutui silloin opettelemaan.
I: Niin, joo. Mutta ymmärsinkö oikein, että ihan alussa oli vain semmosia mahdollisuuksia, että kun oli joku konferenssi sitten Suomessa ja sitten ne tulkit tuli ja sitten ne voisi vähän harjoitella, niin kuin sitä oikeata tilannetta. Mutta sitten kun Turkuun perustettiin tämä erikoistumiskoulutus, sitten se oli virallisesti tehty, mutta siitä taas kuitenkin luovutettiin – oliko se nyt kakstuhattayhdeksän, voi olla?
AR: Joo. Kun me noviisit saimme tarjouksen toimia tulkkeina ihan oikeassa konferenssissa, niin me tosiaan olimme siellä tulkkeina, ei vain harjoittelijoina, ja saime saman palkkion kuin toiset tulkit, ulkomailta tulleet AIIC:in tulkit.
I: Et niin kuin se oli se ainoa virallinen mahdollisuus.
AR: 1970-luvulla oli simultaanitulkkauksen kurssi, joka järjestettiin Hanasaaressa, vain ruotsin ja suomen välillä, ja suomenruotsalaisia oli siinä koulutuksessa silloin. Ja mä en siitäkään koulutuksest paljon tiedä, mutta se joukko, joka siinä koulutuksessa oli, niistä kaikista tuli tulkkeja. Ja tietääkseni ne jatkoi tulkkeina ihan koko elämänsä. Mutta monet heistä rinnalla teki käännöstöitä myös, että... Meillä oli usein puhetta siitä, että ei kukaan tuu toimeen pelkällä tulkin työllä, ei kukaan tienaa tulkkina niin paljon, että tulis sillä toimeen, et jotain muuta piti tehdä kans. Ja kun konferensseist ei koskaan tiennyt, koska niitä tulee. Oli ihan uusi tilanne, kun tuli EU. Siellä oli säännöllisesti tulkin tarvetta.
I: Se oli itse asiassa toinen kysymys: Huomasitko muutoksia tulkkauksen alalla, kun sitten Suomi liittyi Euroopan unioniin, mutta vastasit siihen kysymykseen juuri nyt, että tuli enemmän työtä, tietysti.
AR: Niin, mulla on semmonen käsitys, että suomalaiset tulkit todellakin ramppas siellä koko ajan. Monet asui Suomessa, mutta tuli viikonlopuks kotiin ja sitten meni viikoks taas töihin sinne. Siellä kyllä riitti alkuun töitä ihan niin paljon, kun vain jaksoi tehdä. Freelancereillekin. Ne muutamat, joista tuli virkamiestulkkeja, asettuivat tietysti Brysseliin ja ehkä jotkut freelanceritkin.
I: Joo. Nyt taas unohdin, mitä halusin kysyä. Mä yritän kirjoittaa muistiinpanoja koko ajan ja sitten vain vähän... vähän unohtuu asioita. Mutta minulla on vieläkin se lista, jonka lähetin sinulle myös, eli katson sitä vain hetkeksi. Olemme puhuneet aika paljon siitä Euroopan unionista, niin kuin siitä tilanteesta, joka on ollut siellä. Ja sinä sitten sanoit, että... toimit sitten opettajana Tampereella. Oliko se ainoa.... ainoa... no, miten sanoisin, siis olit silloin tulkki, ehkä myös kääntäjä ja sitten opettaja. Opetitko myös muualla, vai oliko se vain Tampereen yliopistossa?
AR: Kyl mä olin ihan vaan Tampereella, joo. Joskus kyllä kysyttiin jonnekin, mutta mä totesin, että en mä voi matkustella jonnekin Kouvolaan tai Vaasaan, että... kun...

mä olin ihan Tampereella. Mä oli tosiaan tuntiopettaja, joskus tuli sijaisuuksia omalla laitoksella, kun joku oli äityislomalla tai virkavapaalla, sit mä olin lehtorin sijaisena. Mutta sitten, kun mulle tuli semmosia mahdollisuuksia, et mä olisin saanut lehtorin viran, niin en mä kyl halunnut sitäkään. Musta tuntui kivalta, että oli ihan tarpeeks työtä tulkkina ja oli tää tulkin työ.
I: Kun sanoit, että... siis sä toimit myös kääntäjänä.
AR: No, kyllähän se kääntäminen jäi sitten kun tulin töitä tuli enemmän. Yliopistolla opetin kyllä kääntämistä.
I: Kun sanoit vähän aikaa sitten, että on parempi, kun on tulkki ja kääntäjäkin, niin kuin et... ei oo mahdollista saada niin paljon työtä vain tulkkina tai vain kääntäjänä. Sitten sanoit, että tuli tämä muutos, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin. Onko se nykyään sama juttu, että pitää olla niin kuin... molemmalla alalla, vai niin kuin onko se näin, että nykyään rittää olla pelkästään tullki tai pelkästään kääntäjä Suomessa?
AR: Mä en oikeestaan tohon osaa sanoo nyt. Mä en oo niin kuin pitänyt yhteyttä näihin muihin enää. Melkei luulen, että... miten nyt sanoisin... ne tulkin palkkiotkaan ei oo enää niin hyviä kuin mitä ne joskus oli. Ne kollegat, jotka tunnen ja joiden kanssa olen toiminut tulkkina, ovat kaikki myös aktiivisia kääntäjiä.
I: Okei. Se on mielenkiintoista.
AR: Musta tuntuu... Tota, niin, nyt on mulla kyl aukko mun tiedoissa. Melkein ajattelisin, että nekin, jotka toimivat oikeustulkkeina tai... tai... tai asioimistulkkeina, niin kyllä nekin – varsinkin ne asioimistulkkit – nekin tekee varmaan myös käännöksiä. Mulla on tulkkiystävä Hollannissa, joka on hollantilaisen kanssa naimisissa siellä ja hän on suomalainen. Hänkin on siis freelancetulkki ja tekee paljon oikeustulkkauksia ja konferensseja, mutta kyllä hän tekee myös käännöksiä. Mä melkein luulen, et on niin, ettei pelkällä tulkkauksella elä. Luulisin, et on näin – ellei sit oo ihan hurja kielitaito ja on pysyvästi siellä EU:ssa, et on niin hyvä, että siellä aina johonkin kokoukseen tarvitaan. Ja on niitä suomalaisia virkamiestulkkejakin ja näitä... freelancereita, mutta en tiedä, että Veijo Kruth varmaan tietää niistä.
I: Joo, tietysti, tietysti. Mä kysyn sitten häneltä vähän enempää tästä. Me olemme nyt puhuneet aika paljon ja se on varmaan väsyttävää sinulle...
AR: Ei, mutta mielellään, jos haluat, niin ota yhteyttä uudestaan ja tosiaan, jos sähköpostilla laitat sun osoitteen, niin mä voin laittaa sulle tulemaan sen väitöskirjan ja ne disketit, jotka siinä on, missä voi kuunnella niitä... En mä todellakaan oo ylpeä siitä väitöskirjasta varsinaisesti, siinä on kaikenlaista, mitä olisin oikeastaan halunnu tehdä paremmin, mut toisaalta... Mä näen, et sitä kyllä aika paljon siteerataan, kun mulle tulee aina, joka päivä tulee tieto siitä, että miten mun kirjoituksia on lainattu ja siteerattu, niin kyllä se tulee aika usein.
I: Mut tämä on niin kuin, miten sanoisin, tämmönen vaatimaton asenne siihen.
AR: Ei ollenkaan, ei ollenkaan. Mut kyl Helsingin yliopistossa mä näin, et se on siellä oppikirjanakin. Ja mä olin oikein yllättynyt. Niin kuin sanoin, niin yllättynyt, mä ajattelin, että ei se oo niin hyvä ollu! Niin se oli siellä, missä opiskelijat opiskelee tulkkausta, niin se oli yksii niistä, jotka pitää lukee. Mut se on varmasti hyvä sen verran kuitenkin.
I: Ehkä ilahduttaa myös tieto, että sinusta puhutaan myös Prahan yliopistossa, kun opetellaan vähän tulkkauksen historiaa ja tulkkauksen teoriaa.
AR: Niinkö?
I: Niin, Ivana Čeňková luennoitsii sitä ja hän puhuu myös sinusta esimerkiksi.
AR: Voi ei! Tosi kiva kuulla! Mä vieläkin muistan sitä, mulle se oli hieno päästä silloin seuraamaan sitä opetusta. Mutta Ivana Čeňkován opetusta en seurannut, mut me syötiin lounas yhdessä ja hän oli kauhean ystävällinen, mut totta kai hänellä oli

silloin omat kiireet, että... Silloin joku muu oli siellä laitoksen johtajana ja mä en edes tavannut häntä. Mulla oli oikein ihana viikko silloin Prahassa. Se oli toukokuuta ja oli kauheet kauniit ilmat ja mulla oli paljon vapaata aikaa, kun mulla ei ollu kun pari esitystä ja luentoo siellä. Ja mä voin tehdä, ihan mitä mä halusin. Se oli silloin tosi ihana saada tutustua Prahaan.
I: Milloin se oli? Oliko se niin kuin pari vuotta sitten...
AR: Se oli silloin yhdeksänkytluvulla, kun mä olin aloittanut tän mun tutkimuksen. Mut ei me varmaan... Mä nyt mietin, et ei me varmaan oltu EU:ssa – ei kun oltiin, joo, se oli silloin, kun me jo oltiin EU:ssa. Joo, koska mä olin aloittanut sen mun tutkimuksen, joo, tietenkin. Et se oli yhdeksänkytluvun jälkipuoliskon sitte.
I: Okei.
AR: Jotain mä jo esitin siitä mun tutkimusaineistosta siellä.
I: Silloin täälläkin tämä tulkkauselämä oli aika vilkasta, niin kuin täälläkin tehtiin aika paljon tutkimuksia ja ne tulkit oli myös aika aktiivisia.
AR: Yks hirveen hieno tulkki, joka oli tämmönen... Mikä oli hänen nimi, Katariina... joku, sellainen oikein ”grand old lady”, tämmönen tulkkauksen ”grand old lady”, joka siellä opetti. Ja hän sitten otti mut kans ja vähän huostaansa, kun mulle ei ollu järjestetty paljon ohjelmaa, niin hän sanoi, et mä saan tulla kuunteleen hänen tuntia ja... Hänkin on kyllä julkassu jotain, mutta... Mä ehkä löydän sen nimen sitte, mut kyllä se varmaan siellä teidän kirjastossa on, et hänen artikkelit. Siellä on varmaan hirveesti Katariinan nimisiä ihmisiä! Hän oli tämmmönen oikea diplomaatin tason tulkki. Hänellä oli hauskoja juttuja kun hän oli valtiomiesten tulkkina ja hän oli ihan tämmönen, varmaan siellä ensimmäisiä huipputulkkeja siellä.
I: Mä ajattelen, et nyt... kaikki ne kysymykset, jotka lähetin, on jo läpi minusta. Niin kuin olemme tehneet aika paljon työtä.
AR: Kyllä.
I: Jos voin sanoa näin. Ehkä sitten... sitten... ehkä kysyisin vielä siihen verran, että tiedätkö vähän enemmän siitä, miksi tämä Turun yliopiston erikoiskoulutus lopetettiin sitten? En... Mä luin, että se oli vain rahan takia, et niin kuin ei saanut riittävästi rahoitusta siihen. Oliko se vain... Oliko se ainoa syy, vai oliko vielä vähän ehkä...
AR: No, sitten sanottiin myös, että tulkin markkinat oli saturoitunu. Eli että tavallaan että enempää tulkkeja, Suomen tulkkeja ei nyt tarvittu, et ei haluttu kouluttaa tulkkeja työttömmäks. Et kyl mä ymmärtäisin, et tääkin sanottiin, että tää rahakysymys oli kanssa, että ei enää tullut tää korvamerkkirahaa pelkästään tälle tulkkikoulutuskselle, et se oli... Näin mä oon ymmärtänyt, että ajateltiin silloin, et nyt on jo tarpeeks tulkkeja. Mut nythän paljon tulkkeja jää jo eläkkeelle.
I: Joo, se on totta. Ja minust aika samanlainen tilanne on nyt Tšekissä ja Slovakiassakin, koska ne ensimmäiset tulkit, jotka sitten tuli niin kuin 2004, kun Tšekki ja Slovakiakin liittyivät Euroopan unioniin, sitten tarvittiin tulkkeja tietysti, ja nyt se on jo viisitoista vuotta sitten, et niin kuin, joo, sitten, kuluttu, jä nyt ehkä tarvittais taas kahden vuoden päästä tai kolmen vuoden päästä taas uusia tulkkeja. Eli ehkä sitten taas tämä tarve tulee Suomeenkin, et... et ehkä...
AR: Niin. Niin. Tai sitten, tosiaan, että täytyy olla jotkut toiset kielet, et jos tämmönen konferenssienglanti, jos se on nyt semmonen, et useimmat konferenssit menee sille, ja ajattellaan, että vaikka olis toisena kielenä ranska tai espanja tai venäjä, niin sit siellä on kuitenkin se englannin tulkkaus, niin sit suomalaiset voi kuunnella sitä ja sit ne haluaa käyttää puheenvuoroansa ja puhuu englantia. Vähän ajattelen, että ne konferenssit menee tähän malliin.
I: Okei.

AR: Mutta... mut just se, että nyt tietysti yliopistollakin se koulutus ehkä on parempaa tai monipuolisempaa kuin mitä se oli silloin, kun esimerkiks mä olin yliopistolla, se oli vain filologiaa. Mä menin sit Kieli-instituutin jälkeen yliopistoon ja mä tein ihan perinteiset filologian opinnot ja... valmistuin ja mun gradun työnkin mä tein kirjallisuudesta. Et silloin, jos halusi käytännön kieltä oppia, piti mennä kauppakorkeakouluun ehkä, että... Jotkut niistä EU:n tulkeista, niin moni oli nimenomaan käynyt kauppakorkeen. Mut se oli aika hyvä pohja, hyvä koulutus tulkin työhön. Pitää osata käytännön elämän sanastoo, kaupallista sanastoa ja hallinnon sanastoa tuli sieltä.
I: Joo. Se on totta. Joskus tuntuu myöskin nyt, kun olen yliopistossa, siltä, että... että olisi ehkä pitänyt opiskella muitakin asioita tai niin kuin muuta, muutakin kuin vain tulkkausta tai kieliä, koska sitten kun pitää työskennellä sillä alalla, esimerkiksi kauppa tai... niin kuin mä en välttämättä tiedä, mistä puhutaan ja sitten pitää vain vähän enemmän... no, ehkä tutkia sitä sanastoa ja sitä alaa enemmän kuin olisi pitänyt. Jos esimerkiksi en opiskellut vain kieliä ja vain niin kuin filologia.
AR: Mä sanoisin näin, ja näin sanoo monet, et ehdottomasti kannattas ottaa, jos opiskelee käännöstä tai tulkkausta, niin ehdottomasti kannattaa ottaa, jos se on vaan mahollista, joku tommonen aine, just niin kuin kaupallinen aine. Tampereella on esimerkiks nykyään mahdollista ottaa melkein mitä vaan. Et nyt kun tää on yhtä yliopistoa kaikki niin voi vaikka insinööriaineita ottaa sieltä. Mut tietysti niin Turussakin oli oikeustieteellinen, niin monella on jotain juridiikkaa ja hallinnollisia asioita. Mä muistan silloin aikanaan niitä ensimmäisiä tulkkipomoja siellä EU:ssa, silloin kun se vielä ei ollu EU, niin hänkin aina korosti sitä, että kun hän valitsee niitä tulkkeja, niin hän ei haluu kieli-ihmisiä, hän haluaa ottaa niitä, joilla on joku muu koulutus. Plus kielitaito.
I: Joskus sanotaan myös käännöksestä, että ne asiantuntijat, jotka eivät ole välttämättä kääntäjiä, mutta niin kuin tietävät, mistä he puhuu, et hekin voivat kääntää, jos sitten joku vain teki korjauksia siihen kieleen esimerkiksi. Et se vois olla jossain tapauksessa parempi kuin jos tulkki... siis kääntäjä tekisi se käännöksen, sen työn.
AR: Jos ajattelee niin kuin vieraaseen kieleen päin.
I: Niin, niin.
AR: Nyt Suomessa tehdään paljon, että ihmiset kirjoittaa ne artikkelinsa – kyllä nykyään varmaan englanniks, mutta muillakin kielellä – ja sitten joku korjaa niin kuin tai editoi sen tai käy sen läpi. Joku, joku on taas syntyperäinen puhuja tai sitten erittäin hyvin kouluttautunut tämmöseen kielen korjaamiseen, editoimiseen, joo. Se on meillä melkein niin kuin se valitseva käytäntö nykyisin. Mut hei, on hyvä pitää sun mielessä, että joku muu aihe kielten rinnalle, jos mahdollista. Ainahan sitten ehtii, kun sitten sen gradun on tehnyt, niin vielä jotain.
I: Joo, joo.
AR: Tai sen ei tarvitse edes olla tutkintokaan, mut se että todellakin niin kuin... Mäkin tein sitä silloin alkuun, kun mä valmistauduin konferenssin, niin mä luin niistä asioista, mut sit ei aina oikein ehtinyt enää.
I: Uhm. No, meillä... meille sanotaan täällä Prahassa aika usein, että meidän täytyy valita pari kolme alaa, esimerkiks – en tiedä – kauppa tai taide tai biologia tai, en tiedä, geografia ja semmosia asioita, niin kuin ehkä maantieteellisia. Ehkä asioita, jotka kiinnostaa meitä, ja sitten keskittyä siihen ja kerätä sanastoa ja materiaalia siihen, ja sitten kun ollaan markkinoilla, niin kuin voidaan sanoa, että ”Minä olen tulkki tai kääntäjä ja minä keskityn juuri tähän ja tähän ja tähän alaan ja olen hyvä tällä alalla”. Et niin kuin se on sitten meidän oma henkilökohtainen työ niin kuin kotona, koska yliopisto ei voi tietenkään tarjoaa sitä meille. Koska me keskitytään

vaan siihen kielelliseen aspektiin. Vain niin kuin tulkkaukseen, tietysti. Se on ihan käytännöllinen...
AR: Usein Suomessa multa on kysytty, oonks mä erikoistunut johonkin, ei siihen ollut mahdollisuutta.
I: Niin.
AR: Ainoa, jonka tiedän, on lääketiede, niin kuin siihen voi erikoistua, mutta kun on kääntäjä, ei oikeastaan tulkki, mutta kääntäjä.
I: Joo.
AR: Lääketiede ja tekniikka ehkä, mutta... ja sitten patenttijutut ja niin kuin tämmöset. Kääntäjä voi erikoistua, mut ei tulkki. Paitsi kun pääsee talon sisään, vakinaiseks tulkiks, silloin pääsee erikoistumaan.
I: Sitten voi ehkä erikoistua siihen, mikä on siinä yrityksessä niin kuin tärkeä, niin kuin mitä he tekee siellä. Mutta muuten – se on taas totta, että pitää suurin piirtein osata niin kuin kaiken.
AR: Niin, ja EU:ssa varsinkin. Kun EU-tulkkina on, ei sielläkään erikoistuu. Mä monta kertaa olin vihainen just siitä, että oli palkattu jonkun tietyn alan kokoukseen Komissiossa. Tuli sopimus, että semmonen kokous, esimerkiks aselaki, sit mä olin ahkerasti opiskellut asetermejä, käyttänyt siihen monta päivää, mut kun mä tulin tähän kokoukseen, niin yhtenä päivänä olin siinä, mutta sitten seuraavana päivänä siirrettiin johonkin ihan toiseen kokoukseen. Silloin mä ajattelin, et ”Tää ei oo reilua”. Se rupes meneen semmoseksi, kun oli niin paljon tulkkeja ja niin paljon kokouksia, siinä ei enää ajateltu, et onks toi nyt ehtinyt valmistautuun tähän teemaan… Ei siellä juurikaan koskaan kukaan kuulijoista myöskään valittanut tulkkauksen laadusta, ainakaan suomalaisista. Ranskalaiset saatto kuulemma valittaa, mutta ei suomalaiset.
I: No, se on hyvä kuulla tai hyvä tietää, että paineet eivät olleet niin huonoja.
AR: Niin. Ei, ei, ei. Ja sitä ties, että ku itte yrittää niin hyvin kuin vai voi ja osaa kopissa ja enempään ei pysty.
I: Joo. Se on totta. Okei. Onko sinulla vielä jotain, mistä haluaisit puhua tai mitä haluaisit sanoa, kommentoida tai... Onko vielä jotain lisättävää?
AR: Mä ihan mielelläni jään odottamaan ja sit, kun sä oot saanu sen gradun, tai kun oot sen pohjatyön tehny tai sen sisällysluettelon, tai jotain muuta tällaista tai sitten, kun pääset eteenpäin, jos sit tulee mieleen jotain kysymyksiä tai jos haluat palata johonkin, tai voisko tästä keskustella lisää, niin ilman muuta, mä ihan hirveen mielellään juttelen. On hirveen kätevä kun näkee ja kuuluu.
I: No, kiitos tästä. Varmaan tulee vielä jotain, kun olen sitten kirjoittamassa sitä koko haastattelua. Minun pitää siis kirjoittaa se koko juttu ja jos haluat, voin lähettä sitten sen sulle, koska se tulee sitten siihen työhön liitteenä – se suomalainen versio sekä tšekkiläinen versio. Pitää kääntää se. Eli jos haluaisit, sit voin lähettää sen sinulle. No, katsotaan, paljonko minä ymmärrän siitä nauhoitteesta.
AR: Niin. Se on hirveen homma, jos yrität saada kaiken, sanasta sanaan, mun mielest siitä voi niin kuin poimii ne asiat.
I: Olen tehnyt muistiinpanoja, eli toivottavasti siitä tulee jotain.
AR: Joo, sitten voit laitaa mulle ideoita, mitä mä voin täydentää.
I: Okei. Mutta kiitos, suuret kiitokset tästä.
AR: Se oli tosi hauskaa!
I: Joo, kiitos! Ja mä palaan... no ilman muuta palaan taas, mä kirjoitan sinulle sitten ehkä ensi viikolla tai kahden viikon päästä, kun olen tehnyt vähän enempää, koska on pari muuta asiaa vähän asken nyt. Mutta... niin kuin ei oo niin paljon aikaa, kuin tarvitsen.
AR: Niin, no selvää! Ja sit tosiaan niin kuin Veijo Kruthinkin – se voi taas antaa

uutta ja... jos haluat vielä jotain, jotain vielä täsmentää tai... Ja joka tapauksessa hänellä on ajan tasolla oleva tietoa, se on kiva.
I: Hän on auttanut minua jo paljon, koska hän lähetti kyselylomakkeeni kollegoilleen Euroopan unionissa, niin kuin olisi myös kiva, jos ne voisi vastata kysymyksiini, ja sitten katsotaan, mitä siitä tulee.
AR: Joo, joo, joo, hienoa.
I: Okei. Nyt...
AR: Kiva tutustua tällä lailla ja sulle nyt... Mä näen, et sä olet innostunut ja se on tärkeä asia.
I: (nauru) Minua kiinnostaa aika paljon. Katsotaan, mitä siitä tulee sitten työhön, koska se on aivan iso prosessi, sanoisin.
AR: Joo, on.
I: Joo. Ja olen pahoillani siitä, että teen aika paljon virheitä tänään, mut toivottavasti ei haittanut haastattelun aikana. Et niin kuin sanoin, olen vähän hermostunut ja...
AR: Ei, hyvänen aika! Tärkeä on, että me ymmärrettään toisiamme, ei ollut mitään vaikeuksia ymmärtää, mitä sä tarkoitat tai mitä haluat sanoa. Päinvastoin – mä hämmästyin, että sä puhut niin hyvin, et ilmeisesti ymmärrät suurin piirtein, mitä mäkin puhun.
I: No, mä ymmärrän...
AR: Se ei oo mitenkään selkokieltä, mä puhun... se on ihan normalia...
I: Joo, mut se on minusta aika selvää kieltä minulle, et mä olen jo käynyt Suomessa ehkä seitsemän kertaa, eli niin kuin olen jo vähän tottunut puhekieleenkin ja murteihinkin myös jonkin verran, eli... joo, se ei ole niin hankala minulle.
AR: Joo.
I: Okei. Mukavaa iltaa vielä sinulle.
AR: Kiitos.
I: Ja kiitos kaikesta. Toivottavasti en tarvitse niin paljon apua sinulta (nauru) ja kun se on valmis, sitten saat tietysti tietoja siitä.
AR: Hyvä.
I: Vähän palautetta.
AR: Joo. Kysy, jos vain jotain tulee mieleen.
I: Okei. Kiitos paljon ja...
AR: Kiitos! Miten sanotaa Slovakian kielellä ”hei hei”?
I: Ahoj.
AR: Ahoj!
I: Joo, ahoj! Kiitos, moi moi!
AR: Moi moi!

Příloha č. 2b:
Transkript rozhovoru: Anna-Riitta Vuorikoski, 4. 3. 2020
(česká verze)

I: Dobrý den!
AR: Ahoj!
I: Vadilo by vám, kdybych si rozhovor nahrála? Musím ho pak celý přepsat.
AR: Ne, vůbec ne.
I: Výborně, tak začneme! Doufám, že budeme mluvit celou dobu finsky, protože jsem trochu nervózní. Finsky jsem už dlouho nemluvila.
AR: Ale jde ti to moc dobře.
I: Jste teď v Tampere, nebo někde na cestách?
AR: Já v Tampere bydlím. Minulý týden jsem byla pryč, ale teď už jsem doma.
I: Doma. Já jsem minulý rok byla v Tampere dva měsíce.
AR: Tampere je úplně skvělé město.
I: To je. Vlastně jsem s vámi chtěla rozhovor udělat už tehdy, když jsem byla v Tampere, ale nějak se mi nepovedlo najít žádnou adresu ani e-mail, takže to nedopadlo.
AR: Takže tys byla v Tampere už minulý rok, kvůli studiu? To máš určitě rozjetý dlouhý projekt.
I: No, ano, docela dlouhý. Nevím, možná víte, že Ministerstvo školství nabízí studentům magisterských programů ze zahraničí stipendium, aby mohli ve Finsku psát diplomovou práci, sbírat pro ni materiál nebo podobně. Takže proto jsem byla v Tampere. Taky jsem měla něco jako zodpovědnou osobu na Univerzitě v Tampere. Možná ji znáte – Anu Viljanmaa.
AR: Samozřejmě, že ji znám, je to super člověk.
I: Ano, byla skvělá, hodně mi pomohla. No, ale – nerada bych ztrácela váš čas, takže bychom možná mohly začít.
AR: Proč jsi teda nepsala tu práci v Tampere?
I: Celý ten koncept práce se trochu změnil. Na začátku jsem vlastně chtěla psát jen obecně o tlumočení ve Finsku, jako jaká existují sdružení, jak fungují tlumočníci na trhu a tak, ale pak… pak jsem si řekla, že by to na diplomku mohlo být příliš. Že bych se měla zaměřit na jednu věc. A protože v Praze máme teď ten kurz EMCI, právě letos a já jsem tam taky, přišlo mi, že by mohlo být fajn zaměřit se právě na konferenční tlumočení. A přesně proto jsem dostala tento nápad a koncept se změnil, a díky tomu jsme teď tady.
AR: V Praze jsem byla v rámci Erasmu a také jsem navštívila Univerzitu Karlovu, byla jsem na Ústavu translatologie. Mohla jsem sledovat výuku a potkala jsem také Ivanu Čeňkovou, tehdy tam působila.
I: No, Ivana Čeňková je vlastně pořád vedoucí Ústavu. Vlastně to byla ona, kdo mi poskytl vaši e-mailovou adresu. To ona mi ji zprostředkovala. Jak jsem říkala, v Tampere jsem se k ní nedostala…
AR: Je výborné, že tam máte tak schopného člověka jako Ivanu Čeňkovou. Škoda, že jsme se nepotkaly v Tampere.
I: Oukej, no, jak jsem říkala, nevím, kolik máte času.
AR: Dnes odpoledne mám volno. Když začínáme teď ve čtyři, přibližně do šesti mám čas.

I: Fajn. Mohly bychom tedy začít hned od vás, protože chci vědět také něco o vás. Například by mě zajímalo, proč jste chtěla být tlumočnicí. Proč to byl váš… Teda spíš… byl to váš sen, nebo ne?
AR: Jasně že byl. Slyším tam teď ozvěnu, vadí ti to?
I: No, ne, to je teď moje chyba, protože to nahrávám, tak proto.
AR: Jo.
I: Na začátku jsem si myslela, že by se dalo nahrát i přímo přes Skype, ale nikde jsem to tam nenašla, takže to nahrávám na mobil.
AR: Tak to je pak v pořádku. Tady ve Finsku bylo dřív možné studovat jen filologii, klasickou filologii. Pak v šedesátém sedmém asi, v roce 1967 – pravděpodobně, ale ty čísla můžu ještě ověřit – v Tampere a v Turku a v Kouvole a v Savonlinně založili jazykové instituty. Tyto instituty fungovaly už rok, když jsem se tam hlásila. Studium tehdy trvalo jen dva roky a byl to více méně jen překlad. Cílem bylo přiblížit studentům znalost praktického jazyka a osnovy se dost lišily od filologie.
Na institutu jsem překvapivě dostala zpětnou vazbu i od zahraničních hostujících přednášejících. Hned na začátku kurzu vybavili jednu třídu tlumočnickými kabinami, a ty jsme si i my mohli několikrát vyzkoušet. A podle jednoho zahraničního přednášejícího jsem měla talent na tlumočení. Tak jsem se toho chytla a hned po dvou letech studia jsem dostala několik zakázek konferenčního tlumočení. Hned jsem pochopila, že na toto jsme vůbec nebyli vyškoleni! Často říkám, že tlumočnické vzdělání jsem získala na úkor svých posluchačů, ale bylo to každopádně zábavné a zajímavé. Vždycky jsem měla práci.
Bylo to v sedmdesátém třetím nebo čtvrtém, když se do Finska vrátila Kati Revell-Nielsen, která vychodila tlumočnickou školu v Ženevě. Kontaktovala všechny, kteří pracovali jako konferenční tlumočníci. Z Ženevy nám přinesla informace o tom, jaká nařízení pro tlumočnickou práci vydal AIIC a na základě jaké smlouvy se má pracovat, a to bylo ve Finsku něco úplně nového. Ve Finsku fungoval Svaz překladatelů, já jsem už tehdy byla členkou. Ve Svazu byli i odboroví tlumočníci. Oni měli trochu jinou práci než ti konferenční. Většinou to byli pracovníci odborů a pracovali jako stálí tlumočníci nebo překladatelé. Chodili s delegacemi, když se konala mezinárodní zasedání, možná tlumočili i simultánně, ale pracovali za jiných podmínek, na úplně jiné bázi než tlumočníci na volné noze.
V sedmdesátých letech bylo v rámci Svazu překladatelů založeno oddělení tlumočníků, a tak se změnil i název, teď je to Svaz finských překladatelů a tlumočníků, SKTL. Oddělení tlumočníků mělo vlastního předsedu a tajemníka. Několik let jsem i já působila jako tajemnice. Důležitým úkolem bylo sestavit finskojazyčnou tlumočnickou smlouvu vedle smlouvy podle AIIC, tak aby všichni začali pracovat za stejných podmínek: aby byly stejné platy, stejné pracovní podmínky, mimo jiné i to, aby byli na každou kabinu dva tlumočníci. V rámci mezinárodních konferencí jsme se snažili dodržovat pravidlo, aby se tlumočilo jenom do mateřštiny. Odboroví tlumočníci a bilaterální tlumočníci ale pravděpodobně tlumočili i do cizího jazyka.
Na ostrově Hanasaari v Helsinkách bylo založeno švédské kulturní centrum, protože ve Finsku je švédština druhý úřední jazyk. Ve Finsku bylo hodně bilingvních překladatelů a tlumočníků, kteří pocházeli z dvojjazyčných rodin a bilingvního prostředí. V kulturním centru na Hanasaari bylo zorganizováno školení

pro konferenční tlumočníky pro bilingvní tlumočníky s kombinací finština – švédština z Finska. Pokud se nemýlím, hlavní myšlenkou byl předpoklad, že v parlamentu budou potřebovat tlumočení mezi finštinou a švédštinou. Nějakou dobu to fungovalo, ale pak se od toho upustilo, asi to nesplnilo očekávání?
Protože tehdy nebylo možné studovat konferenční tlumočení, na jazykových institutech se proběhlo několik víkendových kurzů simultánního tlumočení. Organizoval to Svaz finských překladatelů a tlumočníků a oddělení jazykových institutů. Já jsem se také zúčastnila, protože jsem měla pocit, že je důležité potkat další lidi, kteří se chtějí stát konferenčními tlumočníky. V rámci prvního víkendového kurzu jsem si ale všimla, že ani vyučující toho o skutečném tlumočení moc nevěděli. Já jsem už sama působila jako konferenční tlumočnice. Takže jsem v oddělení tlumočníků navrhla, abychom uspořádali simulovanou konferenci, jakoby skutečnou. Ta byla pak zorganizována na Jazykovém institutu v Turku a tam se simultánní tlumočení řádně trénovalo, v opravdových kabinách. Mezi námi byl jeden tlumočník, který měl opravdu hodně zkušeností jako překladatel, zejména vědeckých textů. Jmenoval se Uljas Attila. Také se velmi nadchl pro práci tlumočníka. Měl opravdu talent od přírody, měl obrovskou slovní zásobu v angličtině a němčině a taky začal organizovat víkendová cvičení v posluchárnách Technické vysoké školy, kde měli opravdové tlumočnické kabiny a zařízení. Svaz finských překladatelů a tlumočníků teď každé dva roky uděluje Cenu Uljase Attily vybranému člověku nebo organizaci na vyjádření uznání a vděčnosti za práci, kterou pro tlumočení vykonal.
Sama jsem se tlumočit naučila v práci. Měla jsem obrovskou výhodu, že jsem se dostala na mezinárodní konference, kde byli zkušení tlumočníci z AIIC, a mohla jsem sledovat, jak pracují. Ve Finsku bylo mezi 70. a 90. lety docela málo konferenčních tlumočníků. Mnozí z nich byli tlumočníci severských jazyků. Takže i já jsem dostávala hodně zakázek na simultánní tlumočení a tu kvótu od AIIC, 200 dnů, jsem naplnila docela rychle.
Kromě toho jsem působila jako vyučující tady v Tampere, nejdřív na Jazykovém institutu, a když ho spojili s Univerzitou v Tampere, učila jsem tam. Vyučovala jsem překlad a základy konsekutivního tlumočení. I tlumočník mohlo podle mě profitovat z výuky překladu a překládání. Tím se člověk naučí různé výrazy a specifickou slovní zásobu z různých oborů – všechno, co potřebuje právě pro práci tlumočníka.
I: Ano. Kdy jste teda působila na Univerzitě v Tampere? Bylo to ještě v devadesátých letech nebo…
AR: Nejdřív jsem byla na Jazykovém institutu jako náhradnice, už v roce 1974. Když jsme se přestěhovali z Helsinek do Tampere, zeptali se mě v roce 1980, jestli bych nechtěla učit. Vedle toho jsem překládala a také tlumočila. Často jsem měla zakázky na konferenci na jaře nebo v létě, to byla typická doba pro velké konference. Ve Finsku semestr končí vlastně už na začátku května, takže jsem si ani moc nemusela říkat o volno. Někdy jsme se domluvili tak, že mě někdo zastoupí, když jsem musela tlumočit. Ale nikdy to nebyl problém. Vnímali to pozitivně, že mají v učitelském sboru někoho, kdo také tlumočí, a tím pádem dokáže i studentům zprostředkovat, jak to funguje ve skutečnosti.

I: Přesně tak. Myslím, že stejně se to vnímá tady v Praze, že se snaží najít vyučující, kteří… kteří mají zkušenosti, a stejná zásada platí také v kurzu EMCI, že… Podle mě tam ani není… Myslím, že tam člověk musí mít…
AR: Ano. V Turku taky… Turku bylo taky v tom programu *European Masters* a bylo tam několik kolegů, se kterými jsem často tlumočila. Mezi vyučujícími na jazykových institutech a ani na univerzitách na oddělení překladu nebylo moc aktivních tlumočníků. Mnozí z těch, kteří tlumočili, měli stálou práci, například Kati Revell-Nielsen překládala pro Ministerstvo zahraničí, a jiní byli ve velkých firmách, i jako sekretářky, a dostali pak volno jeden, dva dny, aby mohli tlumočit na konferencích.
I: Hmm. Byla jste sama… Byla jste u toho, když se kurz EMCI v Turku zakládal?
AR: Ano, byla.
I: Ano, byla. Četla jsem článek od Marianny Sunnari o tomto programu. Ano, takže o tom už něco vím, ale ten článek vyšel v roce 2000… 2006, pokud se nepletu, takže to už je nějaký čas zpátky, takže o tom nemám nejčerstvější informace. Ale to je taky věc, která… no, ano, která mě zajímá, protože v Praze teď máme stejný kurz. A myslela jsem si, že bych ty dva programy mohla srovnat. Něco už vím z toho článku, ale bylo by fajn slyšet i osobní zkušenosti. Mohly bychom si teď trochu popovídat o tomto kurzu v Turku…
AR: Bylo to docela zajímavé. Měli jsme takovou situaci, že když jsme vstoupili do EU, uvědomili jsme si, že nemáme dostatek tlumočníků.
I: Ano.
AR: Ještě než Finsko na začátku roku vstoupilo, v devadesátém pátém, tak já jsem byla na podzim 1994 v Bruselu, v Evropském parlamentu a školila jsem finské tlumočníky. Ti, kteří kurz naplánovali, vedoucí dánské kabiny a stálý tlumočník z Anglie, který měl v kombinaci švédštinu, si představovali, že by se pro severské tlumočníky měl zorganizovat kurz simultánního tlumočení, aby se seznámili s činností EU, a připravit se tak na vstup severských zemí. Byla tam taky norština a Dánsko už bylo v EU.
Já jsem lidi pro kurz nevybírala, na základě jazykových znalostí se vybírali lidi, kteří už byli v oboru, a mělo se za to, že za tři měsíce z nich lze udělat konferenční tlumočníky EU. Ale asi po měsíci viděli, že to nejspíš nebude stačit. Takže na podzim se udělal nábor nových lidí, kteří měli vystudovaný překlad nebo tlumočení a zajímali se a měli motivaci a mnozí pak dostali stálou práci nebo pro EU pracovali jako freelanceři.
I: Jo.
AR: Zjistila jsem, že tlumočení v Evropském parlamentu a Komisi je úplně jiné než na mezinárodních zasedáních. Všichni se zároveň baví o jedné věci, řečníci se rychle střídají ve všech jazycích EU. Říkala jsem si, že tento způsob výuky je možná bližší těm odborovým tlumočníkům. I z nich jich tam bylo hodně. Jim se dařilo dobře, už na takový diskurz byli zvyklí.
I: Jo.
AR: Všichni museli udělat testy. Nejdřív konsekutiva a potom simultánka. Když neuspěli na konsekutivě, museli test přerušit a doufat, že ho budou moct někdy zopakovat.
Protože finských tlumočníků bylo málo, pomyslela jsem si, že bychom ve Finsku měli zorganizovat skutečnou výuku konferenčního tlumočení. V Tampere se o

zřízení takovéto speciální výuky nezajímali, ale v Turku měli lidi, kteří tlumočili i simultánně. Navrhla jsem, abychom uspořádali konferenci, kde bychom všechny přesvědčili, Ministerstvo školství i univerzity, že je jasné, že potřebujeme vyškolit tlumočníky a že na to člověk skutečně potřebuje studovat – jde přece o náročnou a zodpovědnou práci. Konference pak byla v Turku na univerzitě. Několik řečníků přišlo i z Unie, taky jeden úředník, freelancer a vedoucí dánské kabiny. A Ministerstvo školství se pak skutečně rozhodlo dát Univerzitě v Turku dotace, které byly vyčleněny jen pro ni na osm měsíců. Byla jsem u toho, když se vybírali první vyučující. Ten test byl důkladný. Bylo tam hodně uchazečů, mnohé z nich to zaujalo. Ti, kteří se zúčastnili, dokonce dostali zvláštní náhradní plat. Pamatuju si, že někteří učili jazyky nebo překládali nebo byli redaktoři. Jeden byl knihovník a měl dobrý všeobecný rozhled. Ta první skupina byla dost silná. Myslím, že z nich snad všichni prošli testy do EU, někteří dříve nebo později dostali úřednickou pozici a někteří chtěli pracovat spíš jako freelanceři. Freelancerů bylo hodně. Tehdy se ještě platily cestovní náklady do Finska. Někteří finští freelanceři bydleli v Německu, někteří v Dánsku nebo ve Švédsku, ale tehdy jim ještě byli ochotni zaplatit cestu, a dokonce jim zaplatili i jízdenky v business třídě… (smích)
I: Takže máte na mysli, že tehdy ještě nemuseli bydlet… v Bruselu. No, ano.
AR: Ne, ještě ne. Ti, ze kterých se stali stálí tlumočníci, ti tam samozřejmě bydlet museli a bydlí tam hodně Finů – ale pak byli i takoví, kteří se tam nechtěli usadit a raději pracovali jako freelanceři.
I: Jo.
AR: Ale je pravda, že teď je to tak, že se snaží angažovat tlumočníky, kteří jsou nejblíž, takže pokud chceš tlumočit, tak se spíš vyplatí přestěhovat se tam někam do okolí, pokud ne přímo do Bruselu.
I: Jo. Jak dlouho jste teda učila? Vy jste tam taky učila, že?
AR: Fungovalo to tak, že si na začátku mysleli, že bych měla být vedoucí kurzu, ale já měla rodinu a moc se mi nechtělo stěhovat do Turku, tak našli Johannu – teď si nevzpomenu na její příjmení, ale byla moc dobrá, byla z Turku a… ta pak vedla kurzy až do konce.
I: Je možné, že se jmenovala Johanna Mäkinen?
AR: Ano. Jejím úkolem bylo najít jako vyučující profesionální tlumočníky, ti tam pak chodili učit, i odjinud než z Turku, ale taky z Turku. Jedno léto jsem tam byla i já, ještě než kurz začal, sestavovala jsem osnovy. Ale v Turku jsem nezůstala. Několikrát jsem tam byla učit, ale dostali tam spíše stálé tlumočníky z Helsinek anebo snad z okolí, kteří tam vyučovali kromě turkuských vyučujících.
I: Oukej. Já bych se totiž chtěla zeptat i na to, jak to tam fungovalo, jak vypadala výuka, ale pokud, jak říkáte, jste tam nebyla, asi je trochu zbytečné se ptát.
AR: Byla tam francouzština, angličtina a němčina a, samozřejmě, finština. Nepamatuju si, jestli i ruština. Ne, nebyla, Rusko není v EU, ne, ta tam nebyla. Angličtina a němčina a francouzština. Ano, bylo jich tam hodně…
Výuka fungovala tak, že ti tlumočníci měli projevy a ty se pak tlumočily.
Já jsem si pro výuku nahrávala opravdové konference – dostala jsem povolení od organizátorů konferencí – a tak jsme měli autentický materiál z konferencí, tak jsem to pak poslala do Turku. Problémem bylo, že tlumočení v EU je jiné. Sama jsem učila tak, že jsme poslouchali nahrávku nějakého projevu, když jsme tehdy ještě neměli připojení na internet, a studenti pak měli z projevu vytáhnout nejdůležitější

informace a udělat z toho referát. Měla jsem za to, že trénink porozumění, co se říká a co se řeklo, pochopení hlavní myšlenky, že i taková cvičení by se měla dělat. Z vlastních zkušeností vím, že problémem tlumočníka v EU je docela často to, aby vůbec rozuměl, o čem se mluví.
I: Jo, to je problém docela často, nejenom v EU, ale…
AR: Jo.
I: Jakmile jde o simultánní tlumočení, tak je to vždy docela… problematické.
AR: Ano. Debatovalo se o zprávě nějakého poslance, o níž se předtím bavili ve výboru, a pak se o něm debatovalo na zasedání. A potom navrhovali změny v textu, tlumočníkům hodili do kabiny papíry, kde bylo to místo, které chtěli změnit… Ano, to byla zvláštní práce, z pohledu tlumočníka. Pracovala jsem tam do roku devadesát… sedm, devadesát osm. Zároveň jsem sbírala materiál na disertační práci. A pak jsem odešla, abych ji mohla napsat. Zjistila jsem, že tam člověk musí chodit pravidelně, aby zůstal v obraze a chápal, o čem se mluví, a nevypadl z toho a…
I: Pracovala jste tedy sama v Evropské unii? Kromě toho školení v Bruselu, o kterém jste mluvila…
AR: Ano, byla jsem, tři roky jsem tlumočila na zasedáních, jo… Od ledna 1995, kdy Finsko vstoupilo. Nejdřív jsem tlumočila jen na zasedáních Parlamentu… na všech plenárních zasedáních ve Štrasburku na začátku, když Finsko vstoupilo. A později také na zasedáních Komise. V roce 1998 jsem přestala tlumočit v Parlamentu a tlumočila jsem už jenom v Komisi.
I: Hmm. Někdy se říká, že ta práce v Komisi je trochu lepší než v Parlamentu, protože to není tak náročné. Nebo… nám to tak říkali, když jsme byli v Bruselu minulý rok na exkurzi, kterou pořádala univerzita v rámci tohoto kurzu EMCI.
AR: Jo.
I: A právě nám říkali – možná ne tak přímo, ale tak trochu nepřímo – že je možná lepší pracovat v Komisi, protože… no, že to tam možná není tak uspěchané. Ale ano, je možné, že situace je teď jiná než tehdy, nevím.
AR: No, na Komisi je podle mě dobré to, že… že tam jsou zasedání odborníků. A někdy se tam soustředili na jednu věc celý den, někdy dokonce i víc dnů, ale v Parlamentu byly spíš politické debaty. Když člověk tlumočil někde ve výboru v Parlamentu, i tam se probíraly zprávy. Z pohledu tlumočníka je práce ve výboru úplně jiná, když se mluví o jedné věci. Ale když bylo plenární zasedání, tak se pořád měnila témata. Jasně, do kabiny nám donesli štos odborných publikací a zpráv, o kterých se mluvilo, ale nedalo se to nastudovat předem, na to jsme vůbec neměli čas. Zkoušela jsem to, ale často nebyly ještě výstupy ze zasedání hotové. A to bylo podle mě úplně v protikladu k tomu, co se učí v teorii tlumočení, že bychom se měli na zakázku připravovat.
I: Jo. Takže jste tam pracovala tři roky, říkáte?
AR: Ano.
I: Takže hned od začátku, 1990…
AR: …pět. Ano.
I: Proč jste pak odešla? Nebyla jste spokojená? Toto je možná příliš osobní otázka.
AR: Už jsem nasbírala materiál na disertační práci a pak mi vedoucí zařídila stipendium, dostala jsem tedy peníze od Finské akademie, tak jsem si řekla, že bych

se teď měla zaměřit na to. Napsala jsem práci, obhájila v roce 2004. Nevím, viděla jsi moji disertační práci?
I: Vím, že jste ji napsala, ale ještě jsem si neviděla.
AR: Je na internetu.
I: Opravdu? Protože mně se…
AR: Ano, je to mezi publikacemi Univerzity v Tampere… elektronická verze, je to na internetu přístupné pro všechny. Kdokoliv si ji může stáhnout.
I: No, já jsem našla stránku, kde bylo něco o té práci, ale dál mě to už nepustilo.
AR: Jo.
I: Ale určitě se na to ještě můžu podívat.
AR: Já je mám samozřejmě i tady. Už jsem si někdy říkala, že bych jednu mohla poslat Ivaně Čeňkové, že bych jednu poslala univerzitě, do knihovny. A jednu bych mohla poslat i tobě. Mám je tady, na co mi jsou tady na polici, mám je tady… Ráda ti je pošlu, když mi dáš adresu, tak je pošlu. Můžu poslat třeba dvě, že by jedna byla třeba pro Ivanu Čeňkovou a jedna pro tebe.
I: Oukej. Jo.
AR: Chtěla jsem potvrdit, že kvalita tlumočení nezávisí pouze na kvalitě tlumočníka, ale taky na situaci, v níž tlumočí. To se taky vždycky říká, ale já to chtěla potvrdit na základě nahrávek z Evropského parlamentu, že když všichni tlumočníci prošli stejnými testy, tak jsou všichni více méně na stejné úrovni – tak jak to jenom lze říct. Nahrávala jsem v angličtině, němčině, švédštině a finštině. Jazyky, které jsem uměla. Projevy byly v těchto jazycích a tlumočení pak z každého do dalších třech jazyků. Chtěla jsem sledovat, co se stane, když stejný projev tlumočí tři tlumočníci, kteří jsou přibližně na stejné úrovni. Vycházela jsem z hypotézy, že když má každý z nich problém na stejném místě, když jim dochází kapacita a mají s něčím problémy, tak pak musí být na vině to, jak mluví řečník, nebo to téma samotné, ale ne tlumočníkovy kvality.
I: Jo.
AR: Toto jsem chtěla v disertační práci dokázat. Přiložila jsem k ní CD, kde jsou ukázky, takže si lidé můžou pustit originál a tři přetlumočení. Například řeknu, že řečník mluví rychle. Četla jsem si články s transkripty projevů, kde se říká, že tento znak znamená tohle a tento támhleto, dvě tečky znamenají poloviční… kratší pauzu a tři už ale pauza nejsou… (smích) Říkala jsem si, že je v konečném důsledku těžké rozhodnout, jakou rychlost projev má a jak zní. Proto jsem v disertační práci chtěla mít skutečné ukázky, aby, kdyby někdo chtěl, si to mohl pustit, jak zněl originální projev a jak tlumočení.
I: Byla bych velmi vděčná, kdybych dostala vaši práci, a samozřejmě i profesorka Čeňková. Pak bychom měli jednu kopii v knihovně, máme takovou malou na Ústavu translatologie.
AR: Jo. Na konci se stalo to, co se stane všem, že… už jsem měla domluvené, že to půjde do tisku a bylo jasné, kdy bude obhajoba. Oponentkou mi byla Mirjam Shlesinger, to jsem byla moc ráda. Podle mě je skvělá a hodně mě inspirovala, její knihy, co říká o kvalitě tlumočení, odpovídají pravdě. Teď bych disertaci už udělala jinak, lépe, a taky bych ji napsala jinak. Ale trvalo to. Přepis řeči je pomalý a neměla jsem na to žádný program, který by to udělal za mě, ale bavilo mě to. Líbilo se mi to. A strávila jsem nad tím skutečně dost času, že už jsem pak netlumočila, ale zabývala se jen disertací. Když byla hotová, začaly se po celé Evropě organizovat

různé konference,kde potřebovali finské tlumočníky, například v rámci Evropské rady zaměstnanců. Mluvili jste o ní v Praze?
I: Teď si nejsem jistá, jestli rozumím, o čem mluvíte, ale možná to pochopím.
AR: European Works Council.
I: Oukej. Ne… O tom nic moc nevím.
AR: V EU přijali direktivu, že pokud nějaká firma nebo koncern působí v několika evropských zemích, má tam továrny, kanceláře, tak mají povinnost uspořádat Evropskou radu zaměstnanců. Na jejích zasedáních vystupují zástupci zaměstnanců, kteří jsou voleni zaměstnanci z jednotlivých zemí. Vedení firmy, takže ředitel nebo generální ředitel, vedoucí v oblasti financí a lidských zdrojů, čili představenstvo firmy na velmi vysoké úrovni, jsou u toho taky. A ty se začaly pořádat v Evropě. Na jejich zasedáních jsem byla několikrát i v Praze! Trvala většinou dva, tři dny, kdy se zaměstnancům vysvětlovala hospodářská situace firmy a já nevím co všechno ještě, a taky tam byly školení a zaměstnanci mohli i pořádat vlastní zasedání, kde mluvili o svých problémech a … Podle mě to bylo hodně zajímavé a byly to zasedání, kde jsem chtěla tlumočit, možná když už jsem psala disertaci, ale hlavně pak, když už byla hotová.
I: Ještě bych se možná vrátila k tlumočení v Evropské unii, protože jste zmínila, že hned na začátku jste si všimli, že ve Finsku není dostatečné množství tlumočníků právě na tohle tlumočení. Možná bych se zeptala trochu nepříjemně, jestli bylo tehdy na začátku zřejmé právě v těch institucích, že ti tlumočníci na to ještě nebyli úplně připraveni, že… Bylo třeba znát rozdíl mezi finskými a jinými tlumočníky, nebo to šlo pak velmi rychle a každý se pak… přizpůsobil?
AR: Chápu, že se na to ptáš. Skutečně to bylo tak, že i finští tlumočníci museli udělat testy, a ti, které přijali, byli všichni velice zkušení. Byli z odborových svazů, učili na univerzitě, jako například Marianna Sunnari, a ještě tam byli takoví, kteří už dlouho působili jako konferenční tlumočníci vedle jiného povolání, například redaktor v novinách nebo v rádiu. Když jsem poslouchala nahrávky ze svého materiálu, i finské tlumočníky, tak jsem si všimla, že náš tlumočník z francouzštiny, který neměl tolik zkušeností, netlumočil všechno správně. Rozumím psané francouzštině a viděla jsem francouzský projev napsaný ve zprávě z Parlamentu, takže když jsem poslouchala tlumočníka, mohla jsem srovnávat, jestli tlumočil správně. Ale jinak jsem nesledovala tlumočení z francouzštiny. Ale z angličtiny, němčiny, švédštiny, tam byli všichni tlumočníci moc dobří. Tlumočníků z francouzštiny do finštiny tehdy bylo velmi málo. Francouzština se, podobně jako jiné úřední jazyky EU, tlumočila přes pilota.
I: Oukej.
AR: Problémem na začátku finského členství bylo, že bylo tolik zasedání, jako plenární zasedání ve Štrasburku, tak se naskytla otázka, jestli máme na všechna týdenní zasedání dostatek tlumočníků. Tak se tlumočilo prostřednictvím retouru. Tehdy byla ve finské kabině jazykem retour němčina. Nejvíc zkušených tlumočníků jsme měli právě do němčiny. Na začátku byla němčina jazykem retour ve všech zasedáních. když jsme vstoupili do EU, ostatní tlumočníci nedokázali pochopit, že existují tlumočníci, kteří v kombinaci nemají francouzštinu.
I: Jo.
AR: „Tenhle tu říká, že je konferenční tlumočník, ale nemá v kombinaci francouzštinu…“ Pak dorazili i tlumočníci s francouzštinou. I mezi švédskými

tlumočníky byli takoví, kteří neměli francouzštinu, a pak i z Česka a Maďarska a z jiných nových členských zemí, kteří měli retour do angličtiny. I ve finské kabině se začal dělat retour do jiných jazyků než do němčiny, například právě do francouzštiny nebo italštiny. Jen jsme technikům řekli, co je jazykem retour. Později se dělal retour z finštiny vždy ve dvou kabinách, takže například v německé i anglické zároveň.
I: Jo. Já mám sama němčinu jako jazyk B, takže...
AR: Aha! Jo. Anu tlumočí právě z němčiny.
I: Ano, právě proto, když jsem byla v Tampere, … teď si na to slovo nevzpomenu, ale vybrala jsem si ji, protože měla v kombinaci taky němčinu.
AR: Jo.
I: Protože jsem si říkala, že by bylo fajn, kdyby to byl, kdyby ten člověk byl například na stejném oddělení, nebo alespoň přibližně, protože v Praze to funguje trochu jinak, samozřejmě, než ve Finsku… ale jo, to byl hlavní důvod.
AR: Jo.
I: Ale toto je pro mě velmi zajímavá věc, že ti první tlumočníci byli hodně zkušení, protože teď ten kurz v Praze funguje už jinak. Teď je to součást magisterského studia a to znamená, že účastníci jsou studenti na univerzitě. A taky nemáme zkušenosti s konferenčním tlumočením. Máme samozřejmě zkušenosti, ale jenom z českého trhu nebo pak z univerzity, ale nikdo z nás v podstatě nikde… nepracoval, ve firmě nebo podobně.
AR: Ano.
I: Takže bych řekla, že situace je teď úplně jiná.
AR: Ano. U nás skutečně všichni zkušení tlumočníci pracovali i někde jinde, že nebyli jen tlumočníci. V 80. a 90. letech se i ve Finsku organizovalo hodně konferencí a seminářů, školení, kde potřebovali tlumočení. To už neplatí. Jak ses ptala v těch otázkách, jaká je situace teď: teď se předpokládá, že všichni umí anglicky.
I: To byla taky jedna z věcí, které mě zajímají, protože… No, jedna z hypotéz, které jsem měla, je, že se teď ve Finsku už tolik nevyučuje tlumočení, protože není potřeba. Protože se má za to, že všichni umí anglicky.
AR: Jo.
I: A ve Finsku to platí. Docela hodně… dost Finů umí anglicky a pak je možná… no, je pravda, že například na Univerzitě ve Vaase se už nedá studovat tlumočení, a ještě před několika lety to možné bylo.
AR: Ano.
I: Teď je možné studovat jen v Turku, pokud se nemýlím, v Helsinkách a v Tampere, že?
AR: Ano. A právě to, že… Rozsvítím si.
I: Ano, pak budeme mít příjemnější… příjemnější atmosféru.
AR: Ano, už se stmívá. Teď je to ve Finsku stejně jako u vás, studium tlumočení je součástí magisterského studia. Už nelze studovat jen konferenční tlumočení. Ten turkuský kurz byl hodně intenzivní, trval osm měsíců. Požadavkem bylo, aby účastníci měli akademický titul, aby všichni měli dobré jazykové znalosti a nějaké studium za sebou, z nějakého oboru… třeba z vysoké školy obchodní nebo aby měli zkušenosti s učením a podobně. To byl dobrý základ a mohli se díky tomu soustředit jen na tlumočnickou techniku. Naučit se znalosti profesionálního

tlumočníka je podle mě bezesporu věc, která si vyžaduje přesné plánování jako celek, jeden… samostatný a dlouhý celek.
I: Hmm. Dá se ve Finsku studovat něco takového i teď, něco podobného? Já jsem o tom nic neslyšela.
AR: Ne na stejné úrovni jako tam na Univerzitě v Turku. Teď spíš potřebujeme komunitní tlumočení a soudní tlumočení. Máme jednu školu – možná o tom mluvila i Anu – DIAK, kde přistěhovalci studují komunitní tlumočení. V Turku a, pokud se nepletu, i v Helsinkách se už delší dobu vyučuje tlumočení do znakového jazyka. Mám jednu známou, která je ze slyšící rodiny a doma se znakový jazyk nenaučila, tam se to učí od základů.
Pak soudní tlumočení, tam jsem byla u toho, když se zakládala Eulita a ujasňovaly se základní principy. Zastupovala jsem Svaz finských překladatelů a tlumočníků spolu s Kaarinou Hietanen. Zakládající členové byli z Univerzity v Lublaně, z Polského svazu soudních tlumočníků, z Univerzity Herriot-Watt v Edinburghu a z Univerzity v Antverpách. Hlavním vedoucím byl profesor Erik Hertog. Jestli se chceš podívat, Eulita je velmi zajímavá věc, taková, jejíž cíle se povedlo docela rychle naplnit, tedy poselství, že v případě soudního tlumočení, hlavně v trestných věcech, je potřeba mít schopné tlumočníky, kteří mají dobré základy.
I: Takže teď se ve Finsku soustředíte na soudní a komunitní tlumočení.
AR: Jo.
I: Ano. Dívala jsem se trochu na stránky DIAKu, jaké jazyky nabízejí a podobně. A to je… To nejsou velké jazyky jako angličtina a němčina a francouzština a tak. Ano, ano.
AR: Ano. Vychází z předpokladu, že přistěhovalci vyškolení na komunitní tlumočníky se naučí chápat finský společenský systém a různé instituce a koncepty a termíny, které s nimi souvisí. Takže už nesbírají z ulice lidi, kteří umí například farsí, ale musí to být vyškolení lidi.
Minulý týden jsem se potkala s Kati Revel-Nielsen, to byla první tlumočnice akreditovaná pro Komisi, první stálá tlumočnice a úřednice. Asi před rokem odešla do důchodu. Mluvily jsme o tom, jaká je situace finských tlumočníků na pracovním trhu. Ona se taky potkává ještě s těmi, kteří tlumočí ve SCICu, a řekla, že už by nikomu ve Finsku neřekla, že se vyplatí být konferenční tlumočník, protože poptávka pořád klesá. Podle mých informací se v EU rozhodli pro takovou praxi, že poslanci se můžou sami rozhodnout, kam půjdou peníze, jestli se využijí na platy pro tlumočníky, nebo na jiné věci. Švédští i finští poslanci, jak jsem pochopila, byli toho názoru, že se peníze raději použijí na jiné účely. Myslím si, že v Parlamentu je teď jenom jeden finský poslanec, který neumí jazyky.
I: Uhm. Taky bych chtěla udělat rozhovor s Veijo Kruthem. Teď je vedoucím finské kabiny v Evropské komisi a zrovna dneska mi napsal, že by měl čas, takže se možná domluvíme už na příští týden…
AR: Super!
I: Jo, takže můžu mluvit ještě i s ním o tom, jak to teď vypadá v Komisi a obecně v evropských institucích. Protože on je… předpokládám, že mi bude mít co říct, když je vedoucí.
AR: Oukej, jo. Protože skutečně, když jsem tam tlumočila a sbírala materiál na disertaci, udělala jsem rozhovory s pěti finskými poslanci. Práci jsem teda psala o tlumočení v Parlamentu, protože plenární zasedání v Parlamentu jsou veřejná a tam

může jít poslouchat i veřejnost. Proto jsem tam mohla sbírat materiál. Takže jsem dělala tyhle rozhovory a ptala jsem se, jak podle nich tlumočení funguje a jakou má kvalitu. Všichni byli velmi spokojení.
Taky jsem chodila tlumočit na zasedání EUROPOLu, když byl založen. Tehdy ve druhé polovině 90. let. Bylo to zajímavé, když ho založili. Fini tam mluvili finsky a my jsme to tlumočili do angličtiny. I já jsem na zasedáních EUROPOLu dělala retour do angličtiny, stejně jako na zasedáních Evropské rady zaměstnanců, ale v Parlamentu jsem dělat retour nechtěla. Podle mě bylo docela zvláštní, že v Parlamentu i v Komisi všem platili stejné peníze, ať už tlumočili oběma směry, nebo jenom jedním. Podle mě to bylo trochu nefér, protože ti, co dělali retour do angličtiny nebo němčiny, měli mnohem náročnější práci, museli zaktivizovat slovní zásobu ve finštině i v jazyce retour. Hlavně když, alespoň v případě Finů, nebyli všichni jasně bilingvní. V institucích EU byli úředníci, kteří se začali učit finsky, aby si ji mohli přidat mezi pasivní jazyky. Někteří studovali v Rotterdamu v rámci hodin, které organizovala Finská námořnická církev. Někteří chodili přednášet a vyučovat na kurz konferenčního tlumočení na Univerzitu v Turku. Když jsem se s nimi bavila, tak tvrdili, že finštinu je hrozně těžké se naučit. Nevím, kolik z nich nakonec z finštiny tlumočilo.
I: To je taky jedna věc, o které chci pak mluvit s Veijo Kruthem, protože… taky bych měla mít finštinu v kombinaci, ale jedna věc je mluvit finsky, jako když se teď bavíme, ale druhá věc je tlumočit do finštiny nebo z finštiny do jiných jazyků, to je úplně jiná… jiná věc, podle mě.
AR: To ano.
I: Když jsme minulý rok byli v Bruselu na exkurzi, trochu jsem zkusila… když jsme byli v těch kabinách, chtěla jsem zkusit tlumočit z finštiny do češtiny, ale nedopadlo to moc dobře! Protože… protože mě prostě nenapadala slovíčka. Jakože rozuměla jsem, o čem se mluví, ale… a rozuměla jsem, co chtějí říct, ale ta celá… to celé poselství jsem nedokázala předat. Vůbec se mi nedařilo tvořit české věty a… Určitě by to chtělo víc trénovat.
AR: To ano, jo.
I: Protože v Praze… Jak jste říkala, že na začátku bylo možné studovat jen filologii. Tady v Praze lze tlumočení studovat jen z velkých jazyků, jako je němčina, angličtina, ruština, francouzština a španělština. A finštinu jen v rámci filologie.
AR: Jo.
I: Nechci říct, že by to bylo málo, ale je to jiné než tlumočení. A i když umím finsky, neřekla bych, že bych mohla tlumočit do finštiny nebo z finštiny, to je úplně jiný svět, řekla bych.
AR: Já mám taky hodně zkušeností s finštinou, už od malička. A v rámci zasedání Evropské rady zaměstnanců a Komise jsem si všimla, že Němcům rozumím, celkem dobře jim rozumím, když mluví, ale potom se objeví zrovna jedno klíčové slovíčko a já nevím, jak se to přesně řekne finsky. Znalost jazyka – samozřejmě je hrozně důležitá, že máš širokou slovní zásobu. Tehdy, když jsem i já tlumočila, nebylo ještě možné mít v kabině notebook a hledat si slovíčka, ale stejně, když člověk tlumočí, tak to moc nestíhá, může pomoct druhému, když se zeptá, co je tohle nebo tohle, ale stejně člověk musí mít strašně silnou znalost jazyka. Dneska snad můžou v rámci zasedání používat i notebooky.

I: Jo, určitě. Teď jsem zapomněla, co jsem chtěla říct. Ale jo…Ano! Že se často o němčině říká, že člověk musí čekat na sloveso na konci věty. Podle mě to není tak hrozně těžké, protože to… na to si člověk může zvyknout, že víte, že to tak je a… je možné si na to najít strategie, ale finština má zase jiné věci, jinou strukturu, které jsou obtížné, řekla bych. A to ještě neumím, pokud mám tlumočit, ale…
AR: Já jsem si taky všimla, když jsem poslouchala tlumočníky, kteří dělali němčinu, tak často… když bylo něco těžkého z angličtiny do němčiny třeba, tak to sloveso často pak ani neřekli, ale jinak to bylo v pořádku. Že to sloveso bylo pak takové obecné, že ho skoro ani nebylo potřeba.
I: Přesně.
AR: Pak so člověk může zase chytnout, pak když mu to slovíčko naskočí, když má pocit, že ho potřebuje.
I: Ano. Další věc v kombinaci čeština – němčina je to, že jsou si celkem podobné, myslím teď syntakticky, že… Finština je zase něco… něco jiného.
AR: Ano, struktura, jo. Ale já jsem už několikrát říkala, a taky jsem to řekla studentům, že němčina finštinu hodně ovlivnila. Ti, kteří začal modifikovat finštinu, od Mikaela Agricoly, který studoval u Luthera v Německu, tak se německé výrazy začaly přesouvat do finštiny, máme hodně stejných výrazů a rčení. Když to srovnám s angličtinou, francouzštinou nebo italštinou, tak ve všech těch jazycích jsou úplně jiné výrazy, když pochází z románské kultury, z latiny a francouzštiny, a finština si zase přisvojila výrazy a metafory ze švédštiny a němčiny, takže ve způsobu smýšlení a vyjadřování je hodně společného.
I: Ano.
AR: I pro tebe možná, když umíš finsky, je lehčí rozumět finštině, i když tlumočení nebo překlad je něco jiného.
I: No, zrovna včera jsem se bavila s přítelem, který je Němec, a vyprávěla jsem mu, že dneska budu dělat tento rozhovor, a chtěla jsem probrat ty otázky, které jsem vám poslala, a uvědomila jsem si, že je pak musím přeložit z finštiny do němčiny. A bylo to docela sranda, protože jsem nad tím musela přemýšlet trochu víc než obvykle.
AR: Jo.
I: Ale šlo to. Podle mě to šlo docela dobře.
AR: Já teď jinak píšu článek do Routledge, bude se to jmenovat *Textbook. The History of Translation*. Vyjde to za několik let, ale tam… chtěla bych tam mít jednu kapitolu o tlumočení.
I: Hmm.
AR: Prošla jsem si, jak se dneska tlumočení zkoumá, hlavně kvalita tlumočení, a vidím, že často se nabízí otázka toho, když jsou řečníci nerodilí mluvčí angličtiny, jaký vliv to má na tlumočení. I ve Finsku se tím někdo zabývá, zkoumá nerodilou angličtinu. A když s výzkumem začal, tak se mu, jak jsem slyšela, docela smáli a říkali, že to je nemožný výzkum, ale dneska, dneska se už ví, že tak to vůbec není. Je jasné, že na kongresech může být hodně nerodilých mluvčích angličtiny.
I: Ano.

AR: Teď se zkoumají takovéto věci. Jinde ve světě se ještě hodně tlumočí. Ve Finsku má vliv pravděpodobně to, že je u nás docela často slyšet angličtina, třeba v televizních pořadech, a lidi si na ni už zvykli. A ve školách se začíná pořád dřív a dřív, hlavně s angličtinou, dokonce i ve školkách, takže lidi umí anglicky dobře. Když jsem dělala další výzkum, dělala jsem dotazníky o kvalitě tlumočení. Dělala jsem ho na začátku 90. let. Ptala jsem se posluchačů, kteří v dotazníku odpovídali, kolik let se učili na škole angličtinu. Pak jsem se pokusila usouvztažnit ty otázky k tomu, jakou znalost jazyka mají, ve vztahu k potřebě tlumočení. Na začátku 90. let, kdy jsem výzkum dělala, bylo ve Finsku hodně seminářů, kde mluvili zahraniční odborníci. A tam potřebovali tlumočení. A tehdy ještě dost často poslouchali tlumočení. Pamatuji si, že zrovna tehdy jsem… začala mít obavy, že si lidi nejdřív nasadili sluchátka, ale pak po čase, když den pokročil, si je zase sundali. A já jsem se sama sebe ptala, jestli je naše tlumočení tak špatné, jestli je to skutečně tak hrozné, že už to nemůžou poslouchat. A proto jsem chtěla udělat ten dotazník o kvalitě tlumočení. O výzkumu jsem mluvila i v Americe na konferenci ATA. Všimla jsem si, že to pořád ještě lidi najdou na internetu, sborník z této konference. Můj dotazník se zakládal na výzkumu Ingrid Kurz. Tak jsem si myslela, že stejný výzkum zopakuju ve Finsku. Měla jsem stejná kritéria kvality jako Kurz.
Situace se alespoň ve Finsku od té doby změnila. Potřebu tlumočení zdůrazňovali například i v EUROPOLu, kde Fini vždy mluvili finsky a my jsme to tlumočili do angličtiny a ostatní projevy samozřejmě do finštiny. Když se z EUROPOLu stala organizace EU, tak se to hodně změnilo. Spíš se zdůrazňovala otázka, jestli vůbec potřebujeme tlumočení do všech úředních jazyků EU, nebo stačí do „hlavních" jazyků. Tehdy se i Fini ve svých projevech vyjadřovali, že bychom měli omezit jazykový režim. A pak o přestávce přišli za námi a řekli: „Nemyslete si, že by vaše tlumočení nebylo dobré. Právě naopak, jsme velice spokojení, ale toto je otázka rozpočtu."
I: Hmm.
AR: Tam jsem se seznámila s několika českými tlumočníky, byli moc příjemní a jeden bydlí v Londýně a… ten druhý… podle mě asi v Bruselu. Vyprávěli mi o tom, že Česko a Slovensko mají oddělené kabiny, a já jsem tomu úplně nerozuměla. Samozřejmě, že se začaly lišit, ty jazyky, že už je to tak, že je hodně slov, který nejsou stejný.
I: No, já vlastně nejsem Češka, i když studuji v Česku, ale mojí mateřštinou je slovenština. Mohli bychom říct, že teď studuju v jazyce B, protože můj jazyk A je slovenština, ale celou dobu tlumočím do češtiny, protože studuju na české univerzitě. A ty jazyky si nejsou tak podobné, i když se o tom často neví, protože většinou lidé ví, že jsme měli jednu republiku a tak, že jsme byli jeden stát a teď… dneska je situace už jiná. A ty jazyky si nikdy nebyly tak podobné, jak se myslelo. Jako jo, jsou si docela podobné, ale jejich historie, teda historie jazykového vývoje na Slovensku je jiná než v Česku. Ta podobnost tam samozřejmě je, ale tento názor, že jsou si tak podobné, podle mě vznikl tehdy, když jsme byli v jednom státu. A samozřejmě, z jazykového hlediska jsou si velmi podobné, ale například čeština má hodně vlivů z němčiny, ale slovenština ne.

AR: Jo.
I: A to vidím až teď, když to studuju na univerzitě a umím další jazyky, ale když jsem byla ještě na Slovensku, tak jsem takto nepřemýšlela, že by ty jazyky… že by tam mohlo být tolik rozdílů. Ale vlastně jich je docela dost.
AR: Jo, jo. Tam opravdu měly všechny jazyky tlumočníky a rozhodně tam bylo hodně rozdílů na zasedáních, když byli tlumočníci z Finska a nevím odkud. Například maltština, ta byla zajímavá. Maltských tlumočníků nebylo mnoho. Jednoho tlumočníka maltštiny přivedli z Kanady. A samozřejmě všichni Malťani umí anglicky, ale šlo o princip. A pak vždy když se mluvilo o jazykovém režimu, tak to bylo háklivé téma a velmi emotivní. „Všichni mají právo na vlastní jazyk!“ Pamatuju si, když jednou bylo Finsko předsednickou zemí a vždy, když finský předseda zasedání mluvil finsky, tak jsme to tlumočili do angličtiny, ale od ostatních účastníků jsme se dozvěděli, že sledoval zasedání v angličtině a neposlouchal tlumočení. Takže jsem byla ráda za ty zasedání Evropské rady zaměstnanců, protože tam skutečně potřebovali tlumočení, ti, kdo tam byli, ho opravdu potřebovali.
I: Od tohoto tématu bychom se možná mohly přesunout k další otázce: Jak vy osobně vidíte budoucnost finštiny a finských tlumočníků v Evropské unii? Když říkáte, že dneska se všude mluví jen anglicky, že ve Finsku není snaha školit konferenční tlumočníky… Co byste k tomu řekla?
AR: Už jsem odtamtud tak dlouho pryč, že je na to těžké odpovědět, ale jak jsem říkala, když jsem se zeptala své kamarádky, která tlumočí a byla tam celou kariéru, tak měla dojem, že tam už tlumočníky dlouho potřebovat nebudou. Taky jsem mluvila s jednou maďarskou kolegyní, která pořád velmi aktivně tlumočí a překládá, a ona taky řekla, že je to určitě povolání na sestupu, ale jak jsem říkala, soudní a komunitní tlumočení, ty teď potřebujeme víc.
Alespoň v Evropě je to tak, že podle zákona v trestních věcech musí být u toho schopný tlumočník. Ve Finsku a určitě i jinde se snaží, aby to samé platilo i pro občanské právo. Řekla bych, že se vyplatí… zaměřit se na tyto typy tlumočení, je potřeba tam směřovat i výuku, a o to právě Eulitě jde.
I: Jo, pamatuju si, že když jsem byla v Tampere, měla jsem několik knih z knihovny, a pokud se nepletu, něco jsem o tom v Tampere četla. A určitě mám někde… někde v počítači poznámky z toho… Můžu se na to dneska nebo zítra podívat.
AR: Jo. Ale já mám ten dojem, že z pohledu finského tlumočníka poptávka klesá. trochu jinou situaci mají tlumočníci v diplomatických věcech, kteří nemají angličtinu – tam nevím, nakolik státníci a ministři a takoví, nakolik oni potřebují v delegacích tlumočníky, ale pokud jsou to jiné jazyky, tak tam tlumočníci jsou, když jede nějaká státní návštěva například do Francie nebo přijede ze španělsky nebo portugalsky mluvící země.
Kati Revell-Nielsen, když byla v Ženevě, na přelomu 60. a 70. let se předpokládalo, že Švédsko vstoupí do EU nebo do Evropského společenství, nebo jak se to jmenovalo. A proto tam v Ženevě měli i švédštinu. Říkala si, že ani vy nemáte finštinu jako tlumočnický jazyk, že se nedá trénovat, tak tam měli švédštinu, učili

se tam zahraniční tlumočníci, kteří byli Švédi. Takové kombinace jako švédština – francouzština nebo podobné. A proto tam mohla studovat i Kati, protože jako dítě vychodila švédskojazyčnou školu, takže uměla švédsky. Ale pak, když se Švédsko nepřipojilo, tak už v Ženevě švédštinu nenabízeli. Ve Švédsku se vyučuje tlumočení, ale taky spíš komunitní.
I: Jeden z našich studentů tady na Ústavu translatologie napsal asi před čtyřmi nebo pěti lety diplomovou práci o tlumočení v severských zemích, ve Švédsku, Dánsku a Norsku, ne ve Finsku, takže o tomto se už u nás něco napsalo… a i proto jsem si myslela, že bych mohla psát o Finsku, protože o tom v té práci nic není. Ale tu práci jsem viděla a něco z ní četla… nebo jsem se i inspirovala.
AR: Jo. To je super. V 60. letech jsem poprvé slyšela o povolání tlumočníka, když můj strýc ve Finsku organizoval zasedání Luteránské světové rady a vyprávěl o tom, že si vybírali tlumočníky na večeři, a to bylo poprvé, co jsem slyšela, že takové povolání existuje. I ve Finsku to bylo hodně nové. Myslím, že dříve se tlumočilo i pro ministry nebo prezidenty, ale potom… a možná někdy v rámci obchodních jednání, ale pak v 60. letech… když jsem začínala, tak často ty přístroje, tlumočnická technika… byly úplně nemožné, a ti, kdo to instalovali do zasedaček, to nedokázali pořádně nastavit. Pak nastávaly takové strašné situace, kdy tlumočník neslyšel, o čem se mluví, když to nefungovalo, ty… ty spojení do kabiny. A pak se stávalo i to, že… tak postupně to přicházelo, nejdřív tomu lidi nerozuměli, jak to funguje, že se tam musí vejít dva tlumočníci a že by se tam mělo dát i dýchat… (smích) Když v Tampere například postavili centrum Tampere-talo – to bylo asi v 90. letech – tak tehdy – nebo to navrhli na konci 80. let, tehdy udělali soutěž na projekt, a chtěli vědět, co budou všechno potřebovat. Když to udělali, tak primátor věděl, že tlumočím. Tak mi zavolal zkušený architekt, který byl za ten projekt zodpovědný. Zeptal se, co potřebují tlumočníci. Když jsem mu povyprávěla, že existuje standard ISO a že v kabině musí být nejmíň dva tlumočníci, ale často i tři, tak řekl jenom: „Proboha“. A bylo to super, že Tampere pak mělo velmi dobré prostory pro konferenční tlumočení. Minulé jaro jsem tam byla na prohlídce s lidmi z mé firmy, tak jsem viděla, že se už nevyužívají pro konferenční tlumočení. Očividně se tam už neorganizují takové konference, kde by se tlumočilo.
I: Možná bych se ještě vrátila k té jazykové otázce. Když jsme mluvili o tom, že… že například finštinu dost ovlivnila němčina. Taky by mě zajímalo, jestli když jste vy studovala, jestli jste se zvlášť zaměřovali na rozdíly – například syntaktické – mezi finštinou a jinými jazyky. Nebo jestli jste to tematizovala sama, když jste vyučovala.
AR: Ani ne, ani ne.
I: Oukej.
AR: Koneckonců… takových výzkumů ani mnoho není. Ale výzkum existuje o znakovém jazyce, o jeho stavbě ve Finsku. Ano. Ale o tomhle… to ne… Nevím, jestli se to probíralo tam na kurzu v Turku, bylo by docela fajn vědět, jestli ano, protože my jsme se soustředili… jen na to, že si to člověk sám musí srovnat v hlavě, když jsem sama takovou tlumočnickou výuku neabsolvovala. Ale ani jsem takové výzkumy ve Finsku neviděla. Koneckonců se u nás celkově tlumočení moc

nezkoumá. Neznám výzkum o finštině dostatečně, ani nevím, jestli se srovnávala stavba finštiny s jinými jazyky z pohledu tlumočení. Měla bych se na to podívat!
I: Oukej, ale vypadá to tak, že finští tlumočníci jsou aktivní. Když jste mluvila o tom, že i ve Finsku bylo hodně konferencí, že bylo možné se postupně učit tlumočit i konferenčně, naučit se ty znalosti…
AR: Ano, až na skutečných konferencích se to člověk naučil.
I: Ano, jo. Ale pochopila jsem to správně, že úplně na začátku byly jenom takové možnosti, že když byla ve Finsku nějaká konference a byli tam tlumočníci, takčlověk díky tomu mohl trochu trénovat, v praxi. Ale když v Turku začali speciální výuku, tak to bylo oficiální, ale pak se od toho zase upustilo – to byl rok 2009, že?
AR: Ano. Když jsme my nováčci dostali nabídku pracovat jako tlumočníci na opravdových konferencích, tak jsme tam skutečně tlumočili, a ne jenom na cvičili a dostali jsme stejný plat jako tlumočníci z AIIC ze zahraničí.
I: Takže to byla jediná oficiální možnost.
AR: V 70. letech byl kurz simultánního tlumočení, ten zorganizovali na ostrově Hanasaari, ale jen mezi finštinou a švédštinou, a tam byli finští Švédi. Ani o té výuce toho moc nevím, ale ta skupina, která tam byla, to pak byli všichni tlumočníci. A pokud vím, tak tlumočili celý život. Ale mnozí z nich taky překládali, takže… U nás se často mluvilo o tom, že nikdo se neuživí jenom tlumočením, nikdo si tolik nevydělá, aby s tím vyšel, že musí dělat ještě něco. A taky člověk nikdy nevěděl, kdy bude další konference. To byla úplně nová situace, když pak přišla EU. Tam potřebovali tlumočníky pravidelně.
I: To je vlastně moje další otázka – všimla jste si nějakých změn v oblasti tlumočení, když Finsko vstoupilo do EU, ale na tu otázku jste teď odpověděla, že bylo víc práce, samozřejmě.
AR: Ano, mám takový dojem, že finští tlumočníci skutečně pak byli pořád tam. Mnozí bydleli ve Finsku, ale na víkendy jezdili domů a na týden zase jeli tam. Ze začátku bylo opravdu dost práce, pokud to člověk zvládal. I pro freelancery. Ostatní, co byli pak později úředníci, se pak samozřejmě usadili v Bruselu, a možná i nějací freelanceři.
I: Jo. Teď jsem zase zapomněla, na co jsem se chtěla zeptat. Celou dobu se snažím psát si poznámky a pak se mi stává, že… že zapomínám. Ale mám ještě ten seznam, který jsem vám taky poslala, takže se na to jen krátce podívám. Docela dost jsme mluvily o Evropské unii, o situaci, jaká tam byla. Ale pak jste říkala, že jste učila v Tampere. Bylo to jediné… jediné… no, jak bych to řekla, že jste tlumočila, možná i překládala a učila. Učila jste i jinde, nebo jenom na univerzitě v Tampere?
AR: Byla jsem jen v Tampere, jo. Někdy mě taky poptávali jinde, ale zjistila jsem, že nejsem schopná cestovat někam do Kouvoly nebo do Vaasy, že… když… jsem byla jen v Tampere. Učila jsem, někdy jsme i zastupovala jiné, když byl někdo na mateřské nebo na dovolené, tak jsem zastupovala lektory. Ale pak se mi naskytly takové možnosti, že bych byla mohla být lektorka, tak ani to jsem nechtěla. Podle mě bylo fajn, že jsem mohla i tlumočit – a docela hodně.
I: Když říkáte, že… takže jste i překládala.

AR: Ano, ale překlad byl pak na vedlejší koleji, když jsem víc tlumočila. Ale na univerzitě jsem učila překlad.
I: Když jste před chvíli řekla, že je lepší, když tlumočník i překládá, že pak… že jenom jako tlumočník nebo jenom jako překladatel se člověk neuživí. Pak jste řekla, že nastala ta změna, když Finsko vstoupilo do Evropské unie. Je to tak i teď, že člověk musí být aktivní… v obou zaměstnáních, nebo je to tak, že dneska ve Finsku stačí být jenom tlumočník nebo jen překladatel?
AR: Na toto úplně nedokážu odpovědět. Už jsem pak neudržovala kontakty s ostatními. Skoro bych řekla, že… jak bych to řekla… ani ty tlumočnické platy už nejsou to, co bývaly. Ti kolegové, které znám a s kterými jsem pracovala, jsou taky všichni aktivní tlumočníci.
I: Oukej. To je zajímavé.
AR: Mám pocit, že… No, teď mám samozřejmě mezeru v informacích. Skoro bych si myslela, že ti, kdo jsou soudní tlumočníci nebo… nebo… nebo komunitní tlumočníci, tak ti určitě – zejména komunitní – tak ti taky určitě překládají. Mám kamarádku tlumočnici z Nizozemska, která se provdala za Nizozemce, ale ona je Finka. Ona je teda taky na volné noze a dost tlumočí soudně a na konferencích, ale i ona překládá. Skoro bych řekla, že to sedí, že jen tlumočením se člověk neuživí. Věřila bych, že to tak je – pokud člověk skutečně nemá neskutečnou znalost jazyka a není nastálo v EU, že je tak dobrý, že ho tam vždy potřebují na nějakém zasedání. A jsou takoví tlumočníci z Finska, co jsou úředníci, i ti… freelanceři, ale nevím, Veijo Kruth bude určitě vědět víc.
I: Ano, to určitě, určitě. Jeho se na to taky zeptám. Už jsme mluvily docela dlouho a je to pro vás určitě vyčerpávající…
AR: Ne, ale pokud chceš, tak klidně ještě napiš a skutečně, pokud mi napíšeš adresu, tak ti můžu poslat tu práci a ty diskety, které tam jsou, kde jsou ty… Nejsem na tu práci vlastně moc pyšná, je tam toho hodně, co jsem vlastně chtěla udělat lépe, ale na druhou stranu… Vidím, že se ještě docela často cituje, když mi každý den přijde zpráva, že se se to používá a cituje, tak to je docela často.
I: Ale toto je takový, jak jsem říkala, skromný přístup.
AR: Vůbec, vůbec ne. Ale například na Univerzitě v Helsinkách se z toho normálně učí. To jsem byla skutečně překvapená. Jak říkám, opravdu překvapená, protože jsem si myslela, že tak dobrá ta práce zase není. Měli to tam, kde se studuje tlumočení, mezi povinnou literaturou. Ale tak na to je to jistě dobré.
I: Možná vás potěší i to, že se o vás učí i na Univerzitě Karlově, když se trochu probírá historie a teorie tlumočení.
AR: Opravdu?
I: Ano, Ivana Čeňková to přednáší a mluví například i o vás.
AR: No tohle! Tak to ráda slyším! Ještě si pamatuju, jak příjemné to tehdy bylo, když jsem byla u výuky. Na výuce Ivany Čeňkové jsem nebyla, ale byly jsme spolu na obědě a byla moc přátelská, ale samozřejmě měla vlastní starosti, takže… Tehdy byl vedoucí Ústavu někdo jiný a toho jsem ani nepotkala. Ten týden v Praze byl opravdu skvělý. Bylo to v květnu a bylo hrozně hezké počasí a měla jsem hodně

volna, měla jsem jenom několik vystoupení a přednášek. A mohla jsem dělat, co jsem chtěla. Bylo opravdu skvělé poznat Prahu.
I: Kdy to bylo? Před pár lety nebo…
AR: To bylo v 90. letech, když jsem začala s výzkumem. Ale asi jsme ne… Teď přemýšlím, že tehdy jsme ještě nebyli v EU – ne, byli, to bylo tehdy, když už jsme byli. Jo, protože už jsem začala s výzkumem, jo, jasně. Takže to bylo ve druhé polovině 90. let.
I: Oukej.
AR: Už jsem tam i prezentovala něco z toho výzkumu.
I: Tehdy bylo tlumočení i tady docela živé, i tady se dělalo hodně výzkumu a tlumočníci byli aktivní.
AR: Jedna opravdu skvělá tlumočnice… jak se jen jmenovala, Kateřina… nevím, taková skutečná „grand old lady" tlumočení, tam tehdy učila. A ta mě vzala s sebou, tak trochu pod ochranná křídla, když jsem tam neměla moc program, tak ona mi řekla, že se můžu jít podívat na její hodiny a… Ona taky něco publikovala, ale… Možná to jméno ještě najdu, ale určitě to v knihovně máte, její články. Tam je pravděpodobně hodně Kateřin! To byla tlumočnice opravdu na diplomatické úrovni. Měla zábavné historky, protože tlumočila pro státníky, a byla určitě jedna z prvních vrcholových tlumočníků.
I: Myslím, že teď… jsme podle mě probraly všechny otázky, co jsem poslala. Takže jsme udělaly kus práce.
AR: Ano.
I: Jestli to tak můžu říct. Možná bych se ještě… ještě zeptala trochu víc o tom, proč ukončili ten kurz v Turku? Ne… Četla jsem, že to bylo kvůli penězům, že nedostali dost dotací. Bylo to jen… Byl to jediný důvod, nebo byly i jiné…
AR: No, pak se řeklo, že trh je už nasycený. Že v podstatě Finsko víc tlumočníků nepotřebuje, tak nechtěli školit tlumočníky, kteří by pak neměli práci. A samozřejmě chápu, že říkali i to, že neměli peníze, že ta finanční podpora nebyla určena už jen na jejich výuku, že to bylo… To jsem pochopila, že tak smýšleli, že už máme dost tlumočníků. Ale teď hodně tlumočníků půjde do důchodu.
I: Ano, to je pravda. Myslím, že podobná situace je teď i v Česku a na Slovensku, protože ti první tlumočníci, kteří přišli v roce 2004, když Česko a Slovensko vstoupili do EU, tak potřebovali tlumočníky, ale to je teď už patnáct let, takže teď, no, teď by možná zase za dva, tři roky potřebovali nové. A možná pak i ve Finsku bude poptávka, takže…
AR: Jo, jo. Nebo pak člověk musí mít nějaké jiné jazyky, že když má angličtinu, že když je pak víc konferencí, a kdyby měl jako druhý jazyk francouzštinu nebo španělštinu nebo ruštinu, tak se tam stejně tlumočí do angličtiny, takže Fini můžou poslouchat to a pak chtějí i sami mluvit anglicky. Mám pocit, že ty konference budou vypadat takhle.
I: Oukej.
AR: Ale… podle mě zrovna to, že teď je výuka na univerzitách možná lepší a mnohostrannější než tehdy, když jsem třeba studovala já, když byla jen filologie. Po absolvování jazykového institutu jsem pak šla na univerzitu a studovala jsem

klasicky filologii a… a ukončila jsem studium a i diplomovou práci jsem napsala o literatuře. Takže tehdy, když se člověk chtěl naučit praktický jazyk, musel jít možná na vysokou školu obchodní, že… Někteří z těch tlumočníků v EU absolvovali právě vysokou školu obchodní. Ale to byl docela dobrý základ, dobrá škola pro tlumočení. Musíš znát praktickou slovní zásobu a z té školy měli taky tu obchodní, správní.
I: Ano, to je pravda. I já mám někdy pocit, když jsem na univerzitě, že… že by možná bylo lepší studovat i jiné věci, nebo prostě další, nejen tlumočení nebo obecně jazyky, protože když má pak člověk pracovat v oboru, například v oblasti obchodu nebo… já například bych nevěděla, o čem se mluví, tak bych si toho musela víc dohledat, slovíčka a seznámit se s tou oblastí. Než kdybych nestudovala jen jazyky a jen filologii.
AR: Řekla bych, že to říkají mnozí, že se vyplatí, pokud někdo studuje tlumočení nebo překlad, tak se rozhodně vyplatí, pokud to je možné, vzít si i nějaký další obor, například právě obchod. V Tampere se dneska dá nakombinovat skoro cokoliv. Že teď když je to všechno pod jednou univerzitou, tak si můžou přibrat třeba inženýrství. Ale i v Turku teď byly právní vědy, takže mnozí tlumočníci mají juridikum nebo se vyznají ve státní správě. Pamatuju si ty první šéfy kabin v EU, když to ještě nebyla EU, tak i oni vždycky zdůrazňovali, že když mají na starosti tolik tlumočníků, tak nechtějí jen lingvisty, ale chtějí vzít ty, kteří mají i něco navíc, nějakou dovednost navíc.
I: Někdy se i o překladu říká, že odborníci, kteří nejsou nutně překladatelé, ale ví, o čem mluví, že i oni můžou překládat, když to po nich někdo opraví po jazykové stránce například. Že to v některých případech může být lepší, než kdyby to udělal tlumočník… teda překladatel.
AR: Když jde jakoby o překlad do cizího jazyka.
I: Jo, jo.
AR: Teď se to ve Finsku hodně dělá tak, že lidi napíšou svůj článek – dneska nejspíš anglicky, ale i v jiných jazycích – a pak to po nich někdo opraví nebo zrediguje nebo to projde. Někdo, kdo je rodilý mluvčí nebo někdo, kdo to vystudoval, redakci, jo. To je v dnešní době tady rozhodne nejběžnější praxe. Ale hele, je dobré na to myslet, že vedle jazyka se vyplatí dělat ještě něco, pokud to jde. Alespoň pak, když budeš mít tu diplomku hotovou, tak snad tě něco napadne.
I: Jo, jo.
AR: To ani nemusí být vysloveně studium, ale stačí to, že skutečně… Já jsem to na začátku taky tak dělala, když jsem se připravovala na konference, že jsem si o těch věcech četla, ale už jsem se pak k víc věcem nedostala.
I: UhmHmm No, nám… nám tady v Praze docela často říkají, že bychom si měli vybrat dva, tři obory, třeba – nevím – obchod nebo umění nebo biologii nebo, nevím, geografii a podobně, co souvisí s vědou. Možná věci, které nás zajímají, a pak se na ně soustředit a sbírat materiály a slovní zásobu, a když pak budeme na trhu, budeme moct říct, že: „Jsem tlumočnice nebo překladatelka a mojí specializací je tohle a tohle a jsem v tom dobrá.“ Že to už je pak na nás, to si musíme nastudovat

sami doma, protože to se na univerzitě samozřejmě nedá. Tam se soustředíme na jazykové aspekty. Samozřejmě jen na tlumočení. Je to velmi praktické…
AR: Mě se ve Finsku často ptali, jestli mám nějakou specializaci, ale to tehdy nešlo.
I: Jo.
AR: Jediné, co mě napadá, je medicína, že na to se dá specializovat, ale jako překladatel, ne jako tlumočník.
I: Jo.
AR: Medicína a možná technika, ale… a pak patentové záležitosti a takové. Překladatel se může specializovat, ale tlumočník ne. Kromě těch, co jsou in-house, stálí zaměstnanci, pak se člověk může specializovat.
I: Pak se může třeba zaměřit na to, co je důležité pro tu firmu, co se tam dělá. Ale jinak – to je asi pravda, že jako tlumočník musí člověk vědět víceméně všechno.
AR: Jo, a hlavně v EU. Když někdo tlumočí v EU, tak se nespecializuje. Mě mnohokrát naštvalo právě to, že platili podle toho, jaké zasedání se v Komisi tlumočilo. Vznikla smlouva, že bude nějaké zasedání, například o zákonu o zbraních, tak jsem se připravovala na termíny z oblasti zbraní, strávila jsem nad tím několik dní, a když jsem tam přišla, tak jsem tam byla jeden den, a hned potom mě přesunuli úplně jinam. A pak jsem si říkala: „Tohle není fér." A pak to bylo tak, že když tam je tolik zasedání a tolik tlumočníků, tak se nad tím ani nezamýšlí, jestli se na to člověk stihl připravit… Ani z posluchačů se nikdo moc nepozastavoval nad kvalitou tlumočení, alespoň ne z Finska. Francouzi na to prý dbali, ale Fini ne.
I: Je fajn slyšet a dobré vědět, že to nebyl takový tlak.
AR: Ne. Nebyl, ne. A taky snad to, že se člověk snaží, jak jen může, a víc už nezvládne.
I: Ano. To je pravda. Oukej. Napadá vás ještě něco, o čem byste chtěla mluvit nebo byste něco chtěla říct, okomentovat… Chtěla byste ještě něco dodat?
AR: Budu čekat a pak, když to budeš mít, tu práci, nebo když uděláš základní výzkum nebo obsah, nebo něco podobného, nebo když se dostaneš dál a budeš mít otázky nebo se budeš chtít k něčemu vrátit, nebo si budeš chtít o něčem ještě popovídat, tak bez problémů, moc ráda si popovídám. Je to hrozně super, když se můžeme vidět a slyšet.
I: No, děkuji. Určitě ještě budu mít otázky, když budu pak přepisovat rozhovor. Musím to celý přepsat, a pokud chcete, můžu vám to pak poslat, protože to bude v přílohách práce – finská i česká verze. Musím to přeložit. Takže jestli byste chtěla, můžu vám to poslat. No, uvidíme, jak tomu budu rozumět z nahrávky.
AR: Ano. Je to kus práce, když se pokusíš zachytit všechno, slovo po slově, ale podle mě stačí vybrat to podstatné.
I: Dělala jsem si poznámky, takže snad z toho něco bude.
AR: Jo, a pak mi můžeš dát tipy, co bych ještě mohla doplnit.
I: Oukej. Ale děkuji, mockrát děkuji.
AR: To nic nebylo!
I: Jo, děkuji! A já se pak… no, určitě se pak zase ozvu, napíšu vám možná příští týden nebo přespříští, když se dostanu dál, protože musím ještě dokončit několik jiných věcí. Ale… že nemám tolik času, kolik bych potřebovala.

AR: Jo, jasně! A pak opravdu, když i Veijo Kruth – ten může taky pomoct a… pokud bys ještě něco chtěla, něco doplnit nebo… V každém případě on má aktivní informace, to je fajn.
I: Už mi hodně pomohl, protože kolegům v Evropské unii poslal dotazníky, takže by bylo fajn, kdyby odpověděli, a uvidíme, co z toho vznikne.
AR: Jo, jo, super.
I: Oukej. Teď…
AR: Bylo fajn se takto poznat… Vidím, že jsi do toho zapálená, a to je důležité.
I: (smích) Zajímá mě toho docela hodně. Uvidíme, co z toho nakonec skončí v práci, protože to je vždy dlouhý proces, řekla bych.
AR: Ano, to je.
I: Ano. A je mi líto, že dnes dělám tolik chyb, ale doufám, že to v průběhu rozhovoru tak nerušilo. Jak jsem říkala, jsem trochu nervózní…
AR: Ne, vůbec! Důležité je, že si rozumíme, vůbec jsem neměla problém rozumět, co máš na mysli nebo co chceš říct. Právě naopak – byla jsem v šoku, že mluvíš tak dobře, že očividně i víceméně rozumíš tomu, co říkám.
I: No, rozumím…
AR: To není rozhodně zjednodušený jazyk, já mluvím… tak normálně…
I: To ano, ale pro mě je to docela jasné, ve Finsku jsem už byla asi sedmkrát, takže už jsem jakoby zvyklá na hovorový jazyk i na nářečí do jisté míry, takže… není to pro mě takový problém.
AR: Jo.
I: Oukej. Přeji ještě hezký večer.
AR: Děkuji.
I: A děkuji za všechno. Doufám, že už od vás nebudu potřebovat tolik věcí (smích) a když to bude hotové, tak se o tom samozřejmě dozvíte.
AR: Dobře.
I: Trochu zpětné vazby.
AR: Ano. Jen se ptej, jestli tě něco napadne.
I: Oukej. Mockrát děkuji a…
AR: Díky! Jak se slovensky říká „ahoj“?
I: Ahoj.
AR: Ahoj!
I: Jo, ahoj! Děkuji, na shledanou!
AR: Na shledanou!

Příloha č. 3a:
Otázky pro rozhovor s Veijo Kruthem
(finská verze)

Kaarlen yliopisto, Praha
Filosofinen tiedekunta
Käännöstieteen laitos

Pro gradu -työn kyselylomake
Tulkkauksen kehitys Suomessa
Esimerkkinä konferenssitulkkaus Euroopan unionin instituutioissa

Ivona Mendelová
Tulkkaus: tšekki – saksa
Suomen filologia
Ohjaaja: PhDr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

Pro gradu -työni tavoitteena on kartoittaa suomen kielen konferenssitulkkauksen kehitystä ja nykyistä tilannetta sekä Suomessa että Euroopan unionissa. Ennen kaikkea pyrin työssäni hahmottamaan muutoksia, joita Suomen tulkkausalaan tuli vuonna 1995 Suomen liityttyä Euroopan unioniin. Työni pohjautuu seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Suomen liityttyä EU:hun sen tulkkauksen alalla tapahtui muutoksia, koska liittymisen aikaan suomea osaavia tulkkeja ei ollut riittävästi.
- Sen takia tulkkien ja erityisesti konferenssitulkkien koulutus Suomessa lisääntyi ja tehostui.
- Nykyään, globaalisessa maailmassa, jossa englanti on vallannut yhä enemmän alaa myös EU:n instituutiossa, tulkkien puute ei enää ole niin huomattava. Sen seurauksena Suomessa ei enää kouluteta konferenssitulkkeja yliopistotasolla (EMCI-koulutusohjelman muodossa).

Työni on teoreettinen ja deskriptiivinen. Haluaisin saada muun muassa henkilökohtaisten haastattelujen avulla selville, miten konferenssitulkkausta on opetettu Suomessa yliopistotasolla, millainen tilanne tulkkien määrien suhteen sekä on että on ollut Euroopan unionin instituutioissa ja millaista suomalaisten tulkkien työskentely siellä on nyt.

Kysymykset on pyritty muodostamaan niin, että ne olisivat mahdollisimman avoimia. Haastattelu on siis puolistrukturoitu.
Kiitos! 😊

Yleiset kysymykset

1. Mikä on sinun kielikombinaatiosi?
2. Miten kauan olet työskennellyt Euroopan unionin instituutioissa?
3. Missä EU:n instituutiossa toimit tai olet toiminut?
4. Miksi valitsit uraksesi konferenssitulkin työn?
5. Miksi halusit työskennellä EU:ssa tai miksi päätit olla siellä töissä?

Suomen kielen tulkkauksen kehitys EU:ssa

6. Toimitko jo tulkkina, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin? Olitko mukana muutoksessa?
7. Oletko huomannut muutoksia tulkkausmarkkinoilla ja tulkkien koulutuksessa Suomen liityttyä Euroopan unioniin? Jos kyllä, niin minkälaisia?
8. Millainen tilanne EU:ssa on nyt tulkkien määrien suhteen? Paljonko tulkkeja on suomalaisessa kopissa Euroopan komissiossa ja muissa instituutioissa? Onko riittävästi tulkkeja suomen kielestä tai suomeen kieleen?
9. Onko tulkkeja muista maista, joilla on suomi kielikombinaatiossa? Onko mahdollista tehdä yhteistyötä sellaisten kollegojen kanssa?
10. Paljonko työnantoja (suurin piirtein) saavat suomalaiset freelancetulkit Euroopan komissiossa?
11. Tuntuuko mielestäsi siltä, että tulkkaus suomeen on vielä tarvittava? Kuuntelevat edustajat suomalaista tulkkausta?
12. Miten sinä itse henkilökohtaisesti näet suomen kielen ja suomalaisten tulkkien tulevaisuuden EU:ssa?

Työsi Euroopan unionissa

13. Millaisia tehtäviä sinulla on päätulkkina?
14. Mistä kielistä tulkitset suomeen eniten?
15. Mitkä kielet ja kielikombinaatiot yleensä vaaditaan suomalaisilta tulkeilta, kun he haluavat saada työpaikan Euroopan komissiossa?
16. Mitkä kielet ovat ”plussana” edellisten lisäksi?
17. Jos tarjoat myös relay-tulkkausta, miten usein joudut tulkaamaan puhetta suomesta muihin kieliin ja mihin kieliin eniten?

Koulutus ja opetus

18. Millainen koulutus sinulla itselläsi on?
19. Miten tulkkausta opetettiin siellä, missä sinä opiskelit? (kielet, kurssit, työpajat ja niiden valikoima(t), simultaani- vs. konsekutiivitulkkaus, konferenssi-, oikeus- ja asioimistulkkaus, muita käytännön harjoituskursseja...)
20. Kiinnitettiinkö mielestäsi erityistä huomiota siihen, miten muut kielet eroavat rakenteellisesti suomen kielestä? Jos kyllä, miten?

21. Onko sinulla vielä jotain, mitä haluaisit kertoa tai kommentoida?

Příloha č. 3b:
Otázky pro rozhovor s Veijo Kruthem
(česká verze)

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav translatologie

Dotazník k diplomové práci
Vývoj tlumočení ve Finsku
Na příkladu konferenčního tlumočení v institucích Evropské unie

Ivona Mendelová
Tlumočení: čeština – němčina
Finská filologie
Vedoucí: PhDr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

Cílem této diplomové práce je nastínit vývoj finského konferenčního tlumočení a jeho současnou situaci jak ve Finsku, tak v Evropské unii. Především se v práci chci pokusit zachytit změny v oblasti tlumočení, ke kterým ve Finsku došlo v roce 1995, kdy země vstoupila do Evropské unie. Tato práce se zakládá na následujících výzkumných otázkách:

- Vstup Finska do Evropské unie přinesl na pole finského tlumočení změny, protože chyběli tlumočníci, kteří by dostatečně dobře ovládali finštinu.
  - Proto se výuka tlumočníků, a zejména konferenčních, ve Finsku zintenzivnila.
- V dnešním globálním světě, v němž se mluví téměř výlučně anglicky také v evropských institucích, nedostatek tlumočníků již není tak patrný. Důsledkem toho se konferenční tlumočení ve Finsku již nevyučuje na univerzitní úrovni (v rámci modulu EMCI).

Práce je teoretická a deskriptivní. Ráda bych zjistila, jak se konferenční tlumočení ve Finsku vyučovalo na univerzitní úrovni, jaká je a byla situace v institucích Evropské unie a jak v nich práce finských tlumočníků vypadá dnes.

Otázky jsou formulovány tak, aby byly pokud možno co nejvolnější. Jedná se tedy o polostrukturovaný rozhovor.
Děkuji! 😊

Obecné otázky

1. Jaká je Vaše jazyková kombinace?
2. Jak dlouho pracujete v institucích Evropské unie?
3. Ve kterých institucích EU jste působil?
4. Proč jste se rozhodl pro dráhu konferenčního tlumočníka?
5. Proč jste chtěl pracovat jako tlumočník v EU nebo proč jste se pro toto povolání rozhodl?

Vývoj finského tlumočení v EU

6. Působil jste již jako tlumočník, když Finsko vstoupilo do Evropské unie? Byl jste u procesu změn?
7. Všiml jste si změn na tlumočnickém trhu a ve výuce tlumočení po vstupu do EU? Pokud ano, jakých?
8. Jaká je situace v institucích nyní, co se počtu tlumočníků týče? Kolik tlumočníků je ve finské kabině evropské komise a jinde? Je dostatek tlumočníků z a do finštiny?
9. Má někdo z tlumočníků z jiných kabin v kombinaci finštinu? Je možnost spolupráce s takovými kolegy?
10. Kolik zakázek (přibližně) dostávají finští freelanceři od Evropské komise?
11. Máte pocit, že tlumočení do finštiny je ještě potřeba? Poslouchají europoslanci tlumočení?
12. Jak Vy osobně vidíte budoucnost finských tlumočníků v EU?

Vaše práce v EU

13. Jaké jsou Vaše úkoly jako vedoucího finské kabiny?
14. Z jakých jazyků tlumočíte do finštiny nejčastěji?
15. Jaké jazyky a kombinace se vyžadují od finských tlumočníků, kteří chtějí pracovat pro evropské instituce?
16. Jaké jazyky jsou „plusem“?
17. Pokud máte relay, jak často tlumočíte z finštiny a do kterých jazyků nejčastěji?

Vzdělání a kvalifikace

18. Jaké vzdělání jste absolvoval?
19. Jak se tlumočení vyučovalo tam, kde jste studoval? (jazyky, výběr kurzů a seminářů, simultánní tlumočení versus konsekutivní, konferenční, soudní, komunitní tlumočení, jiná praktická cvičení…)
20. Byla dle Vašeho názoru ve výuce zvláštní pozornost věnována syntaktickým odlišnostem finštiny od jiných jazyků EU? Pokud ano, jak?

21. Chtěl byste ještě něco dodat nebo okomentovat?

Příloha č. 4a:
Transkript rozhovoru: Veijo Kruth, 12. 3. 2020
(finská verze)

V: Hei!
I: Moi. Voitko nähdä minut?
V: Joo.
I: Kiitos, että suostuit tekemään tämän haastattelun.
V: Joo.
I: Haittaisiko, jos nauhoittaisin sen? Koska minun täytyy sitten kirjoittaa koko haastattelun.
V: Ei, ilman muuta.
I: En tiedä, paljonko aikaa meillä nyt on, koska varmaan sulla nyt on tiukka ohjelma tänään.
V: Ei, täällä on nyt aika hiljaista tän koronan takia.
I: Okei, joo, ymmärrän täysin. Joo, siis, mä lähetin ne kysymykset jo etukäteen, mutta ne ovat suurin piirtein samankaltaisia kuten siinä kyselylomakkeessa, eli nyt vähän harmittaa. Koska mä en tiennyt, että olet jo tehnyt sen.
V: Joo.
I: Joo, koska se kysely, siellä ei oo mitään nimiä, mä en tiedä, että sinä olet tehnyt sen, eli... sen takia.
V: Joo.
I: Mä kävisin siis ne kysymykset läpi ja sitten, jos jotain tulisi vielä, jotain mielenkiintoista, jotain uutta muuta, voidaan puhua myös siitä.
V: Joo.
I: Okei, mutta ihan alussa haluaisin kuulla vähän sinusta. Koska ne ensimmäiset kysymykset ovat yleisiä ja myös henkilökohtaisia, sanoisin.
V: Joo.
I: Ehkä aloittaisin sillä kysymyksellä, miksi halusit olla tulkki. Tai halusitko olla tulkki?
V: Juu, juu, ehdottomasti. Mutta miksi? Hmm, vaikea sanoa. Se tuntui kiinnostavalta, se oli varmaan se. Mulla oli alussa semmonen duaaliura, niinkuin, mä olin toisaalta yliopiston opettaja ja toisaalta sitten *GNS/RNS-kääntäjä* ja tulkki. Olin germaanisen filologian assistentti ja lehtori, saksan kielen kääntämisen ja tulkkauksen lehtori ja osastopäällikkö ja Helsingin yliopiston kielten täydennyskoulutuksen suunnittelija. Ja sitten veri veti enemmän, niinkuin, kuitenkin siihen tulkkaukseen, nimenomaan tulkkaukseen. Ehkä kääntäjä ei, mutta tulkkaaminen kuulosti minusta mielenkiintoiselta.
I: Hmm. Ja halusitko ihan alussa olla konferenssitulkki vai tuliko se sitten myöhemmin?
V: Se tuli myöhemmin.
I: Okei. Oliko Euroopan unioni sinun ensimmäinen työpaikka vai työskentelitko myös muualla, muissa kansainvälisissä organisaatioissa tai jotain semmosta?
V: Mä olin sitä ennen sitten freelanceri. Ja yliopistossa siis vakiintuneissa töissä, mutta freelanceri.
I: Mutta nyt olet Unionin vakituinen työntekijä, eikö vaan?
V: Mä oon virkamies, joo.
I: Joo, joo. Ja nyt toimit päätulkkina, eikö vaan?
V: Joo.
I: Joo. No, miten kauan?

V: Mitä, siis virkamiehenä vai päällikkönä?
I: Siis... Ehkä ylipäätään miten kauan olet työskentelyt siellä, niinkui ylipäätään Euroopan unionissa ja ehkä niin, miten kauan olet päätulkki.
V: Vuodesta ’95, Suomen jäsenyydestä alusta alkaen, ja päätulkkina nyt öbaut kaksikymmentä vuotta.
I: Ehkä vähän uutta?
V: Ei ihan uutta, ei.
I: Siis joo, kaks kyt. Se on totta.
V: Vuonna 2000. Ei, 2001. Ensi vuonna on kakskyt vuotta. Niin se menee.
I: Eli sä olet ollut alusta lähtien siellä, eikö vaan?
V: Joo.
I: No, sen takia olet hyvä henkilö tähän keskusteluun ja haastatteluun, koska mulla oli semmoset kysymykset, niin kuin millaisia muutoksia on tullut ja niin edelleen. Se kyllä sopii.
V: Aivan.
I: Oletko työskentelyt vain Komissiossa vai muissakin instituutioissa?
V: Mehän tehdään pääasiallisesti Ministerineuvoston tulkkaukset. Siis meidän koko tulkkauksen pääosasto ja erityisesti pienemmät kopit, kuten suomen koppi, tekee melkein yksinomaan tota Ministerineuvostoa, pikkasen komiteoita, meill on alueiden komitea ja talous- ja sosiaalikomitea, ja myös pikkasen Komissiota, ja sitten ihan satunnaisesti joitakin muita, kuten EAY:tä eli Euroopan ammattiyhdistysliikettä ja tämmöstä, EUROPOL:ia, jotain tämmösta satunnaisesti, mutta... Pääasiaisesti Ministerineuvostoa ja melkein yksinomaan simultaania.
I: Nyt ehkä voisin kysyä vähän toisesta alasta, koska nyt tuli mieleen, että mulla on myös kysymys, paljonko työnantoja suomalaiset freelancetulkit saavat Euroopan komissiossa. Ja kun nyt sanot, että eniten työtä saatte Ministerineuvostosta, onko se myös totta freelancetulkkien tapauksessa?
V: Kyllä.
I: Kiitos. Joo, nyt kun puhuttiin siitä, että olet toiminut tulkkina lähes kolme kymmentä vuotta, eikö vaan?
V: Joo, enemmänkin ehkä. Nelkyt vuotta.
I: Joo, anteeks. Minua kiinnostaisi, oletko huomannut muutoksia tulkkausmarkkinoilla, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin, ehkä tulkkien koulutuksessa. Ja jos näin on, niin minkälaisia muutoksia. Voi olla myös muutokset, jotka tapahtuvat sitten Unionissa esimerkiksi.
V: No, mähän Suomen markkinoista en enää tiedä, mut mä kuulen satunnaisesti jotain. Mulla on semmonen käsitys – mut tää on vaan semmonen epämääräinen käsitys, tätä pitäis kysyä muila ihmisiltä. Kun mulla on pääkielenä saksa.
I: Okei, mullakin on pääkielenä saksa.
V: Hyvä. Niin, tota, oon kuullut, että saksan toimeksiannot ois vähentynyt jossain määrin Suomessa, koska on sijoitettu englantiin. Kaikkien paras työllisyystilanne tän mukaan olis – tämä koski myös meitä – suomalaisilla tulkeilla, joilla on retouri englantiin.
I: Joo. Mä sanoisin, että se on sama myöskin Tšekissä. Sama juttu.
V: Miks sää muuten osaat niin hyvin suomea?
I: No, mä oon opiskellut suomea, nyt jo seitsemän vuotta ehkä, joo. Yliopiston tasolla.
V: Sillä tavalla, vaan opiskelun kautta olet oppinut niin hyvin?
I: No, meillä oli hyvät opettajat ja mä olen käynyt Suomessa ehkä, en tiedä, kahdeksan kertaa, eli...
V: Joo. Onneksi olkoon. Erittäin hyvää jälkeä.

I: Kiitos. No joo, mutta en pystyisi tulkkaamaan. Siis simultaanisti.
V: Siis suomesta.
I: No, mä olin viime vuonna Brysselissä, koska se oli semmonen retki, Euroopan komission järjestämä retki meille opiskelijoille. Ja meillä oli pari tulkkaustuntia, niin kuin oltiin siinä kopissa ja juuri silloin puhui joku suomeksi. Mä yritin siis tulkata, mutta se ei mennyt niin hyvin.
V: No joo, mut hei, ei tommosesta ..., sehän vaatii pitkällistä harjottelua, ei tommosesta voi aina johtopäätöksiä tehdä. Nyt tuli mieleen, että tunnet tämmösen kollegan kun Sabina Širokovská? Tšekkiläinen tulkki, joka on nykyään katsottu olla hallinnossa, pääjohtajan sihteerinä. Tunnetsä hänet?
I: En tiedä, varmaan en.
V: Hänellä on loistava suomi, siis mun mielestä paljon parempi kuin monilla, jotka tulkkaa suomesta, mut... hän puhuu paljon paremmin, koska hän on suomalaisen kanssa naimisissa. Hänkin kainostelee, että enhän minä osaa... Mut sä ehkä teet vääriä johtopäätöksiä. Kun se kerran ei oo onnistunut, mun mielestä on ihan luonnollista, ettei se onnistu tolla tavalla. Joo, mut nyt takaisin sun kysymyksiin.
I: Minua nyt kiinnostaisi, hän toimii siis sihteerinä, mutta ei tulkkina?
V: En tieä, toimiiks hän siis edelleen tulkkina. Hänellä ei oo siis virallista suomea passiivikielenä, vaikka hän mun mielestä hyvin pystyisi tulkaamaan sitä, mutta hän on varsinaisesti tulkki ja on nyt viime aikoina siirtynyt – joko kokonaan tai osittain – hallinnollisiin tehtäviin.
I: Koska mua kiinnostaisi, onko tšekkiläisiä tulkkeja, joilla on suomi kombinaatiossa. Sen takia kysyn.
V: Ei virallisesti. Mutta Sabinalla on, niin kuin sanoin, erittäin hyvä suomi.
I: Sä sanoit, että suomalaisille markkinoille on tullut muutoksia, esimerkiksi suomalaiset tulkit, joilla on saksa kombinaatiossa, eivät ehkä saada niin paljon työtä. Että englanti on nyt paremmassa asemassa.
V: Mä luulen niin, mutta vaikea sanoa. Nää on tämmösiä hyvin subjektiivisia havaintoja, koska mullekin aina sanotaan ja sanottiin silloin, kun toimin freelancerina, että ei tulkkina oo tulevaisuutta, eikä sillä koskaan tuu hankkimaan hyvin leipäänsä. Sanottiin, että saksan kanssa ei oo tulevaisuutta. Mä olin ihan täystyöllistetty tulkkina Suomessa, ja mulla on vähintään yhtä hyvä toimeentulo nykyään kuin niillä, jotka sanoi, että ei mulla oo tulevaisuutta. Nää on tommoisia hyvin subjektiivisia havaintoja, niitten kanssa kannattaa olla varovainen.
I: Joo, mutta tämä koko tutkimukseni on jonkin verran subjektiivinen. Se koko juttu pohjautuu oraalihistoriaan, eli... minusta sitä ei voi kutsua objektiiviseksi, vaikka yritettäisiin olla objektiivisia. Mä yritän sitten totta kai olla objektiivinen, mutta se ei voi olla sataprosenttisesti objektiivista.
V: Joo.
I: Sä sanoit, että englanti on tärkeä ja sama juttu Unionissa. Onko se ainoa muutos, vai tapahtuiko ehkä muita muutoksia myös, Komissiossa esimerkiksi? Tulkkauksen alalla tai suomalaisessa kopissa. Esimerkiksi jotkut asiat ovat tärkeimpiä kuten esimerkiksi kymmenen vuotta sitten. Vaaditaanko muita kieliä kuin silloin? Minua kiinnostaisi esimerkiksi, onko ruotsi tärkeä, jos ruotsi on kombinaatiossa?
V: Ei. Siis, ei SCIC:issä, ei. Sun kannattais katoa tota SCIC:in sivulta. Ne kielet, jotka vaaditaan siheen, että pääsee kandidaattitestiin. Ja siellä nimenomaan ruotsi on suljettu pois.
I: Okei.
V: Se on ainoa kieli suomen osalta, joka on suljettu pois. Et sitä ei lasketa C-kieleks.
I: Miksi? Koska se on toinen virallinen kieli Suomessa vai miksi?
V: Ei, koska meillä on sitä niin paljon.

I: Joo, se on luonnollista.
V: Me testataan vain niitä, joita me tarvitaan. Ei me kaikkia oteta testeihin, vaan semmoisia kielikombinaatioita, joista meillä on hyötyä, koska testaaminen on kallista. Niin, me rajoitetaan se siis niihin ”real need” -periaatteisiin.
I: Mitä tarvitaan nyt, millaisia kieliä?
V: Niin kuin sanottu, passiivi suomi, eli käytännössä suomalaisia tulkkeja, joilla on retouri, kaikkiin niihin viiteen retourikieleen, mutta ennen kaikkea englanti.
I: Joo. Periaatteessa sama kuin Tšekin tapauksessa. Niin kuin meille sanottiin Brysselissä viime vuonna, että ilman englantia ei edes kannata yrittää. Kiitos tästä. Ehkä siirrytään niihin määriin. Onko nyt riittävästi tulkkeja, joilla on suomi kombinaatiossa, vai yritetäänkö vieläkin löytää uusia? Meille sanottiin esimerkiksi tšekin kielen tapauksessa, että nyt on aika paljon tšekin kielen tulkkeja Unionissa, mutta ehkä kolmen, neljän vuoden päästä tarvitaan taas.
V: Joo. Sun täytyis kysyä tota tšekin kopin päälliköltä, koska mä en tiedä, mikä heidän politiikkansa on. Jos sä kysyisit muuten, tarvitaanko jossain tämmöisissä kopeissa kuin suomen – anteeks, niin suomen tietysti, jos on retouria –, ja sitten ennen kaikkea ranskan, englannin, saksan ja espanjan kopeissa ja mahdollisesti myös italian tai portugalin, niin tota ihmisiä, joilla on suomi kielikombinaatiossa, vastaisin eri tavalla, kuin jos kysyisit, esimerkiksi tarvitaanko latvian kopissa suomea. Relaykielet.
I: Joo, ne isot kielet. Ymmärrän, ymmärrän. Sekin on minusta ymmärrettävää ja loogista. Esimerkiksi minä olen slovakialainen, mä en ole tšekkiläinen, mutta puhun tšekkiä. Slovakia ja tšekki, ne ovat molemmat aika pienet kielet. Ja sitten jos mulla olisi suomi kombinaatiossa, se ehkä ei helpottaisi tilannetta, koska ne kaikki kielet ovat aivan pieniä.
V: Kysy sitä Hankalta, Tšekin kopin päälliköltä.
I: Mutta sä sanoit, että kaikki ne kielet, jotka vaaditaan, ne voidaan löytää sivustolta, netistä, eikö vaan?
V: Joo.
I: Nyt kysyisin ehkä siitä, tuntuuko siltä, että tulkkausta Euroopan unionissa vielä tarvitaan? Koska mä puhuin viime viikolla Anna-Riitta Vuorikosken kanssa, ehkä tunnet hänet.
V: Joo, tunnen.
I: Meillä oli myös haastattelu ja hän sanoi, että joskus tuntuu siltä, että tulkkausta suomeen ei enää tarvita, kun kaikki puhuu englantia. Tuntuuko myös mielestäsi siltä? Tarvitaanko edes tulkkeja?
V: Ehdottomasti. Esimerkiksi parlamentin kokouksia ei pystyisi kuvittelemaan ilman sitä, koska usein osaa puhua englantia, mutta silti kuuntelee tulkkausta, koska se on liian vaikeaa. Siellä tarvittaisiin supistetussa kielivalikoimassa tulkkausta myös pienempiin kieliin, mutta erilaisista poliittisista syistä ei oo koppeja, eli sitten tulkataan vaan isoihin kieliin.
I: Okei. Nyt siirtyisin niihin määriin, onko siis riittävästi tulkkeja Komissiossa?
V: Joo. Me tulkitaan yhä suurin piirtein samaa määrä, ehkä edes enemmän. Kysyntää on ollut, varsinkin silloin, kun Perussuomalaiset nousi valtaan, kysyntä lisääntyi ja on pysynyt samalla. Meillä sitten yksinkertaisesti virkamiesten määriä, ainakin tulkkaavien virkamiesten määriä on pienentynyt erinäisistä syistä, eikä uusia o otettu, ja näin ollen freelancerin osuus on kasvanut. Ja tää on johtanut tähän. Esimerkiksi vuonna 2017 me yhteensä tulkattiin 3786 päivää ja freelancerit niistä 847. Ja 2019 – hiljainen vuosi – 3633 ja freelancerit tästä 1113.
I: Mä näen, että sinulla on taulukkoja, kun osaat sanoa kaikki ne numerot niin hyvin.
V: Joo, mä voisin lähettää sen sulle.

I: Joo, se vois olla hyvä, koska numerot suomeksi ovat aivan hankalia minulle.
V: Kun tää on valmis, sitten voin lähettää sen sulle. Tää valmistuu lähiaikoina.
I: Okei. Toinen kysymys olisi, miten sinä itse henkilökohtaisesti näet suomen kielen ja suomalaisten tulkkien tulevaisuuden EU:ssa, mutta minusta se on jo selvä, eikö vaan? Et et epäile, että tulkkausta suomeen tai suomesta ei enää tarvittaisi.
V: Siis, sä luulet, et niin tulee käymään?
I: Se oli semmonen oletus ihan alussa, mutta tietysti haluan kuulla sinulta, koska sinä olet siellä, mä en ole siellä.
V: Joo, niin... Niin kuin sanottu, koko urani ajan mulle on kerrottu, että tulkkeja tulevaisuudessa ei enää tarvita, et se on jotenkin ala, jolle ei ole tulevaisuutta. Sitten täällä EU:ssa on sanottu ja jotkut suomalaiset tulkit... tai sanotaan näin: Suomalaiset tulkit mielellään pelottelee itseään sillä, että tää loppuu. Mutta en mä oo sitä nähnyt tapahtuvan. Niin kuin sanottu, tää on mun neljänkymmenenvuoden kokemus. En tiedä. Tulkeilla on semmonen vahva taipumus, kuten sanotaan englanniksi: They like to frighten themselves.
I: Mutta sinä itse et ole sitä mieltä, että näin voisi tapahtua.
V: Mä suhtaudun tähän avoimesti. Toistaiseksi ei oo mitään lopetusaikeita ollut olemassa. Suomen kopissa on vähän liikaa virkamiehiä. Se pitää paikkansa. Koska alussa SCIC:in koko niin sanottu tulkkausoutput – niin kun me sanotaan slangilla – oli suurempi ja se rekrytointiin sen olettamuksen pohjalta, että se pysyy sillä tasolla. Ja näin on. Meillä on vähän liikaa virkamiehiä ja tää trendi, että virkamiesten työ vähenee, freelancerin työ lisääntyy on ihan tervetullut hallinnan näkökulmasta. Mutta toisaalta sitä, että tulkkausta ei olis, sitä mä en voi vahvistaa.
I: Kiitos tästä. Se kuulostaa hyvältä, myöskin meille muille, kun sitä sanotaan itse asiassa koko ajan, että kymmenen vuoden päästä meillä ei ole mitään työnantajaa tai näin.
V: Joo. Kai markkinat on muuttunut, mutta tota... just niin tämmöset nichet, tämmöset markkinaraot. Tulkkausmarkkinoilla on aina ollut semmonen ilmiö, että on tarvittu isoja kieliä, mut myös tämmönen niche on ollut hyvä, niin kuin minä itselleni. Jos keskittyy kapea-alaisesti johonkin ja on hyvä siinä ja kunnianhimoinen, niin kyllä silläkin on pärjännyt. Mutta, niin kuin sanottu, tää on vaan mun kokemukseni ja näkemykseni, mutta mä oon kuullut paljon tätä, että on olemassa kaks nää trendiä: joko isot kielet, konferenssikielet, maailmankielet tai sitten joku niche ja sen hyvin.
I: Sulla itsellä on siis saksa, englanti, suomi ja varmaan muitakin.
V: Joo. Siis suomen kopissa mä teen saksaa ja retouria saksaan, ranskaa, englantia, ruotsia ja hollantia. Mä on nyt työstänyt myös kreikkaa, mut se ei oo mun virallinen työkieleni. Ja sitten saksan kopissa mä teen suomea, englantia ja ruotsia, ne on mun viralliset kielet siellä.
I: Oletko siis kaksikielinen?
V: Joo.
I: Koska sukunimesi ei kuulosta hyvin suomalaiselta.
V: Mut se on suomenruotsalainen.
I: Onko? Okei.
V: Mun isäni on ruotsinkielinen, mut puhuttiin kotona aina suomea.
I: Voisitko ehkä vielä kertoa siitä, mitä teet päätulkkina? Millaisia tehtäviä sinulla on?
V: Mä teen yhtäältä samaa työtä kuin muut tulkit kopissa ja sen lisäksi mulla on hallinnollista työtä. Ehkä kaks päivää viikossa koppia, tai kaks ja puol, riippuen tilanteesta, ja sitten loput hallintoa.
I: Mutta sinä siis tulkkaat niin kuin muutkin.

V: Joo.
I: Minua kiinnostaisi ehkä vielä, mihin kieliin sitten eniten? Varmaan sitten saksaan.
V: Joo, se on mun virallinen retourkieli.
I: Mä kysyisin vielä vähän koulutuksestasi. Missä opiskelit? Kun Turun yliopistossa oli tämä konferenssitulkkien ohjelma, se tuli varmaan sitten myöhemmin.
V: Joo, ei sitä ollut silloin, kun mä opiskelin, ei. Mä oon kirjoittanut ylioppilaaks Saksassa ja sitten mä oon opiskellu mun tutkintoni Jyväskylän yliopistossa. Pääaineeni oli germaaninen filologia. Sivuaineissa mulla on arvosanoja filosofiassa, englantilaisessa filologiassa, kielitieteessä, kasvatustieteessä ja etnologiassa. Mulla on aika laaja tutkinto, mutta mä opiskelin kieliä. Saksa oli mun pääaineeni, joo.
I: Ja sitten ne muut kielet, ne tuli myöhemmin, kun olit jo Unionissa?
V: Joo. No, kyl mä oon opiskellut kans englantia. Esimerkiksi yliopistolla, mull on aina ollu aika vahva englanti. Se oli siitä alusta alkaen mukana ja ne muut kielet tuli sitten täällä, kyllä.
I: Joo. Oletko käynyt siellä Turun yliopistossa, kun se ohjelma oli vielä käytössä?
V: Useinkin. Mä kävin aina pääsytesteissä ja lopputesteissä. Ja sitten mun kollegat kävi siellä antamassa niin sanottua assistance pédagogiqueiä.
I: Toimitko myös opettajana siellä?
V: En. Mun kollegani kävi siellä, joo, siis suomen kopin kollegat.
I: Mä yritän saada vastauksia erääseen kysymykseen, koska mä luin vähän tästä ohjelmasta ja mä luin, että sitten rahaa ei enää riittänyt ja sen takia se lopetettiin. Tiedätkö vähän siitä? Oliko se ainoa syy vai etkö tiedä?
V: Joo, tiedän. Mä tiedän suurin piirtein kaiken, mitä voi tietää, koska mä olin siinä erittäin aktiivisesti mukana. Joo, yksinkertaisesti Suomen viranomaisilla ei ollut siinä vaiheessa tarpeeksi halua ja sillä tavalla ei ollut tarvettakaan enää, koska silloin oli tietyssä vaiheessa koulutettu tarpeeks tulkkeja, mut nyt se pitäis taas käynnistyä ja se on ollut vähän hankalaa. Siis se, että se lopetettiin ja tavallaan se, että se oli hoitanut tehtävänsä, mutta sen pitäis nyt käynnistyä taas uudestaan, koska sit pidemmällä aikavälillä loppuu tulkit muuten.
I: Pitäiskö se olla taas Turun yliopistossa vai jossain muualla?
V: Jossain Suomessa. En mä ota siihen kantaa ottaa, se on Suomen viranomaisten kysymys.
I: Tämä on uusi tieto minulle, koska mä olen lukenut vähän siitä, mutta se artikkeli on jo vähän vanhentunut. Ei se oo niin vanha, mutta se julkaistiin ehkä 2006, eli se on jo aika...
V: ...vanha.
I: Joo. Eli sen takia yritän saada ehkä uudempia tietoja. Siis se ei ole vielä selvä, missä kaupungissa.
V: Joo. Yritetään, mut ei sekään ole vielä selvä, että se käynnistyy, mutta yritetään tällä hetkellä ja instituutiot on aktiivisia tässä suhteessa. Meidän mielestä se pitäis käynnistää taas.
I: Okei. Koska taas tuntuu vähän siltä, että tulkkausta ei enää opeteta Suomessa niin aktiivisesti. Esimerkiksi Vaasan yliopistossa ei enää opeteta eikä sitten... Muistaakseni mulle sanottiin, että Turun yliopistossakaan se ei ole niin aktiivista enää.
V: Siitä mä en tiedä.
I: Vain sen verran, että... Mä puhuin myös opiskelijoiden kanssa ja viime vuonna olin Tampereella, Tampereen yliopistossa ja siellä puhuin myöskin erään opettajan

kanssa ja hän itse sanoi, että Tampereen yliopistossa on ehkä nyt semmonen paras tilanne, että siellä keskitytään aika paljon vielä tulkkaukseen, mutta ei ehkä välttämättä muualla. Mutta tämä on ehdottomasti hyvä tietää, että sitä yritetään taas käynnistää, koska sitten minun koko tutkimus, tai tämä koko oletus, että ehkä ei enää tarvita niin paljon, kun tämä ohjelma ei enää toimi ja, niin kuin sanoin, ei kaikkialla yliopistossa voi opiskella ja niin pois päin, mutta kun sanot, että yritetään taas käynnistää tätä, se tarkoittaa, että tämä koko oletus on väärin. Mutta se on hyvä tietää.
V: Joo. Siitä koulutuksesta voit kysyä multa mitä tahansa. Mä luulen, et mä tiedän kaikki vastaukset!
I: Okei, hyvä, hyvä! Koska mä kysyin viime viikolla Anna-Riitalta, mutta hän ei tiennyt niin paljon. Hän sanoi: ”Joo, mä olin mukana, mutta...”
V: Joo, ei hän tiedä sitä mitään.
I: Onko se nyt ollut jo pitkä prosessi? Puhutteko nyt esimerkiksi Ministeriön kanssa?
V: Me toimitaan täällä ennen kaikkea pysyvän edustuston kautta ja sitten ministeriöiden kanssa puhutaan. Ja pysyvä edustusto on nyt antanut meidän täyden tuen, mutta ei se tarkoita sitä, että se heti etenisi.
I: Olisitko sitten sinä mukana, olisitko esimerkiksi opettaja?
V: Katotaan nyt, en mä tiedä. Mä oon jäämässä ensi vuonna eläkkeelle, sekin vaikuttaa siihen.
I: Tiedätkö, olisiko edes kiinnostusta Suomessa siihen, olisiko ihmisiä?
V: No, sen aika sitten näyttää. Kyllä mä luulen, että sitten jotain kiinnostusta on. Joo, kyllä. Ja sen täytyis olla semmonen koulutus, jossa on mukana muista kopeista ihmisiä. Sitä me ei haeta, että se olisi vain suomen kopin koulutus, vaan myös passiivisuomalaisten koulutusta.
I: Toimisiko se sitten samalla tavalla kuin se, sanoisin, vanha ohjelma Turussa vai olisiko se esimerkiksi pedagogisesta näkökulmasta vähän erilaista?
V: En mä osaa sanoa, minkälaista ohjelma se olis, jos se sitten olis. Mutta konsepti on ihan toimiva sille.
I: Olisiko se sitten osa tätä *European Masters in Conference Interpreting* -ohjelmaa?
V: Joo.
I: Okei. Meillä on nyt sama Prahassa, Kaarlen yliopistossa. Minä opiskelen Kaarlen yliopistossa. Meillä on nyt juuri tänä vuonna tämä ohjelma. Mä olen mukana ja senkin takia koko maisterityö, pro gradu keskittyy tähän juttuun.
V: Voitaisko nyt hiljalleen lopettaa ja jatkaa vaikka ensi viikolla? Jos sulla on kysyttävää.
I: Minusta nyt olemme puhuneet jo kaikesta. Jos vielä sitten tulee mieleen juuri tästä konferenssitulkkien ohjelmasta, voin vain laittaa viestin sinulle. Ehkä ei sitten tarvittaisi taas sopia aikaa puhumiseen.
V: Joo.
I: Ehdottomasti sanoisin, että tulee vielä kysymyksiä, mutta niitä voi tehdä myös sähköpostitse. Jos sinulle tulee vielä jotain mieleen tai haluaisit sanoa vielä jotain, voit vain kirjoittaa minulle. Mä olen kiitollinen, että suostuit puhumaan minun kanssani ja et sulla oli aikaa ja et annoit niin paljon aikaa ja niin paljon tietoja ja apua minulle. En halua sitten ottaa enempää siitä.
V: Niin kuin sanottu, nyt on poikkeuksellisen rauhallista, eli hyvää aikaa tämmösiin...
I: Joo. Mä olen tänään koko päivän kotona, ja huomennakin, kun meillä ei ole opetusta enää ja me ollaan kaikki kotona.

V: Okei, selvä! Oli hauska jutella. Palataan asiaan.
I: Kiitos tästä.
V: Kiitos sulle.
I: Ja mukavaa päivän jatkoa vielä.
V: Joo. Hei hei!
I: Moi moi!

Příloha č. 4b:
Rozhovor: Veijo Kruth, 12. 3. 2020
(česká verze)

V: Ahoj!
I: Dobrý den. Vidíte mě?
V: Jo.
I: Děkuji, že jste souhlasil s rozhovorem.
V: Ano.
I: Vadilo by vám, kdybych si ho nahrála? Musím ho pak celý přepsat.
V: Ne, vůbec.
I: Nevím, kolik máme času, dneska máte pravděpodobně nabitý program.
V: Ne, tady je teď docela klid kvůli koroně.
I: Jasně, rozumím. No, ty otázky jsem vám poslala už předem, ale jsou víceméně stejné jako ty v dotaznících, takže mě to teď trochu mrzí, protože jsem nevěděla, že jste dotazník už vyplnil.
V: Ano.
I: Jo, protože v dotazníku není jméno, takže jsem nevěděla, že jste ho už udělal, takže… proto.
V: Ano.
I: Takže bych prošla otázky a kdyby Vás k tomu něco napadlo, něco zajímavého, něco jiného a nového, můžeme si pohovořit také o tom.
V: Ano.
I: Možná bych začala otázkou, proč jste se chtěl stát tlumočníkem. Chtěl jste vůbec být tlumočník?
V: Jo, jo, rozhodně. Ale proč? Hmm, těžko říct. Zdálo se mi to zajímavé, to byl určitě důvod. Měl jsem takovou dvojitou kariéru, učil jsem na univerzitě a taky jsem překládal a tlumočil. Byl jsem asistent na německé filologii a lektor, učil jsem překlad a tlumočení z němčiny, taky jsem byl vedoucí oddělení a na Helsinské univerzitě jsem pracoval na plánování doplňkového vzdělání. A pak mě to víc táhlo k tomu tlumočení, jenom k tlumočení. Asi ne překladatel, ale tlumočník, to znělo zajímavě.
I: A chtěl jste být hned od začátku konferenční tlumočník, nebo to přišlo později?
V: To přišlo později.
I: Oukej. Byla Evropská unie Vaším prvním pracovištěm, nebo jste předtím pracoval i jinde, v jiných mezinárodních organizacích a podobně?
V: Tehdy jsem byl na volné noze. A na univerzitě jsem měl stálou pozici, ale tlumočil jsem jako freelancer.
I: Ale teď jste stálým zaměstnancem Unie, že?
V: Teď jsem úředník, ano.
I: Jo, jo. A teď jste vedoucí kabiny, že?
V: Ano.
I: Jo. Jak dlouho?
V: Co přesně, úředník nebo vedoucí?
I: No… Tak celkově, jak dlouho pracujete jako tlumočník v Evropské unii a možná i to, jak dlouho jste vedoucí.
V: Od roku ’95, od vstupu Finska, a jako vedoucí teď asi přibližně dvacet let.
I: Možná je to pro Vás trochu nové?
V: Ani ne.
I: Aha, dvacet. To je pravda.

V: Od roku 2000. Ne, 2001. Příští rok to bude dvacet let. Ano, tak to je.
I: Takže jste u toho byl od začátku, že ano?
V: Jo.
I: Proto jste dobrý respondent pro tento rozhovor, protože jsem se chtěla ptát zrovna na to, jaké změny se od té doby udály a tak. Takže se to hodí.
V: Přesně tak.
I: Pracoval jste jen v Komisi nebo i v jiných institucích?
V: My děláme hlavně tlumočení pro Radu ministrů. Takže celé naše ředitelství, a hlavně menší kabiny, jako je ta finská, dělá skoro výlučně pro Radu, trochu výbory, máme Výbor regionů a Hospodářský a sociální výbor, trochu pro Komisi, a pak docela náhodně i něco jiného, třeba ETUC čili Evropskou konfederaci odborových svazů a podobně, EUROPOL, něco takového občas, ale… Hlavně pro Radu a skoro výlučně simultánku.
I: Teď bych se zeptala z jiné oblasti, protože mě teď napadlo, že jsem měla také otázku ohledně toho, kolik práce finští freelanceři dostávají od Evropské komise. A když teď říkáte, že nejvíc práce máte z Rady ministrů, platí to i pro freelancery?
V: Ano.
I: Děkuju. Jo, říkal jste, že působíte jako tlumočník už skoro třicet let, že?
V: Jo, i víc. Čtyřicet.
I: Ano, promiňte. Zajímalo by mě, jestli jste si všiml změn na tlumočnickém trhu, když se Finsko stalo členem Evropské unie, možná i ve vzdělávání tlumočníků. A pokud ano, jaké změny to byly. Můžou to být taky změny, které se udály pak třeba konkrétně v Unii.
V: No, o finském trhu už toho moc nevím, ale někdy něco zaslechnu. Chápu to tak, že – ale tohle je jenom takový nejasný dojem, na tohle by ses měla zeptat někoho jiného. Když já mám jako hlavní jazyk němčinu.
I: Super, já taky.
V: Fajn. No, slyšel jsem, že zakázek s němčinou je ve Finsku do jisté míry méně, protože jsme přesedlali na angličtinu. Takže nejlepší příležitosti by měli mít – a tohle se týká i nás – finští tlumočníci s retourem do angličtiny.
I: Jo. Řekla bych, že situace je stejná i v Česku. To samé.
V: Mimochodem, jak to, že mluvíš tak dobře finsky?
I: No, studuju finštinu, teď už asi sedm let, jo. Na univerzitě.
V: Jen tam, jen v rámci studia ses naučila tak dobře?
I: Měli jsme dobré vyučující a taky jsem byla ve Finsku, nevím, možná i osmkrát, takže…
V: Jo. Gratuluju. Jde ti fakt dobře.
I: Děkuju. No jo, ale nemohla bych tlumočit. Simultánně ne.
V: Jakože z finštiny.
I: Ano, minulý rok jsme byli v Bruselu, měli jsme exkurzi, organizovala to Evropská komise pro nás studenty. Měli jsme několik hodin tlumočení, že jsme byli v těch kabinách a tehdy tam zrovna někdo mluvil finsky. Tak jsem zkusila tlumočit, ale tak dobře to nešlo.
V: No jo, ale tak z tohohle ..., to si přece vyžaduje dlouhý trénink, z toho nemůžeš dělat závěry. Teď mě napadlo, říká ti něco jméno kolegyně, Sabina Širokovská? Česká tlumočnice, teď je ve vedení, zástupkyně vedoucí. Znáš ji?
I: Nevím, spíš ne.
V: Má skvělou finštinu, já si tedy myslím, že lepší než mnozí, co z finštiny tlumočí, ale… ona mluví mnohem líp, protože je provdaná za Fina. Ona si taky nevěří, říká, že neumí… Ale možná děláš nesprávné závěry. Když se to jednou nepovedlo, to je podle mě úplně normální, že se to takhle nepovede. Jo, ale zpátky k tvým otázkám.

I: Zajímalo by mě, ona je teda ve vedení, ale netlumočí?
V: Nevím, jestli ještě pořád tlumočí. Oficiálně má finštinu jako céčko, i když podle mě by klidně mohla tlumočit i do finštiny, ale je skutečně tlumočnice a poslední dobou se věnuje spíš – částečně nebo úplně – administrativním záležitostem.
I: Mě by totiž zajímalo, jestli jsou čeští tlumočníci, kteří mají v kombinaci finštinu. Proto se ptám.
V: Ne oficiálně. Ale Sabina má, jak jsem řekl, opravdu dobrou finštinu.
I: Řekl jste, že na finském tlumočnickém trhu se udály změny, třeba že finští tlumočníci s němčinou možná nemají tolik zakázek. Že angličtina má teď lepší postavení.
V: Myslím si, že ano, ale těžko říct. Toto jsou takové velmi subjektivní dojmy, protože i mně pořád říkají a říkali i tehdy, když jsem byl na volné noze, že tlumočníci nemají budoucnost, že si na sebe nikdy nevydělám. Říkalo se, že s němčinou nemám budoucnost. Jako tlumočník jsem byl ve Finsku plně zaměstnaný, a teď mám minimálně tak dobrý příjem jako ti, kteří říkali, že nemám budoucnost. Jsou to takové subjektivní dojmy, s tím by člověk měl být opatrný.
I: To je pravda, ale celý můj výzkum je do jisté míry subjektivní. Celý se zakládá na orální historii, takže… podle mě se nedá říct, že by byl objektivní, ani kdybychom se snažili být objektivní. Samozřejmě, já se snažím být objektivní, ale nikdy to nebude stoprocentní.
V: Ano.
I: Řekl jste, že angličtina je důležitá a že to samé platí pro Unii. Je to jediná změna, která nastala, nebo byly i jiné, třeba v Komisi? Na poli tlumočení nebo ve finské kabině. Možná jsou některé věci důležitější než třeba před deseti lety. Vyžadují se teď jiné jazyky než předtím? Třeba by mě zajímalo, jestli je důležitá švédština, když ji má někdo v kombinaci?
V: Ne. Tedy, ne ve SCICu, ne. Měla by ses podívat na stránky SCICu. Jaké jazyky se vyžadují, aby tě pozvali ke zkoušce. A tam se právě píše, že švédština se nepočítá.
I: Oukej.
V: To je jediný jazyk, který se nepočítá. Tedy mezi jazyky C.
I: Proč? Protože je to druhý úřední jazyk Finska nebo proč?
V: Ne, protože toho máme hodně.
I: Ano, to je jasné.
V: Testujeme jen ty, které potřebujeme. Ne všechny zveme na testy, jen takové kombinace, které se nám hodí, protože testy jsou drahé. Takže to omezujeme podle principu „real need“.
I: Co potřebujete teď, jaké jazyky?
V: Jak jsem říkal, pasivní finštinu, takže v praxi finské tlumočníky, co mají retour, do všech pěti jazyků retour, ale hlavně do angličtiny.
I: Jo. V podstatě stejné jako v případě češtiny. Tak jako nám řekli vloni v Bruselu, že bez angličtiny nemá smysl se ani pokoušet. Děkuju. Možná bych se přesunula k počtům. Máte teď dost tlumočníků s finštinou v kombinaci, nebo se snažíte najít nové? Nám například ve vztahu k češtině řekli, že třeba za tři, čtyři roky budou zase potřebovat.
V: Jo. To by ses měla zeptat vedoucí české kabiny, protož já nevím, jakou mají politiku. Kdyby ses zeptala, jestli v takové kabině jako ve finské – pardon, ne, a jo, ve finské, když je retour – a pak hlavně ve francouzské, anglické, německé a španělské kabině a možná i italské a portugalské, jestli potřebují lidi s finštinou, odpověděl bych jinak, než kdyby ses zeptala, jestli finštinu potřebují třeba v lotyšské kabině. Jazyky relay.

I: Ano, velké jazyky. Rozumím, rozumím. To je podle mě taky pochopitelné a logické. Já jsem například Slovenka, nejsem Češka, ale mluvím česky. Slovenština i čeština, to jsou oba malé jazyky. A kdybych pak měla v kombinaci finštinu, to by mi asi nepomohlo, protože všechny ty jazyky jsou docela malé.
V: Zeptej se na to Hanky, vedoucí české kabiny.
I: Ale vy jste řekl, že všechny ty jazyky, které se vyžadují, lze najít na stránkách, na webu, že ano?
V: Jo.
I: Teď bych se možná zeptala, jestli máte pocit, že tlumočení v Unii ještě potřebují. Minulý týden jsem se totiž bavila s Anna-Riittou Vuorikoski, možná ji znáte.
V: Ano, znám.
I: Taky jsem s ní dělala rozhovor a říkala, že někdy má pocit, jako kdyby už tlumočení do finštiny nikdo nepotřeboval, když všichni mluví anglicky. Máte i vy ten dojem? Potřebujeme ještě tlumočníky?
V: Rozhodně. Například na zasedáních Parlamentu si to bez toho nedokážou představit, protože často umí anglicky, ale i přesto poslouchají tlumočení, protože je to příliš těžké. I v omezeném režimu by tam potřebovali tlumočení do menších jazyků, ale z různých politických důvodů nejsou kabiny, takže se tlumočí jenom do velkých jazyků.
I: Dobře. Teď bych se přesunula k těm počtům. Je v Komisi dostatečný počet tlumočníků?
V: Jo. Tlumočíme více méně ve stejném rozsahu, možná dokonce i víc. Poptávka je a byla a zejména tehdy, když se k moci dostali Praví Finové, stoupla a zůstala na stejné úrovni. Z různých důvodů se u nás jednoduše počty úředníků snížily a nové jsme nenabrali, a tím pádem se zvýšil podíl freelancerů. Takže to mělo za následek toto. Například v roce 2017 jsme celkově odtlumočili 3 786 dní a z nich freelanceři 847. Rok 2019 byl klidnější, 3 633 celkem a freelanceři 1 113.
I: Vidím, že máte tabulky, když dokážete přesně říct všechna ta čísla.
V: Ano, můžu ti je poslat.
I: Ano, to by bylo fajn, protože čísla ve finštině mi dělají problém.
V: Když to bude hotové, tak ti to pošlu. V nejbližší době.
I: V pořádku. Druhá otázka by byla, jak vy osobně vidíte budoucnost finštiny a finských tlumočníků v EU, ale podle mě jste na to už odpověděl, ne? Že nemáte dojem, že byste v budoucnosti někdy nepotřebovali tlumočení do nebo z finštiny.
V: Takže ty si myslíš, že tak to bude?
I: To byl můj předpoklad hned na začátku, ale samozřejmě chci slyšet váš názor, protože vy jste tam, já tam nejsem.
V: Jo, to jo… Jak jsem říkal, celou kariéru mi říkali, že v budoucnosti nikdo tlumočníky potřebovat nebude, že to je obor, který nějak nemá budoucnost. Pak tady v EU říkali a taky někteří finští tlumočníci… nebo takhle: finští tlumočníci se rádi straší tím, že toto skončí. Ale já to tak nevidím. Jak jsem říkal, to jsou moje čtyřicetileté zkušenosti. Nevím. Tlumočníci mají často tendenci, jak se říká anglicky: „they like to frighten themselves“.
I: Ale vy si nemyslíte, že by to mohlo nastat.
V: Stavím se k tomu otevřeně. Na druhou stranu jsem nezaznamenal žádné náznaky konce. Ve finské kabině je trochu příliš úředníků. To je pravda. Protože na začátku celý takzvaný output – jak říkáme slangově – byl ve SCICu větší a nábory se dělaly na základě předpokladu, že output zůstane na stejné úrovni. A tak to je. Máme příliš mnoho úředníků a tento trend, že oni mají práce méně, a naopak freelanceři víc, je z pohledu vedení vítaný. Ale že bychom už tlumočení nepotřebovali, to nemůžu potvrdit.

I: Děkuju. To zní dobře, i pro nás ostatní, když se celou dobu říká, že za deset let už nebudeme mít zaměstnavatele a podobně.
V: Jo. Trh se snad změnil, ale… právě takovéto okrajové záležitosti, tyto díry na trhu. Na tlumočnickém trhu byl vždy patrný takový jev, že se vyžadují velké jazyky, ale i takováto okrajová věc je fajn, tak jako i v mém případě. Když se úzce na něco zaměříš a jsi v tom dobrá a usilovná, tak je jasné, že se uživíš. Ale jak jsem říkal, toto jsou jen moje zkušenosti a názory, ale o tomto jsem slyšel hodně, že existují tyto dva trendy: buď velké jazyky, konferenční jazyky, světové jazyky, nebo pak nějakou okrajovou záležitost a tu dobře.
I: Takže vy máte němčinu, angličtinu, finštinu a určitě ještě něco.
V: Jo. Ve finské kabině dělám němčinu a retour do němčiny, francouzštinu, angličtinu, švédštinu a nizozemštinu. Začal jsem také s řečtinou, ale tu nemám v oficiální kombinaci. A pak v německé kabině dělám finštinu, angličtinu a švédštinu, to jsou moje oficiální jazyky tam.
I: Jste tedy bilingvní?
V: Jo.
I: Vaše příjmení taky nezní moc finsky.
V: Je to finskošvédské jméno.
I: Opravdu? Oukej.
V: Můj otec je finský Švéd, ale doma jsme mluvili vždy finsky.
I: Mohl byste mi povyprávět, co děláte jako vedoucí kabiny? Jaké máte úkoly?
V: V podstatě dělám stejnou práci co ostatní tlumočníci v kabině, a navíc ještě administrativní záležitosti. Možná dva dny jsem v kabině, nebo dva a půl v závislosti na situaci, a zbytek je administrativa.
I: Ale tlumočíte stejně jako ostatní.
V: Jo.
I: Ještě by mě možná zajímalo, do jakých jazyků nejčastěji? Určitě do němčiny.
V: Jo, to je můj oficiální retour.
I: Ještě bych se ráda zeptala na vaše vzdělání. Kde jste studoval? Když pak v Turku otevřeli ten speciální program, to bylo už později.
V: Ano, to tehdy ještě nefungovalo, když jsem studoval, ne. Maturitu jsem si udělal v Německu a další studium jsem absolvoval na Univerzitě v Jyväskylä. Můj hlavní obor byla německá filologie. Z vedlejších oborů jsem měl kurzy filozofie, anglické filologie, lingvistiky, pedagogiky a etnologie. Měl jsem docela široký záběr, ale studoval jsem jazyky. A němčina byla můj hlavní obor, jo.
I: A ty ostatní jazyky, ty jste přidal později, když jste byl v Unii?
V: Jo. No, jasně že jsem tehdy studoval i angličtinu. Například na vysoké škole, vždycky jsem měl docela dobrou angličtinu. Tu jsem měl od začátku a ostatní jazyky jsem přidal tady, ano.
I: Jo. Byl jste na Univerzitě v Turku, když ještě fungoval ten program?
V: Dokonce několikrát. Vždy jsem byl u přijímaček a závěrečných zkoušek. A moji kolegové tam taky chodili na takzvanou pedagogickou pomoc.
I: Taky jste tam vyučoval?
V: Já ne. Jenom kolegové, jo, myslím kolegové z finské kabiny.
I: Snažím se dostat odpověď na jednu otázku, protože jsem si o tomto programu něco četla a tam psali, že už nebyly peníze, a proto výuka skončila. Nevíte o tom něco? Byl to jediný důvod, nevíte?
V: Ale ano, vím. Více méně vím všechno, co se vědět dá, protože jsem byl do toho velmi aktivně zapojený. Ano, v podstatě finské úřady v té době neprojevily dostatečný zájem, a tím pádem to ani nebylo potřeba, protože v té době už bylo dost vyškolených tlumočníků, ale teď bychom to měli opět rozběhnout a je to trochu

problematické. Takže to, že to skončilo a taky to, že to splnilo svůj účel, ale teď by program měl začít opět, protože jinak v dlouhodobém horizontu nebudeme mít tlumočníky.
I: Mělo by to být opět na Univerzitě v Turku, nebo někde jinde?
V: Někde ve Finsku. Nedokážu říct víc, to je otázka finských úřadů.
I: Toto je pro mě nová informace, protože jsem o tom cosi četla, ale ten článek je už trochu starý. No, není až tak starý, ale je asi z roku 2006, takže už dost…
V: …starý.
I: Jo. Možná i proto se snažím najít novější informace. Takže ještě není jasné v jakém městě.
V: Ano. Vynasnažíme se, ale zatím není jasné ani to, že se to rozběhne, ale momentálně se snažíme a instituce jsou v tom aktivně zapojeny. Z našeho pohledu by se to mělo rozběhnout.
I: Oukej. Protože opět mám trochu pocit, že ve Finsku se tlumočení už nevyučuje tak aktivně jako předtím. Například na Univerzitě ve Vaase už ne, ani na… Jestli se nepletu, tak mi říkali, že ani na Univerzitě v Turku už ne.
V: To nevím.
I: Já jenom tak, že… Bavila jsem se taky se studenty a minulý rok jsem byla ve Finsku, na Univerzitě v Tampere, a tam jsem mluvila s jednou vyučující a ona sama řekla, že na Univerzitě v Tampere je teď asi nejlepší situace, že se tam ještě pořád docela zaměřují na tlumočení, ale jinde už asi ne. Ale rozhodně je dobré vědět, že by se výuka měla opět rozběhnout, protože v tom případě celý můj výzkum, nebo celý tento předpoklad, že už ve Finsku asi nepotřebují tlumočení, když program skončil, a jak jsem říkala, ne na všech univerzitách se vyučuje a podobně, ale když říkáte, že se snažíte to opět rozběhnout, tak je celý tento předpoklad nesprávný. To ráda slyším.
V: Jo. Ohledně výuky se mě můžeš zeptat na cokoliv. Myslím si, že znám všechny odpovědi!
I: Oukej, výborně! Protože jsem se minulý týden ptala Anna-Riitty, ale ona o tom tolik nevěděla. Řekla: „Jo, byla jsem u toho, ale…“
V: Ano, ona o tom moc neví.
I: Je to tedy dlouhý proces? Jednáte teď například s ministerstvem?
V: Momentálně fungujeme hlavně prostřednictvím stálého zastoupení a mluvíme také s ministerstvem. A stálé zastoupení nám projevilo plnou podporu, ale to neznamená, že bychom postupovali dál.
V: Byl byste pak u toho, učil byste například?
V: Uvidíme, nevím. Příští rok půjdu do důchodu, to má na to taky vliv.
I: Víte, jestli by byl ve Finsku vůbec zájem, našli by se lidi?
V: No, to ukáže čas. Ale jasně, věřím, že by zájem byl. Ano, rozhodně. A měla by to být taková výuka, kde budou i lidi z jiných kabin. Nechceme, aby to byla výuka jen pro finskou kabinu, ale aby se vyučovala taky pasivní finština.
I: Fungovalo by to pak na stejném principu jako, když to tak můžu říct, ten starý program v Turku, nebo by to bylo například z pedagogického hlediska jiné?
V: To nedokážu říct, jaký program by to byl, kdyby byl. Ale ten koncept docela funguje.
I: Bylo by to pak součástí programu *European Masters in Conference Interpreting*?
V: Ano.
I: Oukej. My máme teď tento modul v Praze, na Univerzitě Karlově. Tam studuju. A letos máme právě tento program. Taky jsem tam, a i proto dělám celý tento výzkum, proto se v diplomce zaměřuju na tuto problematiku.

V: Mohli bychom teď pomalu skončit a pokračovat třeba příští týden? Jestli máš otázky.
I: Myslím, že už jsme mluvili o všem. Kdyby mě ještě něco napadlo právě k této výuce konferenčního tlumočení, můžu vám napsat. Asi se už nemusíme domlouvat na rozhovor.
V: Dobře.
I: Rozhodně bych řekla, že budu ještě mít otázky, ale to můžeme vyřídit i mailem. Kdyby vás ještě něco napadlo nebo byste ještě chtěl něco říct, můžete mi napsat. Jsem vám vděčná, že jste souhlasil s rozhovorem a že jste si našel čas a tolik jste mi ho věnoval a dal jste mi tolik informací a tolik pomohl. Víc vás už nechci zdržovat.
V: Jak jsem říkal, teď je výjimečná situace, takže dobrá doba na něco takového…
I: Jo. Dnes jsem celý den doma, a i zítra, když nemáme výuku a všichni jsme doma.
V: Jasně. Rád jsem tě poznal. Ještě si napíšeme.
I: Ano, děkuji.
V: Taky děkuju.
I: A přeju ještě hezký zbytek dne.
V: Jo. Ahoj!
I: Na slyšenou!

Příloha č. 5a:
E-mailová komunikace s Kati Revell-Nielsen, 10. 4.–12. 5. 2020
(finská verze)

10. 4. 2020 13:55

Hei Kati!

Sähköpostiosoitteesi sain Anna-Riitalta. Olen Kaarlen yliopiston suomen kielen ja tulkkauksen opiskelija (kombinaationa tšekki – saksa, tšekki – englanti). Haluan pyytää apua sinulta.

Kirjoitan pro gradu -tutkimusta suomen konferenssitulkkauksen historiasta ja kehityksestä. Yksi luku käsittelee myös henkilöitä, jotka ovat edustaneet Suomen tulkkausta. Haluan kirjoittaa myös sinusta, siksi haluan kysyä sinulta, vastaisitko muutamaan kysymykseeni.

Lähetän sinulle kyselylomakkeen, jossa on kysymyksiä, jotka koskevat sinua, ja myös sellaisia, jotka koskevat näkemyksiäsi Suomen tulkkauksen alasta (EU:ssakin). Olisin iloinen, jos suostuisit vastaamaan.

Kiitos etukäteen!

Hyvää pääsiäistä toivottaa

Ivona Mendelová

24. 4. 2020 12:41

Hei Ivona,

Suonet anteeksi, että vastaan nyt vasta. Anna-Riitalta olin jo kuullut, että ottaisit yhteyden, mutta kun sähköpostisi tuli, keskityin juuri intensiivisesti ihan muuhun, ja sitten unohdin sinun asiasi kokonaan. Olen pahoillani ja toivon, ettei unohdus pitkittänyt tai vaikeuttanut tutkimustasi.

Anna-Riitalta sain käsityksen, että haluaisit puhelinhaastattelun sovittuna ajankohtana, mutta s-postistasi vaikuttaa siltä, että haluat minun vastaavan kyselylomakkeeseen kirjallisesti. Vai haluatko molemmat? Minulle sopii kaikki vaihtoehdot vain. Olen kotona corona-karanteenissa, joten voimme sopia puhelinajan koska vain – tänä viikonloppuna tai maanantaina tai myöhemmin.

Jos haluat vastaukset kirjallisina, voin toimittaa ne viimeistään maanataiaamuna 27.4.

Parhain terveisin,

Kati

25. 4. 2020 11:53

Hei Kati!

Ei se mitään, olen iloinen, että olet vastannut! Anna-Riitta on jo innokkaasti auttanut minua ja ajatteli heti, että voimme tehdä haastattelun. Olen tehnyt jo kaksi haastattelua – Anna-Riitan ja Euroopan komission suomen kopin päälikkö, Veijo Kruthin kanssa. Vaikka tietysti olisi kiva puhua, minun olisi ehkä helpompaa, jos vastaisit vain kysymyksiini, koska minun täytyisi literoida haastattelu ja kääntää se.

Voisimmeko siis tehdä näin, että vastaisit kysymyskiin, ja jos tulisi niistä jotain, josta haluaisin puhua enemmän, sopisimmeko ajan haastattelun? Jos voisit tomittaa lomakkeen ensi viikolla, olisin iloinen, mutta sinun ei täydy tehdä sitä ehdottomasti maanantaihin asti.

Kiitos etukäteen!

Ystävällisin terveisin

Ivona Mendelová

12. 5. 2020 22:45

Hei Ivona,
Tässä vihdoin vastaukseni kyselyysi. Jos jotkut vastaukset ovat liian niukkoja tai eivät ole riittävän selkeitä, vastaan mielelläni lisäkysymyksiin. Pahoittelen viivästystä. Toivotan menestystä tutkimuksellesi.
Hyvää kevättä (täällä tosin sataa räntää) !
Ystävällisin terveisin,
Kati

Příloha č. 5b:
E-mailová komunikace: Kati Revell-Nielsen, 10. 4.–12. 5. 2020
(česká verze)

10. 4. 2020 13:55

Milá Kati!

Vaši e-mailovou adresu jsem dostala od Anny-Riitty. Jsem studentkou finštiny a tlumočení (kombinace čeština – němčina, čeština – angličtina) na Univerzitě Karlově. Ráda bych Vás požádala o pomoc.

Píšu diplomovou práci o historii a vývoji finského konferenčního tlumočení. Jedna kapitola také pojednává o osobnostech, které reprezentují tlumočení ve Finsku. Ráda bych psala také o Vás, proto bych se Vás ráda zeptala, jestli byste odpověděla na několik otázek.

Posílám Vám dokument, v němž jsou otázky, které se týkají Vás, a také jsou tam takové, které se týkají Vašeho pohledu na tlumočení z finštiny (i v EU). Byla bych ráda, kdybyste souhlasila.

Předem děkuji!

S přáním hezkých Velikonoc

Ivona Mendelová

24. 4. 2020 12:41

Milá Ivono,
Velice se omlouvám, že odpovídám až teď. Od Anny-Riitty jsem už slyšela, že mi napíšeš, ale když e-mail dorazil, zrovna jsem se intenzivně soustředila na něco jiné, a potom jsem na celou věc zapomněla. Mrzí mě to a doufám, že to nezdrželo nebo nezkomplikovalo Tvoji práci.

Z toho, co mi říkala Anna-Riitta, jsem nabyla dojmu, že bys chtěla domluvit čas na rozhovor po telefonu, ale z Tvé zprávy to chápu spíš tak, že bys ode mě potřebovala odpovědi písemně. Nebo chceš obojí? Mně se hodí jedna i druhá možnost. Jsem doma v karanténě kvůli koronaviru, takže se můžeme domluvit na jakýkoliv čas – tento víkend nebo v pondělí nebo i později.

Pokud bys odpovědi chtěla písemně, můžu je dodat nejpozději v pondělí 27. 4.

S přátelským pozdravem

Kati

25. 4. 2020 11:53

Milá Kati!

To nevadí, jsem ráda, že jste odpověděla! Anna-Riitta mi už nadšeně pomohla a hned ji napadlo, že bychom mohly udělat rozhovor. Už jsem udělala dva – s Annou-Riittou a vedoucím finské kabiny v Evropské komisi, Veijo Kruthem. Bylo by samozřejmě skvělé udělat rozhovor, ale pro mě by bylo asi jednodušší, kdybyste odpověděla na otázky, protože bych jinak musela celý rozhovor přepsat a přeložit.

Mohly bychom se tedy domluvit tak, že byste odpověděla na otázky, a kdyby se objevilo něco, o čem bych s Vámi chtěla mluvit více, domluvily bychom se na rozhovoru? Pokud byste mohla odeslat dokument příští týden, byla bych ráda, ale není potřeba je poslat do pondělí.

Předem děkuji!

S přátelským pozdravem

Ivona Mendelová

12. 5. 2020 22:45

Milá Ivono,

tady konečně posílám moje odpovědi na tvoje dotazy. Pokud jsou některé odpovědi příliš strohé nebo nejsou dostatečně jasné, ráda je ozřejmím. Mrzí mě, že to tak trvalo. Přeji úspěch ve výzkumu!

Hezké jaro (tady padá déšť se sněhem)!

S přátelským podzravem

Kati

Příloha č. 6:
E-mailová komunikace s Lenkou Fárovou, 17.–23. 4. 2020

17. 4. 2020 23:07

Vážená paní doktorko,

ráda bych Vás poprosila o pomoc ohledně své diplomové práce. Potřebuji jen pár informací do podkapitoly o tlumočení z finštiny v ČR. Ráda bych věděla, kdo kromě Vás (a možná Michala Švece) aktivně tlumočí z finštiny. Kdo tlumočí například v rámci státních návštěv nebo oficiálních příležitostí, možná Andrej Rády? Nebo se již používá spíše angličtina? V databáze JTP figuruje i Vladimír Piskoř, ale nepředpokládám, že by skutečně tlumočil. V databáze soudních tlumočníků jsem našla i Vladimíra Novotného.

Děkuji a doufám, že se máte fajn!

S pozdravem

Ivona Mendelová

23. 4. 2020 15:10

Milá Ivono,

soudní tlumočení se dá asi přesněji dohledat v nějaké databázi soudních znalců a tlumočníků – našla jsem na Ministerstvu spravedlnosti tento odkaz: http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$SearchForm?OpenForm&Seq=2, podle nějž jsou v ČR aktuálně pouze 3 (!) – Kari Kauppinen (otec Laury), Andrej Rády a Vladimír Novotný. Nakolik aktivně to dělají nevím, pan Rády pracuje např. pro Senát, pan Kauppinen bydlí v Brně, takže možná se omezuje spíš na Moravu? Ale s tím by asi pomohla Laura. Pan Novotný byl myslím původně rusista, finštinu dělal jen velmi okrajově.

Kromě toho je několik dalších lidí, kteří tlumočí příležitostně (Michal Švec, Matěj Zachoval, já ...) – někdy i při těch státních akcích.

Mnoho mezistátních akcí skutečně probíhá v angličtině, ale třeba parlamentní a jiné státní delegace mají i nadále občas tlumočení česko-finské. Záleží na konkrétní dohodě zúčastněných stran.

Nevím, zda Vám jde jen o současný stav nebo také o historický vývoj? Historicky byli i další soudní tlumočníci (např. Hilkka Lindroos tlumočila Ahtisaarimu, její dcera Anna Čermáková, Jan Dlask, Daniela Krolupperová – ti všichni, ale už aktivní jako soudní tlumočníci z finštiny nejsou; Daniela Krolupperová má razítko na norštinu).

A tlumočníků bez razítka bylo ještě mnohem víc.

I Vladimír Piskoř v 90. letech tlumočil poměrně hodně, v různých firmách a továrnách, ale poslední dobou se, pokud vím, věnuje už jen literárnímu překladu.

Nevím, zda jsem odpověděla na Vaše dotazy dostatečně, kdybyste potřebovala ještě něco doplnit, napište.

Pěkné odpoledne!
Lenka Fárová

23. 4. 2020 16:24

Vážená paní doktorko,

ano, odpověděla jste na moje dotazy, děkuji! Historický exkurz je zajímavý, zahrnu ho také. Nešlo mi vysloveně jen o soudní tlumočníky, ale myslím si, že takto to stačí. :)

I Vám hezké odpoledne!

S pozdravem

Ivona Mendelová

Příloha č. 7a:
Dotazníkové šetření č. 1
(finská verze)

Kaarlen yliopisto, Praha
Filosofinen tiedekunta
Käännöstieteen laitos

Pro gradu -työn kyselylomake
Tulkkauksen kehitys Suomessa
Esimerkkinä konferenssitulkkaus Euroopan unionin instituutioissa

Ivona Mendelová
Tulkkaus: tšekki – saksa
Suomen filologia
Ohjaaja: PhDr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.
Yhteyshenkilö Tampereen yliopistossa: Anu Viljanmaa

Pro gradu -työni tavoitteena on kartoittaa suomen kielen konferenssitulkkauksen kehitystä ja nykyistä tilannetta sekä Suomessa että Euroopan unionissa. Ennen kaikkea pyrin työssäni hahmottamaan muutoksia, joita Suomen tulkkausalaan tuli vuonna 1995 Suomen liityttyä Euroopan unioniin. Työni pohjautuu seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Suomen liityttyä EU:hun sen tulkkauksen alalla tapahtui muutoksia, koska liittymisen aikaan suomea osaavia tulkkeja ei ollut riittävästi.
- Sen takia tulkkien ja erityisesti konferenssitulkkien koulutus Suomessa lisääntyi ja tehostui.
- Nykyään, globaalisessa maailmassa, jossa englanti on vallannut yhä enemmän alaa myös EU:n instituutiossa, tulkkien puute ei enää ole niin huomattava. Sen seurauksena Suomessa ei enää kouluteta konferenssitulkkeja yliopistotasolla (EMCI-koulutusohjelman muodossa).

Työni on teoreettinen ja deskriptiivinen. Haluaisin saada muun muassa kyselylomakkeiden avulla selville, miten konferenssitulkkausta on opetettu Suomessa yliopistotasolla, millainen tilanne tulkkien määrien suhteen sekä on että on ollut Euroopan unionin instituutioissa ja millaista suomalaisten tulkkien työskentely siellä on nyt.

Olisin kiitollinen, jos voisit vastata seuraaviin kysymyksiin. Vastauksesi pohjautuvat omiin henkilökohtaisiin kokemuksiisi ja näkökulmiisi, joten ei ole olemassa ”oikeata” eikä ”väärää” vastausta.
Kiitos! 😊

Yleiset kysymykset

1. Millainen asema sinulla on tulkkauksen alalla?
   Olen ...
   - tulkkauksen opettaja
   - tulkkauksen tutkija
   - tulkki
   - muu:

   a) Jos olet opettaja, missä? (Voit kirjoittaa myös lisää, jos haluat.)
   - yliopistossa
   - ammattikorkeakoulussa
   - kurssilla
   - muualla, missä:

   b) Jos olet tulkki, millainen ja missä?
   - vapaalla markkinalla
   - toimistossa
   - konferenssitulkki
   - asioimistulkki
   - oikeustulkki

Koulutus ja opetus

2. Millainen koulutus sinulla itselläsi on?
3. Miten tulkkausta opetettiin siellä, missä sinä opiskelit? (kielet, kurssit, työpajat ja niiden valikoima(t), simultaani- versus konsekutiivitulkkaus, konferenssi-, oikeus- ja asioimistulkkaus, muita käytännön harjoituskursseja...)
4. Kiinnitettiinkö mielestäsi erityistä huomiota siihen, miten muut kielet eroavat rakenteellisesti suomen kielestä? Miten?
5. Jos toimit opettajana:
   - Millainen on mielestäsi opetuksen järjestelmä siellä, missä työskentelet?
   - Millaista kantaa sinä itse edustat tulkkauksen opetuksessa?
   - Ovatko opiskelijat mielestäsi tyytyväisiä järjestelmään?

Euroopan unioni, pakolaiskriisi ja asioimistulkkaus

6. Oletko työskennellyt Euroopan unionin instituutioissa? Jos kyllä, missä ja miten kauan?
7. Toimitko jo tulkkina, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin? Olitko mukana muutoksessa?
8. Oletko huomannut muutoksia tulkkausmarkkinoilla ja tulkkien koulutuksessa
   - Suomen liityttyä Euroopan unioniin?
   - Euroopan pakolaiskriisin seurauksena?

   Jos kyllä, niin minkälaisia?

Markkinat ja yhteiskunta

9. Onko Suomessa mielestäsi mahdollista työskennellä pelkästään tulkkina? Vai täytyykö tulkkien hankkia myös muuta työtä (esim. käännös- tai opetustyötä)?

10. Mistä suomalaiset tulkit mielestäsi saavat eniten toimeksiantoja?
    - suomalaisista yrityksistä
    - toimistoista
    - omasta aloitteestaan
    - ulkomailta
    - muualta:
11. Millainen asema yhteiskunnassa tulkeilla mielestäsi on? Arvostetaanko heitä? Tiedetäänkö tulkin ammatista riittävän paljon?
12. Paljonko työnantajat tietävät (kokemuksiesi mukaan) tulkin ammatista?
13. Onko sinulla vielä jotain, mitä haluaisit kertoa tai kommentoida?

Příloha č. 7b:
Dotazníkové šetření č. 1
(česká verze)

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav translatologie

Dotazník k diplomové práci
Vývoj tlumočení ve Finsku
Na příkladu konferenčního tlumočení v institucích Evropské unie

Ivona Mendelová
Tlumočení: čeština – němčina
Finská filologie
Vedoucí: PhDr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.
Kontaktní osoba na Univerzitě v Tampere: Anu Viljanmaa

Cílem této diplomové práce je nastínit vývoj finského konferenčního tlumočení a jeho současnou situaci jak ve Finsku, tak v Evropské unii. Především se v práci chci pokusit zachytit změny v oblasti tlumočení, ke kterým ve Finsku došlo v roce 1995, kdy země vstoupila do Evropské unie. Tato práce se zakládá na následujících výzkumných otázkách:

- Vstup Finska do Evropské unie přinesl na pole finského tlumočení změny, protože chyběli tlumočníci, kteří by dostatečně dobře ovládali finštinu.
  - Proto se výuka tlumočníků, a zejména konferenčních, ve Finsku zintenzivnila.
- V dnešním globálním světě, v němž se mluví téměř výlučně anglicky také v evropských institucích, nedostatek tlumočníků již není tak patrný. Důsledkem toho se konferenční tlumočení ve Finsku již nevyučuje na univerzitní úrovni (v rámci modulu EMCI).

Práce je teoretická a deskriptivní. Ráda bych zjistila, jak se konferenční tlumočení ve Finsku vyučovalo na univerzitní úrovni, jaká je a byla situace v institucích Evropské unie a jak v nich práce finských tlumočníků vypadá dnes.

Byla bych vděčná, kdybyste mohli odpovědět na následující otázky. Vaše odpovědi se zakládají na Vašich osobních zkušenostech a názorech, takže neexistují „správné“ nebo „nesprávné“ odpovědi.
Děkuji! 😊

Obecné otázky

1. Jakou pozici máte v tlumočnické obci?
   Jsem …
   - vyučující tlumočení
   - teoretik/teoretička tlumočení
   - tlumočník/tlumočnice
   - jiné:

   a) Pokud jste vyučující, kde? (Můžete napsat i více, pokud chcete.)
      - na univerzitě
      - na vyšší odborné škole
      - v kurzu
      - jinde:

   b) Pokud jste tlumočník/tlumočnice, jaký/á a kde?
      - na volné noze
      - v agentuře
      - konferenční
      - komunitní
      - soudní

Vzdělání a kvalifikace

2. Jaké vzdělání jste absolvoval/absolvovala?
3. Jak se tlumočení vyučovalo tam, kde jste studoval/studovala? (jazyky, výběr kurzů a seminářů, simultánní tlumočení versus konsekutivní, konferenční, soudní, komunitní tlumočení, jiná praktická cvičení…)
4. Byla dle Vašeho názoru ve výuce zvláštní pozornost věnována syntaktickým odlišnostem finštiny od jiných jazyků EU? Pokud ano, jak?
5. Pokud jste vyučující:
   - Jaká je podle Vás organizace výuky tam, kde vyučujete?
   - Jaký přístup k výuce tlumočení zastáváte sám/sama?
   - Jsou podle Vás studenti spokojení s organizací výuky?

Evropská unie, uprchlická krize a komunitní tlumočení

6. Pracoval/Pracovala jste v institucích Evropské unie? Pokud ano, kde a jak dlouho?
7. Působil/Působila jste jako tlumočník/tlumočnice tehdy, když Finsko vstoupilo do Evropské unie? Byl/Byla jste u procesu změn?
8. Všiml/Všimla jste si změn na tlumočnickém trhu a ve výuce tlumočení
   - po vstupu Finska do EU?
   - v důsledku uprchlické krize?

   Pokud ano, jakých?

Trh a společnost

9. Je ve Finsku podle Vás možné pracovat pouze jako tlumočník? Nebo musí tlumočníci pracovat i v jiné oblasti (např. překládat nebo vyučovat)?
10. Odkud podle Vás finští tlumočníci získávají nejvíce zakázek?
    - od finských firem
    - z agentur
    - z vlastní iniciativy
    - ze zahraničí

- odjinud:

11. Jaké postavení mají podle Vás tlumočníci ve společnosti? Jsou ceněni? Ví společnost o jejich profesi dost?
12. Do jaké míry jsou zaměstnavatelé informováni o tlumočnické profesi?

13. Chtěl/Chtěla byste ještě něco dodat nebo okomentovat?

Příloha č. 8a:
Dotazníkové šetření č. 2
(finská verze)

Kaarlen yliopisto, Praha
Filosofinen tiedekunta
Käännöstieteen laitos

Pro gradu -työn kyselylomake
Tulkkauksen kehitys Suomessa
Esimerkkinä konferenssitulkkaus Euroopan unionin instituutioissa

Ivona Mendelová
Tulkkaus: tšekki – saksa
Suomen filologia
Ohjaaja: PhDr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

Pro gradu -työni tavoitteena on kartoittaa suomen kielen konferenssitulkkauksen kehitystä ja nykyistä tilannetta sekä Suomessa että Euroopan unionissa. Ennen kaikkea pyrin työssäni hahmottamaan muutoksia, joita Suomen tulkkausalaan tuli vuonna 1995 Suomen liityttyä Euroopan unioniin. Työni pohjautuu seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Suomen liityttyä EU:hun sen tulkkauksen alalla tapahtui muutoksia, koska liittymisen aikaan suomea osaavia tulkkeja ei ollut riittävästi.
- Sen takia tulkkien ja erityisesti konferenssitulkkien koulutus Suomessa lisääntyi ja tehostui.
- Nykyään, globaalisessa maailmassa, jossa englanti on vallannut yhä enemmän alaa myös EU:n instituutiossa, tulkkien puute ei enää ole niin huomattava. Sen seurauksena Suomessa ei enää kouluteta konferenssitulkkeja yliopistotasolla (EMCI-koulutusohjelman muodossa).

Työni on teoreettinen ja deskriptiivinen. Haluaisin saada muun muassa kyselylomakkeiden avulla selville, miten konferenssitulkkausta on opetettu Suomessa yliopistotasolla, millainen tilanne tulkkien määrien suhteen sekä on että on ollut Euroopan unionin instituutioissa ja millaista suomalaisten tulkkien työskentely siellä on nyt.

Olisin kiitollinen, jos voisit vastata seuraaviin kysymyksiin. Kysely on nimetön. Ainoana ehtona on olla joko entinen tai tälläkin hetkellä toimiva tulkki jossakin Euroopan unionin instituutiossa.

Kysymykset on pyritty muodostamaan niin, että ne olisivat mahdollisimman avoimia. Vastauksesi pohjautuvat omiin henkilökohtaisiin kokemuksiisi ja näkökulmiisi, joten ei ole olemassa ”oikeata” eikä ”väärää” vastausta.
Kiitos! 😊

Yleiset kysymykset

1. Kirjoita ystävällisesti ikäsi ja sukupuolesi.
2. Mikä on sinun kielikombinaatiosi?
3. Miten kauan työskentelit tai olet työskennellyt Euroopan unionin instituutioissa?
4. Missä EU:n instituutiossa toimit tai olet toiminut?
5. Oletko/Olitko EU:n vakituinen työntekijä vai toimitko freelancetulkkina?
6. Miksi valitsit uraksesi konferenssitulkin työn?
7. Miksi halusit työskennellä EU:ssa tai miksi päätit olla siellä töissä?

Suomen kielen tulkkauksen kehitys EU:ssa

8. Toimitko jo tulkkina, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin? Olitko mukana muutoksessa?
9. Oletko huomannut muutoksia tulkkausmarkkinoilla ja tulkkien koulutuksessa Suomen liityttyä Euroopan unioniin? Jos kyllä, niin minkälaisia?
10. Millainen tilanne EU:ssa on nyt tulkkien määrien suhteen? Onko riittävästi tulkkeja suomen kielestä tai suomeen kieleen? Onko mahdollista tehdä yhteistyötä kollegojen kanssa, joilla on suomi kombinaatiossaan?
11. Miten sinä itse henkilökohtaisesti näet suomen kielen ja suomalaisten tulkkien tulevaisuuden EU:ssa?

Työsi Euroopan unionissa

12. Mistä kielistä tulkitset suomeen eniten?
13. Mitkä kielet ja kielikombinaatiot yleensä vaaditaan suomalaisilta tulkeilta, kun he haluavat saada työpaikan EU:ssa?
14. Mitkä kielet ovat ”plussana” edellisten lisäksi?
15. Jos tarjoat myös relay-tulkkausta, miten usein jouduit tulkaamaan puhetta suomesta muihin kieliin ja mihin kieliin eniten?

Koulutus ja opetus

16. Millainen koulutus sinulla itselläsi on?
17. Miten tulkkausta opetettiin siellä, missä sinä opiskelit? (kielet, kurssit, työpajat ja niiden valikoima(t), simultaani- vs. konsekutiivitulkkaus, konferenssi-, oikeus- ja asioimistulkkaus, muita käytännön harjoituskursseja...)
18. Kiinnitettiinkö mielestäsi erityistä huomiota siihen, miten muut kielet eroavat rakenteellisesti suomen kielestä? Jos kyllä, miten?

19. Onko sinulla vielä jotain, mitä haluaisit kertoa tai kommentoida?

Příloha č. 8b:
Dotazníkové šetření č. 2
(česká verze)

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav translatologie

Dotazník k diplomové práci
Vývoj tlumočení ve Finsku
Na příkladu konferenčního tlumočení v institucích Evropské unie

Ivona Mendelová
Tlumočení: čeština – němčina
Finská filologie
Vedoucí: PhDr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

Cílem této diplomové práce je nastínit vývoj finského konferenčního tlumočení a jeho současnou situaci jak ve Finsku, tak v Evropské unii. Především se v práci chci pokusit zachytit změny v oblasti tlumočení, ke kterým ve Finsku došlo v roce 1995, kdy země vstoupila do Evropské unie. Tato práce se zakládá na následujících výzkumných otázkách:

- Vstup Finska do Evropské unie přinesl na pole finského tlumočení změny, protože chyběli tlumočníci, kteří by dostatečně dobře ovládali finštinu.
  - Proto se výuka tlumočníků, a zejména konferenčních, ve Finsku zintenzivnila.
- V dnešním globálním světě, v němž se mluví téměř výlučně anglicky také v evropských institucích, nedostatek tlumočníků již není tak patrný. Důsledkem toho se konferenční tlumočení ve Finsku již nevyučuje na univerzitní úrovni (v rámci modulu EMCI).

Práce je teoretická a deskriptivní. Ráda bych zjistila, jak se konferenční tlumočení ve Finsku vyučovalo na univerzitní úrovni, jaká je a byla situace v institucích Evropské unie a jak v nich práce finských tlumočníků vypadá dnes.

Byla bych vděčná, kdybyste mohli odpovědět na následující otázky. Dotazník je anonymní. Jedinou podmínkou pro vyplnění je být bývalým nebo stávajícím tlumočníkem v institucích Evropské unie.

Otázky jsou formulovány tak, aby byly pokud možno co nejvolnější, tedy ve formě otevřených otázek. Vaše odpovědi se zakládají na Vašich osobních zkušenostech a názorech, takže neexistují „správné“ nebo „nesprávné“ odpovědi.
Děkuji! 😊

Obecné otázky

1. Uveďte prosím svůj věk a pohlaví.
2. Jaká je Vaše jazyková kombinace?
3. Jak dlouho jste pracoval/pracovala nebo pracujete v institucích Evropské unie?
4. Ve kterých institucích EU jste působil/působila?
5. Jste stálým zaměstnancem/zaměstnankyní EU nebo pracujete jako freelancer?
6. Proč jste chtěl/chtěla pracovat jako tlumočník/tlumočnice v EU nebo proč jste se pro toto povolání rozhodl/rozhodla?

Vývoj finského tlumočení v EU

7. Působil/Působila jste již jako tlumočník/tlumočnice, když Finsko vstoupilo do Evropské unie? Byl/Byla jste u procesu změn?
8. Všiml/Všimla jste si změn na tlumočnickém trhu a ve výuce tlumočení po vstupu do EU? Pokud ano, jakých?
9. Jaká je situace v institucích nyní, co se počtu tlumočníků týče? Je dostatek tlumočníků z a do finštiny?
10. Je možnost spolupráce s kolegy z jiných kabin, kteří mají finštinu v kombinaci?
11. Jak Vy osobně vidíte budoucnost finských tlumočníků v EU?

Vaše práce v EU

12. Z jakých jazyků tlumočíte do finštiny nejčastěji?
13. Jaké jazyky a kombinace se vyžadují od finských tlumočníků, kteří chtějí pracovat pro evropské instituce?
14. Jaké jazyky jsou „plusem“?
15. Pokud máte relay, jak často tlumočíte z finštiny a do kterých jazyků nejčastěji?

Vzdělání a kvalifikace

16. Jaké vzdělání jste absolvoval/absolvovala?
17. Jak se tlumočení vyučovalo tam, kde jste studoval/studovala? (jazyky, výběr kurzů a seminářů, simultánní tlumočení versus konsekutivní, konferenční, soudní, komunitní tlumočení, jiná praktická cvičení…)
18. Byla dle Vašeho názoru ve výuce zvláštní pozornost věnována syntaktickým odlišnostem finštiny od jiných jazyků EU? Pokud ano, jak?

19. Chtěl/Chtěla byste ještě něco dodat nebo okomentovat?

Příloha č. 9: Zpráva o stavu finské tlumočnické kabiny v období 2017–2019

Finnish Interpreting Unit – SCIC.A.FI (2017-2019)

KEY POINTS 2019:

- **On average same total demand in absolute figures compared to previous year**
- **Resources so far still satisfactory on local ACI market, but demand for ACIs at a worrying level**
- **Satisfaction of demand stable**
- **Training in Finland (Turku University) suspended**
- **Staffing problems on the rise**

1. INTERPRETATION TRENDS

The demand for Finnish interpretation is in relative terms on a low level. In 2019 the output decreased slightly (-4%) from 2018, whereas the output of the whole service increased on average (+4%). The output by staff has decreased from 2910 i-slots in 2017 to 2718 in 2018 and now to 2514 in 2019. The respective figures for ACIs are on the other side 847, 1061 and 1113.
Output has remained relatively stable after a marked increase in 2011. The total satisfaction of demand increased slightly to 97 % from 96 % in the previous year and was in line with the 96% of the whole service. A full 100% could under the prevailing circumstances probably only be achieved with a bigger pool of local ACIs.

2. RESOURCES

3. The number of staff interpreters decreased by one to 17 because a colleague went on CCP. As in the previous year, nobody participated in the exchange programme with the EP. The number of regularly hired ACIs went up by 1 to 23 and the number of locally hired ACIs went down from12 to 8. The workload of staff interpreters was again on average below SCIC average, but now only slightly so.

In 2016 the absolute number of days provided by ACIs had decreased in 2016 dramatically by 43% and went in 2017 again down by roughly 10%, whereas 2018 saw an upswing of about 15% and 2019 another 5%. The availability of local freelance was good and thus also the satisfaction of demand, even if there is room for improvement. It remains a question mark whether the availability of local ACIs remains satisfactory also in the future, as their working opportunities have reached a critical low.

4. ASSISTANCE TO INTERPRETER TRAINING

There has been no fully-fledged training of conference interpreters in Finland in the last years. This might constitute in a longer term a problem and the situation must be followed closely. Together with the Permanent Representation of Finland, attempts are under way to organize a course.

5. COMMUNICATION (UNIT MEETINGS, MISSIONS, VISITS, ETC.).

For internal communication unit meetings and breakfast meetings, newsletters, mailings and bilateral discussions were used. External communication was focused on awareness raising and meetings with experts. The delegate of the year was not awarded in 2019.

MAJOR CHALLENGES IN 2020:
- Relaunching of conference interpreter training in Finland **Number of staff interpreters is beginning to fall** **Critically low demand for ACIs**

Veijo Kruth
Head of Unit

Finnish Interpreting Unit in figures				
		2017	**2018**	**2019**
Resources				
▪ **Number of staff (permanent and temporary)**				
	In absolute numbers during the year	19	18	17
	In FTE	16,1	15,6	15,6
	Number of temporary staff on 31/12	0		1
▪ **Number of ACI**				
	Total number on common list	62	43	42
	Regularly hired	17	22	23
	Number of locals regularly hired	7	12	8
▪ **Average age of members of booth**				
	Staff	51	52	52
	ACI	45	47	50
▪ **Language coverage (EU languages only)**				
	Average number of passive languages	4,4	4,5	4,4
	Number of passive languages covered in the booth	10	11	11
	Number of retours	10	10	11
Activities				
▪ **Interpreting** *(measured in i-slots; 2 i-slots = 1day)*				
	Total number of days provided	3786	3798	3633
	by staff	2910	2718	2514
	by ACI	847	1061	1113
	Satisfaction of demand for main fee paying clients			
	Council	94%	96	97%
	EESC	86%	94	91%
	CoR	96%	92	77%
▪ **Quality**				
	Number of AICs recruited	29	27	31
	Number of AICs reported on	16	16	20
	% of AIC reported on	55,2	59,3	64.5%
	Number of reports	20	18	27
	Overall satisfaction rate for interpretation into mother tongue (MT)	82%		82%
	Complaints received	1	0	1
	Complaints followed up	1	0	1

▪ **Selection**				
	Number of interpreter days used for selection activities	4	5	6
	Tests			
	Number of candidates invited	0	0	3
	Number of successful candidates	0	0	1
▪ **Training**				
	Training received by members of booth			
	Average number of training days per interpreter	14,54	13,89	6,70
	Total number of training days	276	264	127
	Number of staff in language training	9	7	2
	Number of languages added by staff	1	3	0
	Number of languages added by AICs	0	1	0
	Training given by members of booth			
	Total number of training days given	7	16	N.A.
▪ **Support to external interpreter training**				
	Number of partner universities	2	2	2
	Pedagogical Assistance			
	Total number of days Pedagogical Assistance provided by SCIC	0	0	0
	Grants to universities			
	Number of partner universities who received a grant	0	0	0
	Bursaries to mother tongue students			
	Number of beneficiaries	0	0	0
▪ **Internal and external Communication**				
	Number of unit meetings	4	5	4
	Newsletters	NA	NA	NA
	Visitor days *(universities, schools and individual visits)*	0	0	1
	Unit participation in multilingual events (expressed in days)	1	1	0